

การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา

ราชมณ รัตน์เวคิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรีและการแสดง

คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา

ราชมณ รัตน์เวคิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรีและการแสดง

คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

The creation of Bangkok performance's the source of life : Grandfather's coop

RACHAMON RATTANAWEKIN

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE MASTER DEGREE OF FINE AND APPLIED ART
IN MUSIC AND PERFORMING ARTS
FACULTY OF MUSIC AND PERFORMING ARTS
BURAPHA UNIVERSITY
2022
COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ราชมณ รัตน์เวคิน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีและการแสดง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ดร. รณชัย รัตน์เศรษฐ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย รัตน์เศรษฐ์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ดร. อภิรักษ์ ชัยปัญหา

(ดร.อภิรักษ์ ชัยปัญหา)

ดร. วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น)

ดร. รณชัย รัตน์เศรษฐ์ กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย รัตน์เศรษฐ์)

ดร. อภิรักษ์ ชัยปัญหา กรรมการ

(ดร.อภิรักษ์ ชัยปัญหา)

ดร. รณชัย รัตน์เศรษฐ์ คณบดีคณะดนตรีและการแสดง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย รัตน์เศรษฐ์)

วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีและการแสดง ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

ดร. นุจรี ไชยมงคล คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นุจรี ไชยมงคล)

วันที่ 18 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2565

62910126: สาขาวิชา: ดนตรีและการแสดง; ศป.ม. (ดนตรีและการแสดง)

คำสำคัญ: กระชังปลาของคุณตา, สร้างสรรค์การแสดง

ราชมณ รัตนเวคิน : การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา. (The creation of Bangpakong performance's the source of life : Grandfather's coop) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รณชัย รัตนเศรษฐ, อภิรักษ์ ชัยปัญหา ปี พ.ศ. 2565.

งานวิจัยการสร้างสรรคครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มแม่น้ำบางปะกงทางด้านการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ประกอบอาชีพมายาวนานกว่า 70 ปี เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลข้อมูลมาสร้างสรรค์การแสดง ในรูปแบบการเล่าเรื่องชุมชนผ่านบทเพลง ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ กระบวนการสร้างสรรค์ ผลผลิตการสร้างสรรค และผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์ ตามลำดับเพื่อนำมาสู่เป้าหมายของวัตถุประสงค์งานวิจัยชิ้นนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าจากการศึกษาการสร้างสรรคการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา แบ่งการวิเคราะห์ได้ 2 หัวข้อ ดังนี้ 1)รูปแบบการสร้างสรรคการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา และ 2)ศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์การแสดง โดยผู้วิจัยใช้การอธิบายในเชิงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

จากการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ผู้แสดงเข้าใจในเรื่องราวของการแสดงและการถ่ายทอดบทเพลงได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้สามารถสื่อสารออกมาให้ผู้รับชมเกิดความรู้สึก เข้าใจในเรื่องราวตามที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ และทำให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อชุมชน เพื่อการสร้างสรรคงานแสดงชิ้นนี้จะส่งผลและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนและคนในชุมชนได้ตามเป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ตั้งใจไว้

62910126: MAJOR: MUSIC AND PERFORMING ARTS; M.F.A. (MUSIC AND PERFORMING ARTS)

KEYWORDS: Grandfather's coop, The creation performance

RACHAMON RATTANAWEKIN : THE CREATION OF BANGPAKONG PERFORMANCE'S THE SOURCE OF LIFE : GRANDFATHER'S COOP. ADVISORY COMMITTEE: RONNCHAI RATTANASETH, , APIRAK CHAIPANHA 2022.

This creative research aims to creation of Bangpakong performance's the source of life : Grandfather's coop, inspired by the local philosopher who is a local wisdom teacher in the Bangpakong River bass farming in the coop, has been working for more than 70 years, collecting information from data individuals to create the show. In the form of community storytelling through music, which has a framework for research in the following steps: The creative process, productivity, creativity, and creative results, respectively, to bring to the goal of this research objective.

The results showed that from the study of the creation of bangpakong performance's the source of life : Grandfather's coop of the grandfather divided the analysis into two topics: 1) The creation style of Bangpakong performance's the source of life : Grandfather's coop, and 2) Study and analyze the process of creating performances by the researchers using aesthetics.

By studying data analysis, the performer has a deeper understanding of the story of the show and the depiction of the song. This makes it possible to communicate to the viewers to feel it. Understand the story as analyzed by the researchers and visualize the process of creating a community show so that the creation of this show will have an impact and benefit the community and the people of the community according to the goals that the researchers have intended.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตาฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย รัตนเศรษฐ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.อภิรักษ์ ชัยปัญหา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา วิธีการ แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ให้งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี ขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ นายสุทิน วุฒิสินธ์ สำหรับแรงบันดาลใจของงานการสร้างสรรค์การแสดงชิ้นนี้ รวมถึงบุคคลข้อมูลในชุมชนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี ขอโน้มคารวะแต่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมาใช้อ้างอิงทุกท่าน ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้การช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน มาโดยตลอด

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวถึงและผู้ที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้ ครอบครัว บุคคลรอบข้างทุกท่าน ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือในการสนับสนุน ให้กำลังใจผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านด้วยความจริงใจ

ราชมณ รัตน์เวคิน

สารบัญ

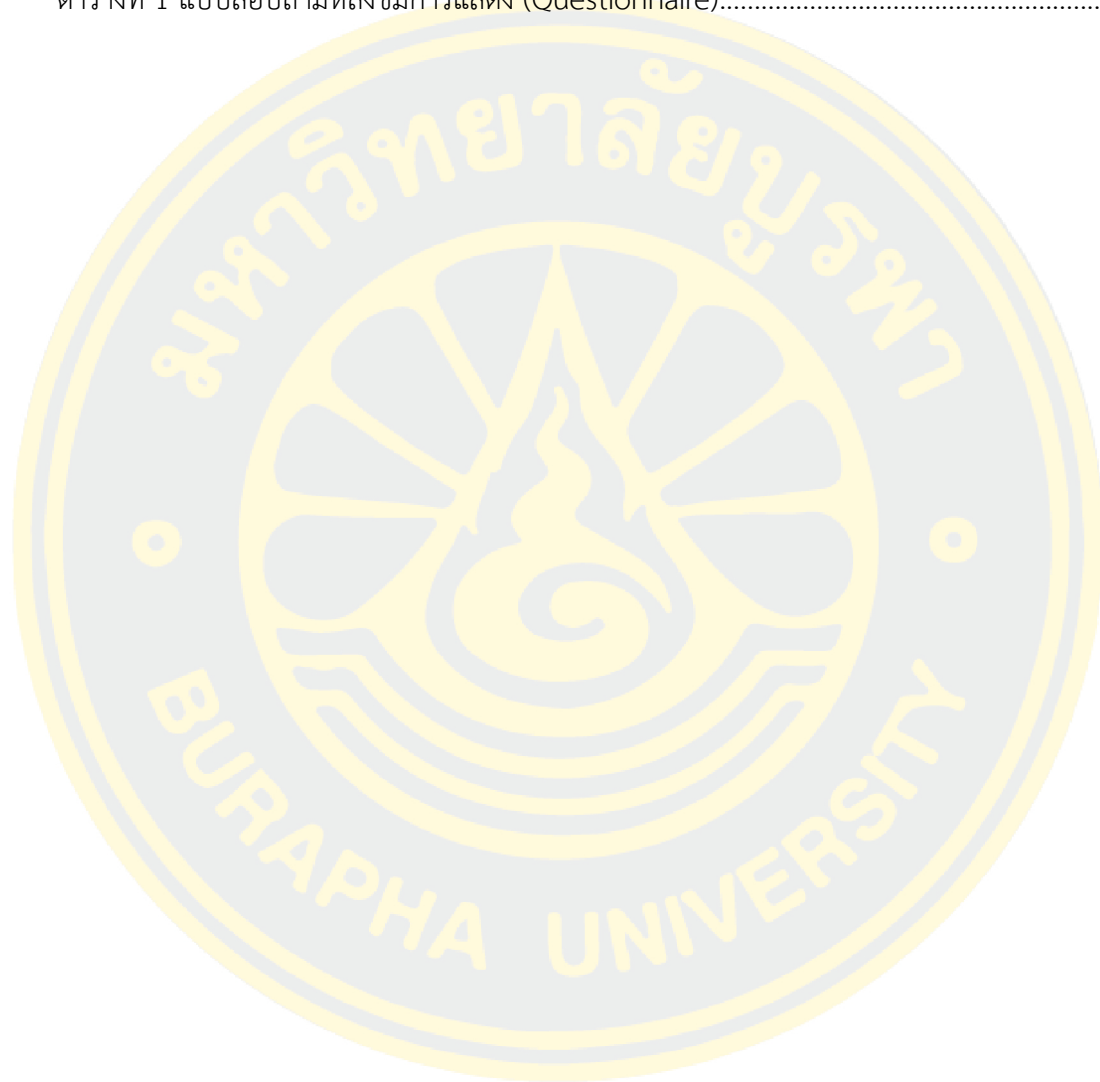
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
3	
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 ข้อตกลงการสร้างสรรค์ผลงาน	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 สื่อสร้างสรรค์เพื่อชุมชน เสริมสร้างจิตสำนึกและการอนุรักษ์.....	6
2.2 องค์ประกอบและกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อชุมชน	8
2.3 แนวคิดการใช้บทเพลงในการสื่อสาร.....	14
2.4 แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต อาชีพการเลี้ยงปลาในแม่น้ำบางปะกง	20

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล	23
บทที่ 3.....	34
วิธีดำเนินการวิจัย	34
3.1 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (Process).....	34
3.2 ผลผลิตการสร้างสรรค์ผลงาน (Product).....	36
3.3 ผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์ผลงาน (Outcomes).....	39
บทที่ 4.....	34
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
4.1 รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง.....	34
4.2 วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง.....	51
บทที่ 5.....	64
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	64
5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
5.2 การอภิปรายผล	69
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	70
ภาคผนวก ก.....	70
ภาพที่ 1 ภาพโน้ตเพลง บางปะกง.....	71
ภาพที่ 2 ภาพโน้ตเพลง บางปะกง.....	72
ภาพที่ 3 ภาพโน้ตเพลง ริมฝั่งน้ำ.....	73
ภาพที่ 4 ภาพโน้ตเพลง เรือนแพ.....	74
ภาพที่ 5 ภาพโน้ตเพลง เรือนแพ.....	75
ภาพที่ 6 ภาพโน้ตเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง.....	76
ภาพที่ 7 ภาพแบบสอบถามหลังจบการแสดง.....	77
ภาพที่ 8 ภาพแบบสอบถามหลังจบการแสดง.....	78

ภาคผนวก ข.....	79
ภาพที่ 1 ภาพกระบวนการทำงาน.....	80
ภาพที่ 2 ภาพกระบวนการทำงาน.....	81
ภาพที่ 3 ภาพกระบวนการทำงาน.....	82
ภาพที่ 4 ภาพกระบวนการทำงาน.....	83
ภาพที่ 5 ภาพกระบวนการทำงาน.....	84
ภาพที่ 6 ภาพกระบวนการทำงาน.....	85
ภาพที่ 7 ภาพกระบวนการทำงาน.....	86
ภาพที่ 8 ภาพกระบวนการทำงาน.....	87
ภาพที่ 9 ภาพกระบวนการทำงาน.....	88
ภาพที่ 10 ภาพกระบวนการทำงาน.....	89
ภาพที่ 11 ภาพกระบวนการทำงาน.....	90
ภาคผนวก ค.....	91
ภาพที่ 1 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	92
ภาพที่ 2 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	93
ภาพที่ 3 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	94
ภาพที่ 4 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	95
ภาพที่ 5 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	96
ภาพที่ 6 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	97
ภาพที่ 7 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	98
ภาพที่ 8 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา	99
บรรณานุกรม.....	100
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	103

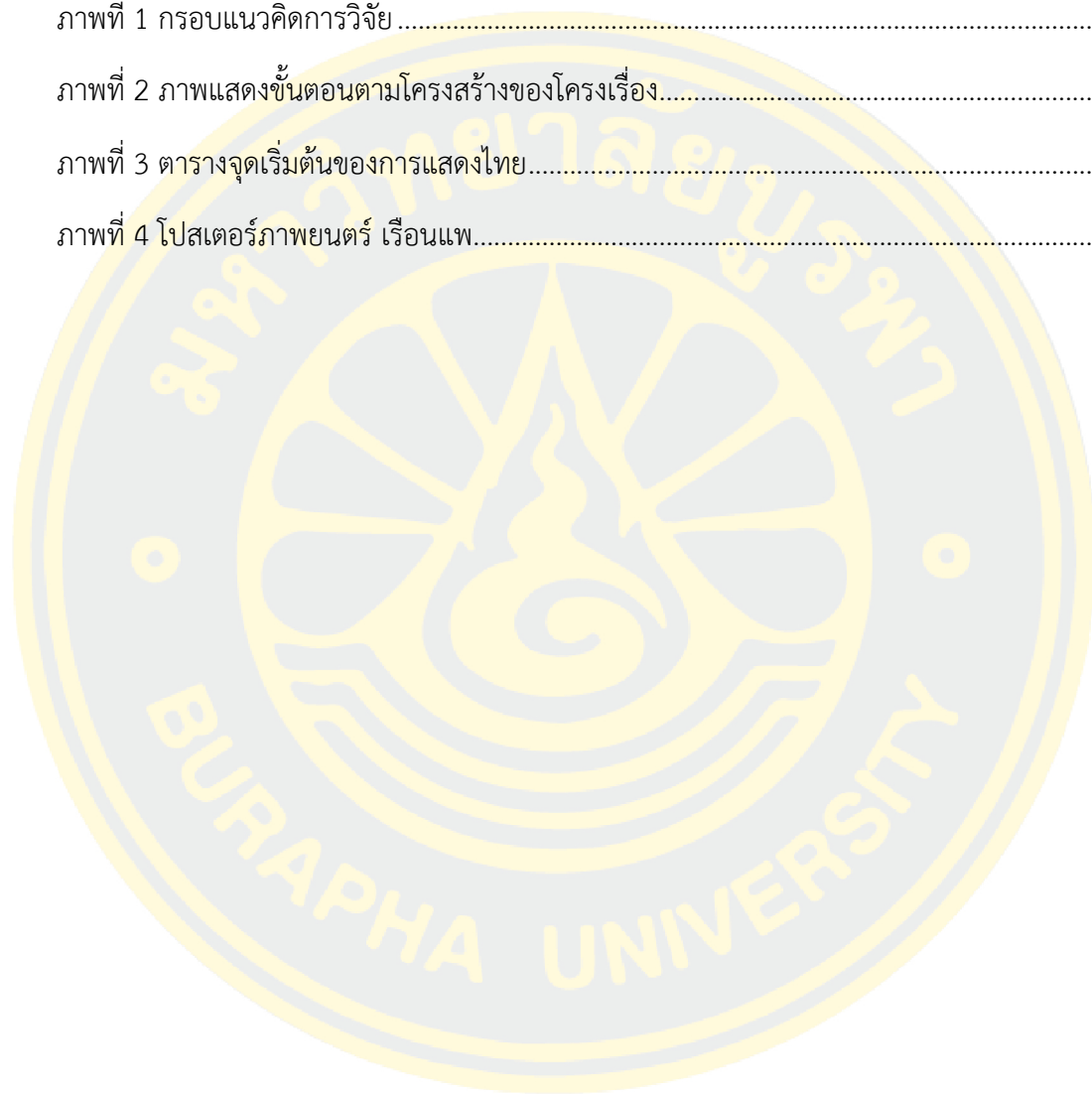
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แบบสอบถามหลังชมการแสดง (Questionnaire).....	38

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2 ภาพแสดงขั้นตอนตามโครงสร้างของโครงเรื่อง.....	9
ภาพที่ 3 ตารางจุดเริ่มต้นของการแสดงไทย.....	13
ภาพที่ 4 โปสเตอร์ภาพยนตร์ เรือนแพ.....	60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

“แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต” ประโยคขึ้นต้นของคำขวัญประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา สายน้ำที่เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวฉะเชิงเทราอย่างยาวนาน ขึ้นชื่อว่าเป็นแม่น้ำสายสำคัญของภาคตะวันออก เป็นแหล่งเศรษฐกิจระดับต้นๆของประเทศ แม่น้ำบางปะกงเกิดจากการรวมตัวกันของแม่น้ำนครนายกและแม่น้ำปราจีนบุรี ที่ไหลมาบรรจบกันที่บริเวณตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความยาวประมาณ 122 กิโลเมตร ไหลผ่านมาจากทิศเหนือผ่านที่ราบต่ำตอนกลางและไหลผ่านตอนล่างลงสู่ทิศใต้และออกสู่อ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและเกษตร, 2555) ทำให้แม่น้ำสายนี้เป็นศูนย์กลางของการติดต่อค้าขายกับชุมชนชายฝั่งทะเลอื่นๆ เป็นเส้นทางการคมนาคมและขนส่งสินค้าเข้า-ออกที่สำคัญ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแม่น้ำบางปะกงมีลักษณะคดเคี้ยว ชาวฉะเชิงเทราจึงให้ฉายาว่าเป็น “สายน้ำแห่งมังกร” ตลอดลำน้ำเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม กุ้ง หอย ปู ปลา และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลากหลายชนิด เป็นแม่น้ำสายเดียวที่มีฤดูสับเปลี่ยนน้ำ ทั้งน้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย น้ำจืดจะเกิดขึ้นตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี น้ำเค็มจะเกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี และน้ำกร่อยจะเกิดในช่วงระหว่างการเปลี่ยนถ่ายน้ำจืดเป็นน้ำเค็มและน้ำเค็มเป็นน้ำจืด ความหลากหลายที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ลุ่มเหมาะแก่ทำการเกษตรและการประมง จนได้ชื่อว่าเป็นแหล่งการเพาะพันธุ์ การค้าขายและการส่งออกผลผลิตการเกษตรที่สำคัญของประเทศ

จึงทำให้เกิดเสน่ห์วิถีชีวิต วิถีอาชีพของคนสองริมฝั่งน้ำมาตั้งแต่โบราณ ความอุดมสมบูรณ์และธรรมชาติที่รายล้อมล้วนแต่มีความสำคัญต่อทุกชีวิตมาทุกยุคทุกสมัย เป็นแหล่งอารยธรรมความเจริญ เป็นแหล่งอาหารอันสมบูรณ์ที่เลี้ยงดูผู้คนมาอย่างยาวนาน วิถีชีวิตของชาวบ้านริมสองฝั่งน้ำอยู่กันแบบเรียบง่ายพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีอาหารการกินที่สมบูรณ์ รวมถึงอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างลงตัว บางปะกง นอกจากเป็นชื่อของแม่น้ำประจำจังหวัดแล้ว ยังเป็นชื่อตำบลที่อยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทราอีกด้วย นั่นก็คือ ตำบลบางปะกง เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้บริเวณปากอ่าวทะเลมากที่สุด จึงทำให้คนในชุมชนใช้ความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำบางปะกงในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว โดยเฉพาะ อาชีพการทำประมง ออกเรือหาปลา ถือว่าเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน แม่น้ำบางปะกง มีชื่อท้องถิ่นเรียกว่า “แม่น้ำโจ้โล้” ที่มาของคำว่า โจ้โล้ เพี้ยนมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว “จ้อโล้” ซึ่งแปลว่า ปลากระพงขาว เนื่องจากแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำที่มีปลากระพงขาวมากกว่าพื้นที่อื่น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2546) ทำให้เกิดอาชีพการเพาะพันธุ์เลี้ยงปลากระพงในแม่น้ำ

บางปะกงขึ้น และถือว่าเป็นหนึ่งพื้นที่ที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชังเป็นจำนวนมาก การเลี้ยงปลาในกระชังในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 โดยต้นกำเนิดมาจากประเทศเขมร ประโยชน์ของการเลี้ยงปลาในกระชังคือ ผลผลิตสูง ลดต้นทุนในการผลิตและง่ายต่อการดูแลรักษา (วารินทร์, 2526) อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชังจึงเป็นที่นิยม เพราะสามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้กับผู้ประกอบการ สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประเทศ

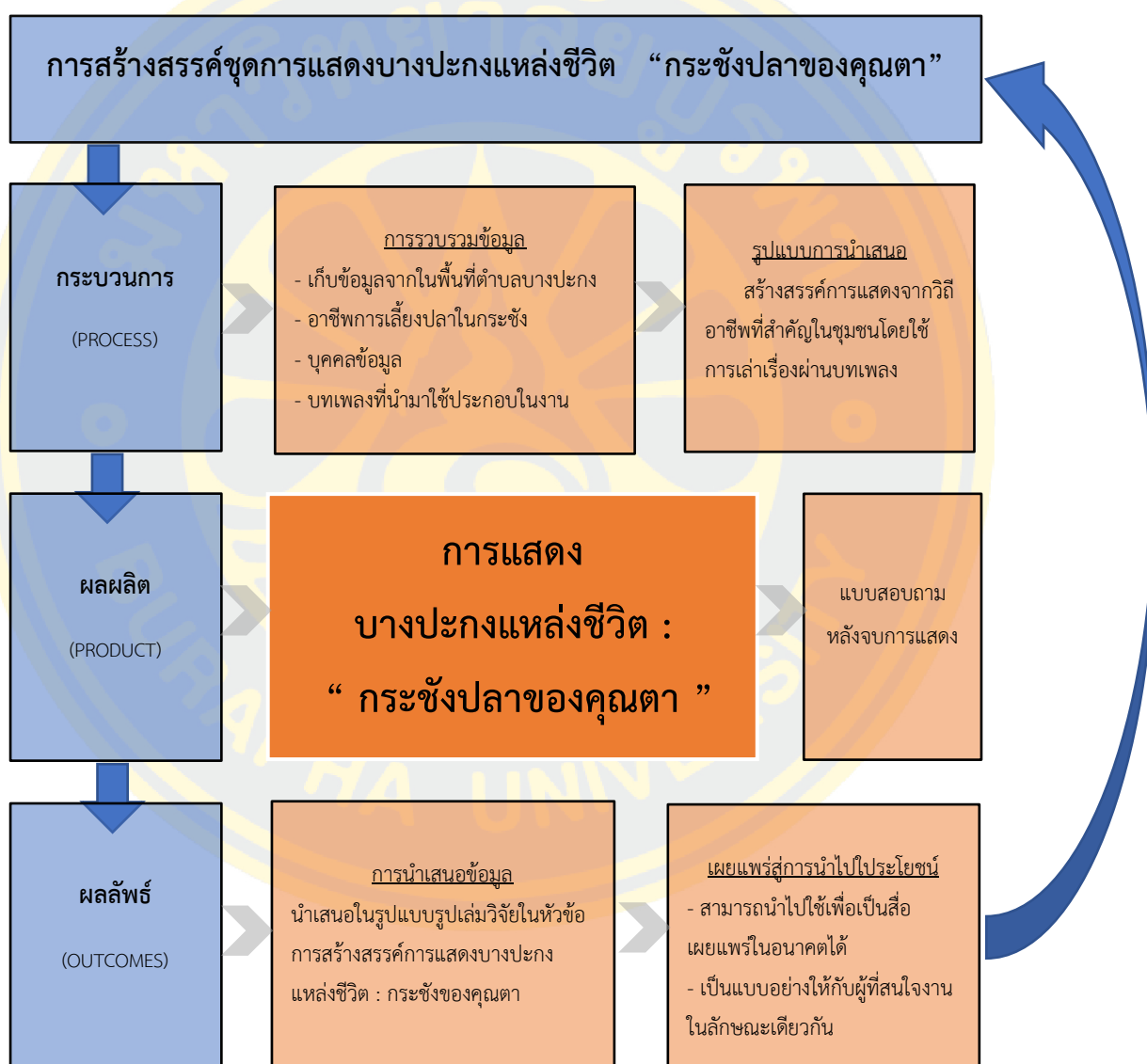
แต่ปัจจุบันพื้นที่ริมสองฝั่งแม่น้ำบางปะกง โดยเฉพาะบริเวณปากอ่าว ภูมิภาคที่ทางอุตสาหกรรมของประเทศเข้าครอบคลุม เกิดการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมากมาย รวมถึงจำนวนประชากรในชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงทำให้คุณภาพแม่น้ำบางปะกงเสื่อมสภาพลงเรื่อยๆ ทั้งจากมลพิษทางภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และชุมชน จึงทำให้เกิดผลกระทบตามมาในหลายระดับ อาทิเช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน คือ เกิดการละเลยในการดูแลรักษาความสะอาดให้กับแม่น้ำบางปะกง มีการทิ้งขยะลงแม่น้ำและการเทของเน่าเสียลงแม่น้ำบางปะกง ปัญหาเกิดการสะสมมาเรื่อยๆ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว และปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับภาคอุตสาหกรรม คือ เกิดจากทางรัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาและขยายภาคอุตสาหกรรมให้เข้ามามีบทบาทในประเทศมากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงทำให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆขึ้นมากมาย เกิดการปล่อยน้ำเสียโดยไม่ผ่านการบำบัดก่อนที่จะปล่อยลงสู่แม่น้ำบางปะกง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเรื่อยๆและไม่เคยได้รับการแก้ไข จนเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้สัตว์น้ำ สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติต่างได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นและยังส่งผลถึงเกษตรกรชาวประมงและอีกหลายอาชีพที่พึ่งพาอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำบางปะกงในการหาเลี้ยงชีพและครอบครัว โดยเฉพาะอาชีพการเลี้ยงปลากะพงในกระชัง ที่ใช้การคลึงอวนกับไม้ สร้างเป็นพื้นที่ในการเลี้ยงปลาในแม่น้ำ ซึ่งเป็นอาชีพที่เห็นผลกระทบได้อย่างชัดเจนที่สุดในหลายสิบปีที่ผ่านมา โดยชุมชนตำบล บางปะกง ในอดีตมีคนประกอบอาชีพเลี้ยงปลากะพงในกระชังมากถึง 100 ราย แต่ปัจจุบันประกอบอาชีพนี้ไม่ถึง 10 ราย เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำบางปะกงและไม่สามารถสู้ต่อปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นตลอดหลายปีที่ผ่านมาได้ ทำให้เสน่ห์วิถีอาชีพที่สำคัญของชุมชน เริ่มจะหดหายไป

จึงทำให้เกิดกระบวนการคิดริเริ่ม การสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อหาวิธีการที่จะสามารถนำไปช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ จึงเกิดแนวคิดการสร้างสรรคงาน การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา โดยใช้วิธีการแสดง การเล่าเรื่องชุมชนผ่านบทเพลง โดยมีการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนบางปะกง รวมถึงการนำข้อมูลจากบุคคลข้อมูล คือ นาย สุทิน วุฒิสินธ์ ปราชาญชาบ้านผู้เชียวชาญในเรื่องการเลี้ยงปลาในกระชัง มาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์การแสดงนี้ โดยจะใช้วิธีการจัดการแสดงเพื่อเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนและผู้สนใจได้รับชม เพื่อที่การสร้างสรรค์การแสดงนี้จะสามารถทำให้ทุกคนที่ได้เข้าชมเกิดความรู้สึกนึกคิดและตระหนักถึงปัญหา ความสำคัญของแม่น้ำบางปะกงและอาชีพการเลี้ยงปลากะพงในกระชังได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา

1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตงานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา โดยกำหนดขอบเขตหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านบุคคลข้อมูล

1.4.1.1 นาย สุทิน วุฒิสินธ์ (ปราชญ์ชาวบ้านและครุภูมิปัญญาท้องถิ่นลุ่มแม่น้ำบางปะกงทางด้านการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระซัง) บุคคลสำคัญในเรื่องการเลี้ยงปลากะพงในกระซังมานานเกือบ 60 ปี รักษาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากหลายองค์กร

1.4.1.2 คนในพื้นที่ชุมชนบางปะกง

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

1.4.2.1 กำหนดพื้นที่ ตำบลบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4.2.2 ศูนย์เรียนรู้การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระซังบางปะกง

1.4.2.3 พื้นที่จัดการแสดง ห้อง Black Box Theatre คณะดนตรีและการแสดง

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.3.1 รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง

- สร้างสรรค์การแสดงจาก วิถีอาชีพที่สำคัญของชุมชนริมแม่น้ำบางปะกง คือ อาชีพเลี้ยงปลาในกระซังของ นายสุทิน วุฒิสินธ์ โดยใช้เรื่องราวความเป็นมาของการทำอาชีพนี้สะท้อนออกมาในรูปแบบการแสดงและบทเพลง
- การแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา ใช้เวลาในการแสดงทั้งหมด 40 นาที

1.4.3.2 วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง

1.4.3.2.1 การตีความและการสื่อสารอารมณ์บทเพลง

1.4.3.2.2 เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

1.5 ข้อตกลงการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้วิจัยกำหนดข้อตกลงงานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา โดยกำหนดข้อตกลงต่างๆ ดังนี้

- 1.5.1 ใช้บทเพลงในงานสร้างสรรค์ทั้งหมด 4 บทเพลง ประพันธ์และแต่งทำนองโดยนักประพันธ์เพลง ผู้วิจัยเพียงคัดเลือกบทเพลงที่มีอยู่แล้วมาใช้ในการแสดงเพียง 3 บทเพลงเท่านั้นและอีก 1 บทเพลงเป็นบทเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ ผู้วิจัยเสนอความต้องการของบทเพลงให้กับนักประพันธ์เพลง
- 1.5.2 การนำเสนอการแสดงในรูปแบบการบันทึกการแสดงสดและเผยแพร่ผ่านสื่อสารสนเทศในรูปแบบวีดิทัศน์
- 1.5.3 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจหลังการชมการแสดงใช้วิธีการผ่านระบบ Google Form จำนวนอย่างน้อย 15 คน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 1.6.1 ช่วยสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพการเลี้ยงปลาในกระซังผ่านงานสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา
- 1.6.2 เกิดความตระหนักรู้ กระตุ้นจิตสำนึกให้เห็นถึงปัญหาและผลักดันให้เห็นคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซัง ผ่านงานสร้างสรรค์การแสดง
- 1.6.3 สร้างแรงบันดาลใจให้กับคนที่สนใจในอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซังหรือคนต่างพื้นที่ที่มีวิถีชีวิตที่คล้ายกัน
- 1.6.4 การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา สามารถนำไปใช้เป็นสื่อเผยแพร่ในอนาคตได้ เช่น สื่อในการเรียนการสอน สื่อในการอบรมแนะแนวเกี่ยวอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซัง เป็นต้น
- 1.6.5 กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา สามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้ที่สนใจทำงานในลักษณะเดียวกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการสร้างสรรค์การแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา โดยแบ่งหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 สื่อสร้างสรรค์เพื่อชุมชน เสริมสร้างจิตสำนึกและการอนุรักษ์
- 2.2 องค์ประกอบและกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อชุมชน
- 2.3 แนวคิดการใช้บทเพลงในการสื่อสาร
- 2.4 แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต อาชีพการเลี้ยงปลาในแม่น้ำบางปะกง
- 2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

2.1 สื่อสร้างสรรค์เพื่อชุมชน เสริมสร้างจิตสำนึกและการอนุรักษ์

ความหมายของคำว่า “สื่อ” หมายถึง สิ่งที่ปรากฏด้วยอักษร เครื่องหมาย ภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำในรูปแบบของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี รูปภาพ ภาพโฆษณา รูปถ่าย ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ การแสดง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์

สื่อสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อที่ใช้การนำเสนอในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่างๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น และสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ หมายถึง สื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ชุมชนและสังคม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2557)

การสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) การสร้างสรรค์เป็น “ความคิด” ที่เกิดขึ้นเนื่องจาก “จินตนาการ” อาศัยประสบการณ์ความรู้ข้อมูล ข่าวสาร การศึกษา การเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ซึ่งการคิดนอกกรอบก่อให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ที่แปลกใหม่และน่าสนใจ และองค์ความรู้ที่นำมาใช้นั้นต้องมีการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ เพื่อผลงานที่สร้างสรรค์ออกมา จะสามารถช่วยขับเคลื่อนสังคม พัฒนาศักยภาพของชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาสังคมต่อไป

การเสริมสร้างจิตสำนึกและการอนุรักษ์ คำว่า Consciousness แปลว่า “จิตสำนึก” หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบางสิ่งบางอย่างของบุคคล หรือความรู้ที่อยู่ในตัวเอง โดยคำว่า Consciousness มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือคำว่า Conscio มาจากการผสมคำด้วย 2 คำคือ Coalescence of Cum ซึ่งหมายถึง ด้วย กับ (With) และคำว่า Scio หมายถึง รู้ (Know) กรม

สุขภาพจิต (2561) ให้ความหมายว่า จิตสำนึก คือ จิตที่รับรู้จากประสบการณ์จริงขณะตื่น ผ่านระบบประสาทสัมผัสทั้ง 5 จิตสำนึกจะรู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักใช้เหตุผล รู้ว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ อะไรดีไม่ดี สำหรับในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ

จิตสำนึกและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Responsibility – ER) การมีจิตสำนึกตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทที่จะอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม สังคม และชุมชนให้น่าอยู่ ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยแบ่งเป็น 5 ระดับตามขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1: แสดงความสนใจ ใส่ใจ ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญประโยชน์ของการอนุรักษ์

- ตระหนักหรือมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อม
- เห็นความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรม/โครงการเพื่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อมขององค์กร
- เห็นคุณค่าและความจำเป็นของการอนุรักษ์และการรักษาสิ่งแวดล้อม

ระดับที่ 2: แสดงสมรรถนะระดับที่ 1 และแสวงหาโอกาสในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

- แสวงหาโอกาสและเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และการรักษาสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน องค์กร ชุมชนและสังคม
- ให้ความร่วมมือ เข้าร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม/โครงการต่างๆอย่างเต็มใจ
- อาสาและแสดงความภาคภูมิใจและความพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมเพื่อสังคมหรือเพื่อสิ่งแวดล้อม (โดยไม่ต้องร้องขอ)

ระดับที่ 3: แสดงสมรรถนะระดับที่ 2 และกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมโครงการหรือนโยบายด้านการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม

- กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการดูแลรักษาชุมชนและสังคมให้น่าอยู่ เพื่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจอย่างแท้จริง
- พัฒนาและปรับปรุงระบบ วิธีการ และแนวทางการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆในเชิงสร้างสรรค์
- เป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดกิจกรรม โครงการต่างๆเป็นรูปธรรม

ระดับที่ 4: แสดงสมรรถนะระดับที่ 3 และศรัทธา สนับสนุนกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มศักยภาพ

- ยินยอม สนับสนุนการตัดสินใจที่จะเกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคมไทย หรือสิ่งแวดล้อม ถึงแม้คนส่วนใหญ่จะไม่สนับสนุน

- สื่อสารและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานด้วยวิธีสร้างแรงบันดาลใจและความร่วมแรงร่วมใจให้หน่วยงานบรรลุวิสัยทัศน์นั้น
 - คัดลอกกรอบนำเสนอความคิดใหม่ๆ เพื่อใช้กำหนดนโยบายด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ระดับที่ 5: แสดงสมรรถนะระดับที่ 4 และเป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในงานเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- มีบทบาทสำคัญในงานเพื่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นประโยชน์เพื่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับในองค์กรมีความมุ่งมั่น ยึดมั่น และรับผิดชอบต่อชุมชนสังคมไทย และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม
 - เป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ในด้านการพัฒนารักษาสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยให้น่าอยู่ การสร้างจิตสำนึกแห่งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการทำให้บุคคลในชุมชนเห็นคุณค่าและตระหนักในสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รวมทั้งผลกระทบจากการทำกิจกรรมที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ระหว่างสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา การสร้างจิตสำนึก โดยการกระตุ้นได้จิตสำนึกเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชน และยังมีผลต่อพฤติกรรมของคนในชุมชนให้มีการเปลี่ยนแปลงดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ (กรมสุขภาพจิต, 2561)

2.2 องค์ประกอบและกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อชุมชน

ศิลปะการแสดงเป็นรูปแบบของศิลปะชนิดหนึ่งที่สร้างความสุนทรีย์ให้เกิดในจิตใจ ถือเป็นศิลปะที่สามารถสัมผัสได้ทั้งจากการมองเห็นและฟังพร้อมๆ กัน สดใส พันธุมโกมล (2524) ได้กล่าวไว้ว่าศิลปะการแสดงคือศิลปะที่เกิดขึ้นจากการนำภาพจากประสบการณ์และจินตนาการของมนุษย์มาผูกเป็นเรื่องและจัดเสนอในรูปแบบของการแสดง โดยมีผู้แสดงเป็นผู้สื่อความหมายและเรื่องราวต่อผู้ชม สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม (2549) นิยามไว้ว่าศิลปะการแสดง (Performing Arts) หมายถึงการแสดงละคร การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านประยุกต์

ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง (Storytelling)

ภก.ภุริทัต ว่องพุมพิพงศ์ (2562) รวบรวมและเรียบเรียงไว้ว่า “การเล่าเรื่อง(Story telling)” เป็นการบอกเล่าเรื่องราวความรู้ต่างๆ ที่อยู่กับตัวบุคคล(Tacit knowledge) จากประสบการณ์การดำเนินชีวิต เรื่องที่ซาบซึ้ง ประทับใจ หรือได้จากการศึกษา การทำงานที่สั่งสมเป็นทักษะแนวปฏิบัติที่ดีหรือจากพรสวรรค์ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อให้ ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้ โดยไม่ต้องเสียเวลาเริ่มต้นศึกษาในเรื่องนั้นๆ ใหม่ โดยกระบวนการเล่าเรื่องนี้จะจัดเป็นเครื่องมือ ด้าน

การจัดการความรู้ที่สามารถจัดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สัมผัสไม่ได้ซึ่งการถ่ายทอดเรื่องราวสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น รูปแบบการเขียนเรื่องเล่า การเล่าเรื่องผ่าน สื่อต่าง เป็นต้น

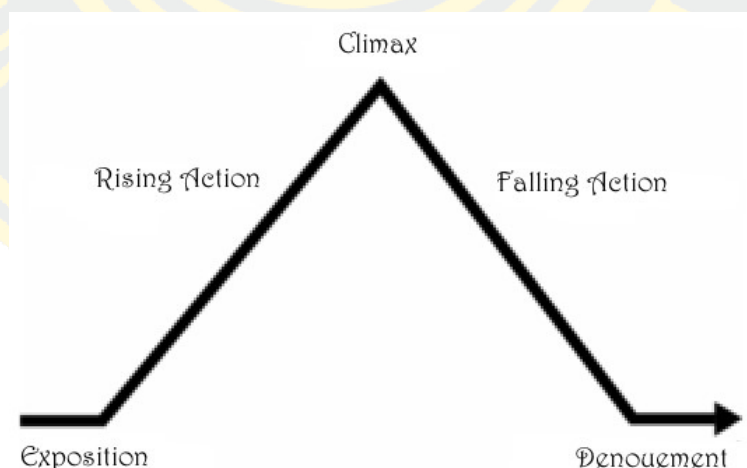
การเล่าเรื่องถือกำเนิดมาพร้อมกับสังคมและความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ เรื่องเล่าเป็นเสมือนกับต้นแบบหรือสิ่งที่มนุษย์ถือกำเนิดมาด้วยสังเกตได้จากการที่มนุษย์ไม่ว่าจะยุคไหนสมัยไหนต่างก็บริโภคเรื่องเล่ากันมาแล้วทั้งนั้น

วิธีการดำเนินงานของการเล่าเรื่อง ซึ่งมีทั้งสิ้น 2 วิธี ได้แก่

1. การเชื่อมโยงการกระทำหรือเหตุการณ์เข้าด้วยกันตามลำดับเหตุการณ์หรือตามหลักของเหตุและผล
2. การจัดหาองค์ประกอบอื่นๆ มาเสริมให้เกิดความเข้มข้นขึ้นหรือก่อให้เกิดความเข้าใจที่ปะติดปะต่อจากสิ่งที่เห็นได้ทันที ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร และฉาก เป็นต้น

การศึกษาการเล่าเรื่อง (Story telling) นั้นมักจะศึกษาโดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ของโครงสร้างการเล่าเรื่องตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ

- โครงเรื่อง (Plot) คือ การจัดลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล และมีจุดหมายปลายทาง กล่าวคือ มีตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบของเรื่องโดยปกติแล้ว โครงเรื่องจะมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 5 ส่วนใหญ่ๆ ดังที่เห็นได้ในรูปภาพ

ภาพที่ 2 ภาพแสดงขั้นตอนตามโครงสร้างของโครงเรื่อง

ที่มา : ภก.ภุริทัต ว่องพุฒิพงศ์

- การเริ่มเรื่อง (Exposition) คือวิธีการเปิดเรื่องราวซึ่งอาจจะเริ่มเรื่องจากตอนกลางเรื่อง หรือย้อนจากตอนท้ายไปยังต้นเรื่องก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับเหตุการณ์ แต่สามารถปะติดปะต่อได้จากการรับชมเรื่องราวทั้งหมด โดยจุดเด่นของการเริ่มเรื่องอยู่ที่การแนะนำตัวละคร ฉาก หรือสถานที่ เพื่อทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจ
- เหตุการณ์กระตุ้น (Inciting incident) คือการที่เรื่องราวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันด้วยเหตุและผล ปมปัญหาหรือปมขัดแย้งจะต้องเริ่มชัดเจนและมีความเข้มข้นมากขึ้น
- ความยุ่งยาก (Complication) คือเหตุการณ์ที่สืบเนื่องจากเหตุการณ์กระตุ้น เป็น การผลักดันแรงใหม่เข้ามาสู่เรื่อง ซึ่งมีผลต่อทิศทางในการดำเนินเรื่อง
- จุดสูงสุด (Climax) คือขั้นตอนที่ความขัดแย้งในเรื่องพุ่งไปจนถึงขีดสุด ซึ่งถือเป็นจุดสูงสุดของเรื่อง และตัวละครจะถูกบีบบังคับให้เลือกปฏิบัติอะไรบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นปัญหาที่หนักหนาที่สุด
- การยุติของเรื่องราว หรือจุดจบของเรื่อง (Ending/Denouement) คือจุดจบของเรื่อง เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้ดำเนินมาถึงจุดที่ต้องจบสิ้นลง ซึ่งอาจมีตอนจบท้ายเรื่องได้หลากหลายรูปแบบ เช่น จบแบบมีความสุข (Happy Ending) จบอย่างสูญเสีย (Tragic Ending) หรือจบแบบเป็นปริศนาที่ทิ้งไว้ให้ขบคิดต่อไป (Open Ending) เป็นต้น

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดง

ธนาชัย โสภามี (2563) มีการแบ่งกระบวนการสร้างสรรค์การดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน โดยนำแนวคิดและทฤษฎีจากกระบวนการผลิตรายการมาประยุกต์ใช้ได้แก่

1. ขั้นตอนการเตรียมงาน (Pre-Production) – เป็นจุดเริ่มต้นการวางแผนการทำงาน ถ้ามีการวางแผนในขั้นตอนนี้แบบชัดเจนแล้ว ก็จะทำให้ขั้นตอนอื่นๆทำงานง่ายขึ้น สะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยขั้นตอนแรกมีรายละเอียดหัวข้อ ดังนี้

1.1 การวางแผน (Plan) คือการกำหนดทิศทางขั้นตอนการทำงานว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร จะได้เป็นการตั้งคำถามและหาคำตอบ หาข้อสรุป โดยมีหัวข้อตั้งคำถามหลักๆ 7 หัวข้อ ดังนี้

- 1.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ – ทำไมจึงต้องทำ (Why?) เพื่อระบุสิ่งที่ต้องการอย่างชัดเจน
- 1.1.2 กำหนดเป้าหมาย – จะทำอะไร (What?) กำหนดเพื่อเป็นการคาดหวังผลสำเร็จไว้ล่วงหน้า

- 1.1.3 จัดลำดับขั้นตอนการทำงาน – จะทำเมื่อไหร่ (When?) กำหนดระยะเวลาการทำงานแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงจบ (วัน/เดือน/ปี)
 - 1.1.4 กำหนดวิธีการทำงาน – จะทำอย่างไร (How?) ระบุรายละเอียดในแต่ละกิจกรรมว่าจะต้องทำอะไรให้ละเอียดเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติจริง
 - 1.1.5 กำหนดสถานที่ – ที่ไหน (Where?) จะทำการแสดงที่ไหน เผยแพร่ที่ไหน
 - 1.1.6 กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้น - ใคร (Who?) มอบหมายหน้าที่ในชัดเจน คำนึงถึงความสามารถของแต่ละฝ่าย
 - 1.1.7 กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่าย – เท่าไหร่ (How much?) จัดแจงรายละเอียดค่าใช้จ่ายในทุกส่วน
- 1.2 การจัดทำเนื้อหา (Content) - เมื่อตั้งคำถามและหาคำตอบได้แล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์สำหรับการเขียนบทให้ถูกต้องและชัดเจนและมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- 1.2.1 รวบรวมค้นคว้าหาข้อมูล - เอกสารในห้องสมุด ผลงานวิจัย บุคคลข้อมูลสถานที่ต่างๆ
 - 1.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นคว้ารวบรวมมาสรุป จัดร่างเป็นเนื้อหา
 - 1.2.3 เรียบเรียงเนื้อหาให้ถูกต้องเพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนบท
- 1.3 การเขียนบท (Script) – บทเป็นเหมือนแผนการก่อสร้าง หากมีรายละเอียดที่ชัดเจนก็จะทำให้สะดวกและรวดเร็ว โดยมีขั้นตอนดังนี้
- 1.3.1 สร้างสรรค์รูปแบบการนำเสนอ (Creation) การแสดงการเล่าประกอบบทเพลง
 - 1.3.2 กำหนดแก่นของเรื่อง (Theme) ธีมของงานการแสดง
 - 1.3.3 กำหนดเค้าโครงเรื่อง (Plot/Treatment) กำหนดเนื้อหาของเรื่อง 60% บทเพลงที่ใช้ 40%
 - 1.3.4 เขียนบทร่าง (Outline script) กำหนดเค้าโครงเรื่องได้แล้ว เขียนร่างเพื่อให้มองเห็นภาพกว้างๆ กำหนดฉาก บทสนทนา
 - 1.3.5 เขียนบทสมบูรณ์ (Full script) เมื่อแก้ไขบทร่างแล้ว จึงเขียนบทที่สมบูรณ์ เขียนให้ละเอียดและอธิบายให้ชัดเจน ทำทาง อารมณ์ หรือเขียนเป็นภาพประกอบ (Storyboard)

1.4 การประสานงาน (Co-ordinate) – กำหนดวางแผนประชุมขั้นตอนการทำงาน ใครมีหน้าที่อย่างไร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่อให้รู้บทบาทของตัวเอง

1.4.1 ผู้กำกับการแสดง

1.4.2 นักแสดง

1.4.3 นักดนตรี

1.4.4 ทีมงานเทคนิค ภาพ แสง สี เสียง

2.ขั้นตอนการผลิตผลงาน (Production)

เป็นขั้นตอนการดำเนินการถ่ายทำตามเส้นเรื่องหรือตามบทและสคริปต์ รวมทั้งการบันทึกเสียง ภาพตามที่กำหนดไว้ในสคริปต์ วิดีโอที่ต้องใช้ในการแสดงอาจมีการเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ต่างๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีการสัมภาษณ์ ขั้นตอนนี้อาจมีการถ่ายทำแก้ไขหลายครั้งจนเป็นที่พอใจ (take) หรือภาพเฉพาะมุมเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการขยายความ(insert) เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นและเข้าใจ รายละเอียดมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปจะมีการประชุมเตรียมงาน และมอบหมายงานให้กับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน ขั้นตอนในการจัดฉาก จัดสถานที่ภายในสตูดิโอ ที่ต้องใช้ในการทำการแสดงจากการวางแผนในขั้นตอนของการเตรียมงาน มีการซักซ้อม รันคิวในสถานที่จริง และทำการแสดง

3.ขั้นตอนหลังการผลิตผลงาน (Post-Production) และทำการแสดง

ขั้นตอนหลังการผลิตเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการผลิตวิดีโอ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการตัดต่อภาพและเสียง การใส่เทคนิคด้านภาพ (special effect) เทคนิคพิเศษด้านเสียง (sound effect) รวมทั้งการเผยแพร่สู่มวลชน (distribution) และการประเมินผล (evaluation) ที่เกิดขึ้นจากการเผยแพร่ต่อชุมชนผ่านสื่อวิดีโอด้วย

การแสดงเพื่อชุมชน

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2559) รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ “ละครชุมชน : สื่อของชุมชน เพื่อชุมชน” โดยกล่าวว่า ชุมชน (Community) หมายถึงกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงกันที่เรียกว่า หมู่บ้าน(ในชนบท) ชุมชนแออัด (ในเมือง) หรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในที่เดียว หรือห่างกัน แต่สัมพันธ์กันด้วยความสนใจ ผลประโยชน์ หรือความเชื่อ ปัญหาเดียวกันเอง

สื่อชุมชน คือ สื่อที่มีการปรับสื่อต่างๆมาใช้ในชุมชน เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของคนในชุมชน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นโดยคนในชุมชน

- เปิดโอกาสให้คนชุมชนเข้าถึงได้ ทั้งด้านข้อมูล ความรู้ และความบันเทิง
- ต้องเป็นสื่อที่คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ สร้างสรรค์หรือจัดแสดง
- เป็นเครื่องมือในการแสดงออกด้านความคิดของคนในชุมชนเพื่อชุมชน

1. ละครของชุมชน (Community Theatre)

ละครการแสดงแบบดั้งเดิมที่คนในชุมชนร่วมกันจัด หัดเล่น ฝึกซ้อม และกำกับกันเอง เพื่อเป็นมหรสพ ได้แก่ การละเล่น พิธีกรรม การเล่าเรื่อง การร้องรำเต้นเล่นละคร งานบุญเฉลิมฉลองที่มีรากฐานจากความเชื่อสืบเนื่องจากศาสนา ต่อมามีการสอดแทรกการวิพากษ์สังคม ตลกขบขัน ล้อเลียน เสียดสีกับเรื่องจริงในสังคม

2. ละครเพื่อชุมชนหรือละครเพื่อการพัฒนาชุมชน (Theatre for Community Development) หรือ ละครที่มีการพัฒนาจากชุมชน (Community-based Theatre)

สร้างละครแบบใหม่ที่รวบรวมเรื่องราวประเด็นที่น่าสนใจจากชุมชน ลักษณะกิจกรรมส่งเสริมการให้ความรู้ด้านใดด้านหนึ่งกับชุมชน ปรับเปลี่ยนกระบวนคิด พัฒนาขึ้นจากผู้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในชุมชนสู่การทำงานร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชน สังคมให้ดีขึ้น สามารถใช้ละครเพื่อการพัฒนาความเคลื่อนไหวที่ชัดเจนและเกิดการรวมกลุ่มที่ยั่งยืน

จุดเริ่มต้นของการแสดงไทย

จากการแสดงเพื่อพิธีกรรม กลุ่มมหรสพบันเทิง

เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆรอบตัว

ปรากฏในด้านการดำเนินชีวิต (Cycle of Life)

การแสดงเพื่อพิธีกรรม (Ritual) หรือการละเล่น

มหรสพเพื่อความบันเทิง (Entertainment)

ภาพที่ 3 ตารางจุดเริ่มต้นของการแสดงไทย

ที่มา : ละครชุมชน สื่อของชุมชน เพื่อชุมชน

รูปแบบการใช้การแสดงและกิจกรรมในชุมชน

การแสดงละครแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา (Participatory Theatre)

- ปรับเปลี่ยนมาจากละครวรรณคดี นำกระบวนการการแสดงหลายรูปแบบมาใช้ เพื่อนำเสนอสาระตามท้องครุ่ต่าง ๆ ต้องการ
- ใช้ศิลปินชาวบ้าน ประชาชนชาวบ้านหรือศิลปะท้องถิ่น มาใช้เพื่อนำเสนอการแสดงและนำกระบวนการพูดคุย เสวนา สัมภาษณ์เข้าไปปรับใช้ เกิดการเรียนรู้แก่ใจร่วมกัน
- การสร้างงาน เกิดจากการค้นคว้าหาข้อมูลในชุมชน ที่ต้องลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในชุมชนแล้วนำมาคัดกรอง พัฒนาและต่อยอดในงาน
- ใช้ในพื้นที่ที่ชุมชนสนใจ มาทำในงานแสดง เช่น บทเพลง การเล่าเรื่องที่เป็นตำนาน เป็นต้น ต้องอาศัยเรื่องราวที่ชุมชนคุ้นเคย ใช้สิ่งที่เป็นศิลปะของชุมชน

การแสดงละครเพื่อการเปลี่ยนแปลงชุมชน (Theatre for Change)

- เมื่อชุมชนค้นพบปัญหาและมองเห็นปัญหาของตัวเอง มีความต้องการจัดการปรับเปลี่ยนหรือตั้งองค์กร หรือพัฒนาองค์กรให้สามารถทำงานปรับเปลี่ยนชุมชนให้ดีขึ้น
- การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ควรพัฒนาจากต้นทุนเดิมทางวัฒนธรรม วิถีชุมชน วิถีอาชีพ นำมาจัดระบบ เรียงเรียงและพัฒนา
- เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาร่วมกันทั้งชุมชนและผู้คิดงาน ในลักษณะนี้จะเกิดความยั่งยืนและชุมชนเป็นเจ้าของ
- กิจกรรมการแสดง เป็นเพียงแค่แรงบันดาลใจ เพื่อให้เยาวชนและชุมชนเห็นถึงคุณค่าศิลปะของชุมชน เกิดความคิดที่จะสืบสาน สืบทอดศิลปะ มองเห็นความสำคัญ คุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจ

2.3 แนวคิดการใช้บทเพลงในการสื่อสาร

ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง ช่วยผ่อนคลายความเครียดทั้งทางตรงและทางอ้อม ดนตรีเป็นเครื่องกล่อมเกลาคิดใจของมนุษย์ให้มีความเบิกบานรื่นเริงให้เกิดความสงบและรู้สึกพักผ่อน กล่าวคือในการดำรงชีพของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายดนตรีมีความเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาจสืบเนื่องมาจากความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ โดยตรงหรืออาจเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบในการทำงาน เพลงที่เกี่ยวข้องในงานพิธีการ เพลงสวดถึงพระผู้เป็นเจ้า เป็นต้น

บทเพลง หมายถึง ทำนองที่ได้จากเสียงสูง เสียงต่ำ ที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีจังหวะต่างๆ สัจจิตต์ วงษ์เทศ (2553) กล่าวว่า ในขณะที่ดนตรีเป็นภาษาชนิดหนึ่งที่มีมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อสร้างความหมาย พูนพิศ อมาตยกุล (2549) กล่าวว่า คุณค่าและความสำคัญของบทเพลง อาจกล่าวได้ว่า เป็นศาสตร์และศิลปะที่สำคัญที่สุดประเภทหนึ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นเวลายาวนาน ทั้งเสียงเพลงและดนตรียังสามารถสร้างความบันเทิงและจรรโลงใจให้แก่ผู้ที่ได้ฟัง ด้วยเหตุผลที่ว่า เสียงเพลงและดนตรีสามารถเข้าถึงจิตวิญญาณของบุคคลที่ได้ยินได้ฟังจนสร้างความรู้สึกล้อล่ตาม หรือมีอารมณ์ร่วมตามไปด้วย ส่งผลให้เกิดความสุข ความรัก รอยยิ้ม ความตื่นเต้น ความเศร้า อีกหนึ่ง ประเด็นเมื่อพิจารณาถึงที่มาของเสียงเพลงและเสียงดนตรี ไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อความสนุกสนานของ มนุษยชาติทั้งในระดับส่วนบุคคลหรือส่วนรวมเพียงอย่างเดียว แต่เสียงเพลงและเสียงดนตรีกลับมี พัฒนาการมาจากการวิงวอนร้องขอในพิธีกรรมต่างๆในอดีต เพื่อความอยู่รอดของบุคคลและชุมชน ตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ เช่น ขอให้ฝนตกตามฤดูกาลเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรเจริญงอกงาม

โดยการเลือกบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในงานการแสดง จะต้องผ่านกระบวนการการ คัดเลือกจากการวางโครงการแสดงและค้นหาบทเพลงที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการแสดง

- วิเคราะห์เนื้อหาและท่วงทำนองของบทเพลง เพื่อเป็นตัวกระตุ้นช่วยส่งเสริมความรู้สึกร
- บทเพลงและเนื้อเสียงมีความเหมาะสมกัน คือบทเพลงมีท่วงทำนองและช่วงเสียงเหมาะสม กับระดับกลุ่มเสียงและลักษณะเนื้อเสียงของผู้ขับร้อง
- บุคลิกของบทเพลงและบุคลิกของผู้ร้องมีความสัมพันธ์กันเพื่อเสริมมิติให้การแสดง

โดยการถ่ายทอดบทเพลง สิ่งที่เราขาดไม่ได้คือ เรื่องราวที่เราอยากจะทำถ่ายทอดลงใน บทเพลง การจะหยิบเรื่องราวมาถ่ายทอดในบทเพลงได้ ขั้นตอนสำคัญคือ เรื่องที่จะเล่าในเพลง ควร เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง รู้สึกได้จริง เพราะการเกิดขึ้นจริงของเนื้อหาที่เรากำลังจะทำถ่ายทอดจะยิ่งทำให้ การสื่อสารผ่านเสียงเพลงเต็มไปด้วยความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริง และทำให้บทเพลงเต็มไป ด้วยประสิทธิภาพ การเรียงลำดับเนื้อหาการแสดง ก็เป็นเรื่องสำคัญ ควรเรียงลำดับเนื้อหาของเรื่องที่จะ เล่า ทั้งจุดเริ่มต้น จุดที่ทำให้คนอยากเข้าใจ และจุดที่ต้องการสื่อสาร เราจะสังเกตได้ว่า ในปัจจุบัน การแสดงที่ประสบความสำเร็จจากผู้ชม มักมีการเล่าเรื่องเป็นขั้นตอนและไล่ลำดับความสำคัญของ เนื้อหาจากเริ่มต้นไปสู่จุดจบ วิธีนี้เองจะทำให้ผู้รับสาร สามารถเข้าใจสารที่เราต้องการจะสื่อได้อย่าง เข้าใจและไม่สับสน (พูนพิศ อมาตยกุล, 2549)

การสื่อสารผ่านบทเพลงและผู้ฟัง

เสียง (Sound) มีอิทธิพลต่อมนุษย์ในด้านต่างๆ ร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ สมอง ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรมของสังคม วิถีชีวิต จากทฤษฎีของเสียงที่พิสูจน์ได้ว่าเสียงมีอำนาจ มีอำนาจอยู่ที่ไหน ก็จะมีเสียงอยู่ที่นั่น มีเสียงอยู่ที่ไหนอำนาจก็จะอยู่ที่นั่นด้วย ดังนั้น พิธีกรรมของมนุษย์ทุก ๆ พิธีกรรมจึงประกอบด้วยเสียง (ดนตรี) ตั้งแต่เสียงสวดมนต์ภาวนาเสียงตีเกราะเคาะไม้ เสียงดีดสีตีเป่า แม้แต่เสียงจุดประทัด ในเทศกาลตรุษจีน หรือจุดประทัดของชาวเรือประมง ที่จะออกทะเลเพื่อหาปลา เสียงปืนใหญ่ยิงเพื่อยกย่องในงานศพของวีรบุรุษ เสียงกลองยาว แตรวงงานบวช ซึ่งล้วนเป็นเสียงแสดงถึงอำนาจและเป็นหุ่นส่วนของพิธีกรรมทั้งสิ้น

จากทฤษฎีของเสียงมีอำนาจ อำนาจของเสียงสร้างเป็นพลังงานที่เปลี่ยนจากเสียงสร้างให้เกิดความเคลื่อนไหว ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการพัฒนา เมื่อมีการพัฒนามากๆก็จะสร้างให้เกิดความเจริญ ยิ่งพัฒนามากก็ยิ่งเจริญมากขึ้นด้วยทั้งนี้ก็เพราะมนุษย์ต้องการความเจริญ ความเจริญเป็นความหวังเป็นความปรารถนาของชีวิตและความเจริญเป็นความมีชีวิตชีวา

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกาย เมื่อร่างกายสัมผัสต่อเสียงดนตรี จังหวะดนตรีมีอิทธิพลทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวขยับตามจังหวะ เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นปัจจุบัน ทำให้นึกถึงอดีต และทำให้นึกถึงอนาคต ดนตรีทำให้อารมณ์เปลี่ยนไปตามมิติของของกาล อาจจะเป็นอารมณ์ที่หวนรำลึกถึงอดีต อาจจะเป็นการสร้างอารมณ์ปัจจุบันและอาจจะสร้างให้เกิดจินตนาการได้

เสียงดนตรีมีอิทธิพลต่อจิตใจ “เสียงใส ใจสะอาด” เป็นอิทธิพลที่เกี่ยวกับเสียงโดยตรง เนื่องจากเสียงออกมาจากจิตใจ เมื่อใจรู้สึกเป็นอย่างไรก็จะถ่ายทอดเป็นเสียงออกมาเป็นเช่นนั้น ในขณะเดียวกันเสียงที่ออกมาจากจิตใจ ความสุขและความทุกข์ ได้อาศัยเสียงระบายออกมาภายนอกซึ่งทำให้จิตใจอ่อนคลายลงได้ โดยธรรมชาติ ดนตรีจึงเป็นหุ่นส่วนของชีวิตและจิตใจ

จากการค้นคว้าหาหลักทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารจากสารานุกรมวิกิพีเดีย ได้อธิบายความหมาย ไว้ดังนี้ การอธิบายการสื่อสารในด้านความหมาย กระบวนการองค์ประกอบ วิธีการ บทบาทหน้าที่ ผล อิทธิพล การใช้ การควบคุม แนวคิดของศาสตร์ต่างๆแนวโน้มอนาคตและปรากฏการณ์เกี่ยวกับการสื่อสาร แต่การอธิบายต้องมีการอ้างอิงอย่างมีเหตุผลที่ได้จากหลักฐานเอกสารหรือปากคำของมนุษย์

การสื่อสารระหว่างบุคคล (อังกฤษ: Interpersonal Communication) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป การที่บุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นติดต่อกัน จะทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจกันและรับรู้ข้อมูลต่างๆ นอกจากนี้ก็จะทำให้รู้จักตนเองด้วย เพราะการสื่อสารเป็นเหมือนภาพสะท้อนที่กลับมาหาตัวเอง คนที่ขาดการสื่อสารระหว่างบุคคลจะเป็นคนที่ขาดความเข้าใจ

ใจความต้องการและความจำเป็นอันแตกต่างและหลากหลายของบุคคลอื่น ยิ่งคนที่มีการสื่อสารระหว่างบุคคลมากเพียงใดก็จะยิ่งเพิ่มการรู้จักตัวเองและการรู้จักคนอื่นมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น ข้อมูลที่เราได้มาจากการสื่อสารระหว่างบุคคล นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการปรับตัวเองแล้ว ยังแสดงว่าตัวเองมีความสามารถในการสื่อสารกับคนอื่นอีกด้วย

บทเพลงศิลปะที่อาศัยเสียงเพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ไปสู่ผู้ฟัง เป็นศิลปะที่ง่ายต่อการสัมผัส ก่อให้เกิดความสุข ความปลื้มปิติพึงพอใจให้แก่ผู้ที่ได้ฟัง นอกจากนี้ยังมีนักปราชญ์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ดนตรีเป็นภาษาสากลของมนุษยชาติ เกิดขึ้นจากธรรมชาติและมนุษย์ได้นำมาดัดแปลงแก้ไขให้ประณีตงดงามไพเราะเมื่อฟังดนตรีแล้วทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ” นั่นก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เราได้ทราบว่ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดภาษาใดก็สามารถรับรู้ อรรถรสของบทเพลงได้โดยใช้เสียงเป็นสื่อในการแสดงความรู้สึกออกมาได้เหมือนกัน

บทเพลงที่นำมาใช้ถือว่าเป็นศิลปะซึ่งอาศัยเสียงเป็นสื่อสื่อสารประสาทและการรับฟังจึงเป็นส่วนที่สำคัญมากในการสื่อสารทางดนตรี การที่ผู้ฟังจะได้รับอรรถรสจากการฟังมากน้อยแค่ไหน นั้นขึ้นอยู่กับวิธีการฟังของผู้ฟังและระดับความเข้มข้นในการรับฟังของแต่ละบุคคล โดยระดับของการฟังของคนเราที่จะนำไปสู่ความซาบซึ้งได้นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและทัศนคติของผู้ฟังซึ่งจัดระดับการฟังดนตรีได้เป็น 4 ประเภท (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2535)

แต่ในงานวิจัยนี้แบ่งระดับการฟัง 2 ประเภท

1. การฟังอย่างเข้าถึงอารมณ์ (Emotional Listening)

การฟังประเภทนี้ผู้ฟังมีจิตใจและความรู้สึกจดจ่อต่อเพลงที่ชอบฟังหรือเพลงที่เคยฟัง จึงมีอารมณ์หรือมีปฏิกิริยาต่อเสียงเพลงมากขึ้น ฟังเนื่องจากบทเพลงทำให้สนใจและเกิดอารมณ์ร่วมไปกับอารมณ์ต่างๆที่คิดว่าเสียงเพลงสื่อออกมา เช่น เมื่อเรามีอารมณ์เศร้า มีอาการหม่นหมอง ปวดร้าว กระวนกระวายใจเพราะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากในช่วงเวลาขณะนั้นมีเสียงเพลงเข้ามาโดยเป็นเพลงซึ่งสื่ออารมณ์คล้ายคลึงกับอารมณ์ที่กำลังประสบอยู่ เราจะเปิดหูเปิดใจออกซึมซับไปกับบทเพลงนั้น

การฟังประเภทนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยปกติ เพราะคนเราโดยทั่วไปก็มี อารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจแปรปรวนไปตามธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้นและมูลเหตุลึกลับๆที่มุ่งใจให้เราฟังดนตรีด้วยระดับการฟังประเภทนี้ก็คือ ความรู้สึกพอใจ นอกจากนี้ยังเกิดจาก ความตั้งใจตั้งใจ มีจิตใจจดจ่อ มุ่งฟังส่วนที่เป็นอารมณ์สุข อารมณ์เศร้าของบทเพลง

2. การฟังโดยรับรู้ความซาบซึ้ง (Perceptive Listening)

การฟังประเภทนี้เป็นการฟังที่ผู้ฟังเห็นสุนทรียหรือเห็นความงามขององค์ประกอบต่างๆของบทเพลงโดยตรง ซึ่งอาศัยความมีสมาธิ และมีสภาพจิตใจ อารมณ์ที่สงบนิ่ง เป็นการเห็นความงามของการที่องค์ประกอบต่างๆ นั้นมาสัมพันธ์กันอย่างลงตัวอย่างมีศิลปะ องค์ประกอบพื้นฐานของดนตรี เช่น การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของแนวทำนอง จังหวะ เสียงประสาน และสีสันทันของเสียง

ระดับการฟังที่กล่าวมานั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการฟังของมนุษย์เราทั้งสิ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของบทเพลงที่บุคคลผู้นั้นเลือกฟังและขึ้นอยู่กับความรู้ต่อเสียงดนตรีและความต้องการที่จะเข้าถึงสุนทรียของดนตรีในระดับใดของผู้ฟัง การฟังในระดับที่ 1 การฟังอย่างเข้าถึงอารมณ์ (Emotional Listening) เป็นระดับการฟังที่เข้าใจได้ไม่ยากเนื่องจากไม่ต้องอาศัยความเข้าใจในกระบวนการต่างๆ ของบทเพลงเช่น ส่วนการฟังดนตรีระดับที่ 2 การฟังโดยรับรู้ความซาบซึ้ง (Perceptive Listening) นั้นต้องเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับเสียงดนตรีโดยตรงซึ่งประกอบไปด้วยแง่มุมและมิติต่างๆ จึงต้องอาศัยความตั้งใจและความต้องการที่จะฟังและผู้สนใจต้องมีความเข้าใจกับส่วนต่างๆ ขององค์ประกอบทางดนตรีซึ่งประกอบด้วย เสียง แนวทำนอง จังหวะ เสียงประสาน และสีสันทันของเสียง

นพมาศ ศิริกายะ (2525) กล่าวว่า “บทเพลงที่ดี จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของบทละคร ผู้เขียนไม่ควรนำบทเพลงใดๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในละครมาสอดแทรกไว้ในบทละครเพื่อคั่นเวลา ดังนั้นเพลงจึงนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบทละคร”

โดยแบ่งดนตรีเกี่ยวกับการแสดงได้ 2 ประเภท (มัทนี รัตนิน, 2546) คือ

1. ดนตรีประกอบละคร (incidental music) คือ ดนตรีที่ใช้ประกอบละครในช่วงต่างๆ เช่น ดนตรีเปิดฉากการแสดง เพื่อสร้างบรรยากาศ ดนตรีกั้นฉากหรือ ดนตรีประกอบแนวคิดหลักของเรื่องเสริมการแสดงให้เกิดอารมณ์มากยิ่งขึ้น
2. ดนตรีหลักในละคร (dramatic music) คือ ดนตรีที่เป็นส่วนสำคัญของละคร เช่น บทเพลงในการแสดงต่างๆ โดยตัวละครจะเป็นผู้ร้อง มีการร้องเดี่ยวบ้าง ร้องคู่บ้าง เนื้อร้องจะแสดงความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของตัวละครในฉากนั้นๆ

บทเพลงลูกกรุงและการขับร้องเพลงลูกกรุง

สารานุกรมวิกิพีเดีย (2560) ให้ความหมายของเพลงลูกกรุงว่า เป็นเพลงไทยสากลประเภทหนึ่ง โดยเป็นเพลงที่บอกเล่า ถ่ายทอด ความรู้สึกของสังคม และคนเมืองหลวง ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การถ่ายทอดอารมณ์ การขับร้อง น้ำเสียง ของกลุ่มนักร้อง นักแต่งเพลง และนักดนตรีจะมี

รูปแบบ ประณีต ละเอียดย่อน ออกมานุ่มนวล เนื้อร้องจะมีลักษณะเป็นร้อยแก้ว ร้อยกรอง มีความหมายสลับซับซ้อน ยกย่อน

จากบางแหล่งข้อมูลเพลงลูกกรุงกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2474 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองฯ ในรัชกาลที่ 7 บางแหล่งบอกปลาย รัชกาลที่ 6 ประมาณ พ.ศ. 2455 โดยการจ้างครูจากอิตาลีนำเครื่องสายสากลเข้ามาสอน แต่เพลงลูกกรุงเริ่มชัดเจนเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2475 โดยเริ่มมีแนวเพลง เนื้อร้อง ทำนอง และเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลงประกอบเป็นไทย นำทำนองเพลงของรัชกาลที่ 6 ที่นำมาเรียบเรียงเสียงประสานใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลงประกอบ เป็นเพลงในกิจการลูกเสือ ต่อมาได้มีการนำเพลง 'ลาทีกล้วยไม้' ของขุนวิจิตรมาตรา มาทำในจังหวะรุ่มบ้าเพลงแรกของไทย และบทเพลงของจิตร ภูมิศักดิ์ และอื่นๆ ซึ่งแต่งและใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลงประกอบเป็นเครื่องบ่งบอกการกำเนิดของเพลงลูกกรุง

ปี พ.ศ. 2482 วงสุนทราภรณ์ก่อตั้งเป็นวงดนตรีวงใหญ่ ซึ่งทำให้สังคมเมืองในยุคนั้น เริ่มต้นตัวการฟังเพลง ผู้ฟังและค่ายเพลงต่างๆ เริ่มจัดประเภทเพลง สร้างนักร้องให้มีรูปแบบความเป็นคนเมืองหลวง นักดนตรี นักแต่งเพลง นักร้องต่างมีรูปแบบ หาแพชชั่นนำสังคม ทั้งเรื่องแฟชั่น การแต่งกาย มีการจัดแสดงดนตรีประกอบ โดยการวิจัยนี้ได้นำบทเพลงแนวลูกกรุงมาใช้ในการประกอบการแสดง คือเพลง เพลง บางปะกง ขับร้อง : เพ็ญศรี พุ่มชูศรี คำร้อง-ทำนอง : นคร มงคลายน, เพลง ริมฝั่งน้ำ ขับร้อง : มาริษา อมาตยกุล คำร้อง : แก้ว อัจฉริยะกุล และทำนอง : เวส สุนทรจามร, เพลง เรือนแพ ขับร้อง : ชรินทร์ นันทนาคร คำร้อง : ชาลี อินทรวิจิตรและทำนอง : สง่า อารัมภีร์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงความเป็นมาของบทเพลงลูกกรุงและลักษณะการขับร้องเพลงลูกกรุง

ในการขับร้องเพลงไทยให้ได้ความไพเราะและซาบซึ้งเกิดจากการที่ผู้ขับร้องใส่อารมณ์และความรู้สึกในบทเพลง โดยมีส่วนประกอบดังนี้

- การใช้เสียงพิเศษ : เสียงพิเศษที่ใช้ในการขับร้องเป็นเทคนิคที่นักร้องในสมัยโบราณนิยมใช้กัน และนักร้องทุกคนจะพยายามฝึกฝนเสียงต่างๆเหล่านี้ เพื่อให้ร้องเพลงออกมาได้ไพเราะยิ่งขึ้นต้องใช้การฝึกฝน
- การแสดงออกถึงอารมณ์ในการขับร้อง : การขับร้องเพลงไทยให้ได้ความไพเราะซาบซึ้ง เกิดจากผู้ขับร้องใส่อารมณ์ของบทเพลงและความรู้สึกในบทเพลง
- การแสดงออกทางบุคลิกภาพ : บุคลิกภาพของผู้ขับร้องมีความสำคัญมาก ผู้ขับร้องจะต้องอยู่ในอาการที่สงบเสงี่ยม เรียบร้อย นุ่มนวล อ่อนโยน

2.4 แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต อาชีพการเลี้ยงปลาในแม่น้ำบางปะกง

“ แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต

พระศกดิ์สิทธิ์หลวงพ่อโสธร

พระยาศรีสุนทรปราชญ์ภาษาไทย

อ่างฤๅไนป่าสมบูรณ์ ”

(คำขวัญประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา)

แม่น้ำบางปะกงถือว่าเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหลายจังหวัด มีความยาวประมาณ 230 กิโลเมตร และมีความกว้างในช่วงที่ไหลผ่านเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราประมาณ 100 เมตร ถือว่าเป็นลุ่มน้ำสำคัญในภาคตะวันออกของประเทศ มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 10,707.48 ตร.กม. มีพื้นที่ครอบคลุม 11 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก นครราชสีมา ปทุมธานี ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว และสระบุรี ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13๐ 09' เหนือ ถึงเส้นรุ้งที่ 14๐ 32' เหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 100๐ 52' ตะวันออก ถึงเส้นแวงที่ 102๐ 00' ตะวันออก ทิศเหนือ ติดกับลุ่มน้ำป่าสักและลุ่มน้ำมูล ทิศใต้ติดกับลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก ทิศตะวันออกติดกับลุ่มน้ำปราจีนบุรี และทิศตะวันตกติดกับลุ่มน้ำเจ้าพระยาและอ่าวไทย

สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำบางปะกง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ทางเหนือจะมีเทือกเขาสูงซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำนครนายก ส่วนทางตอนใต้และทางตะวันออกเฉียงใต้ของลุ่มน้ำมีเทือกเขาซึ่งเป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำสาขาสายต่างๆ ได้แก่ คลองใหญ่ คลองหลวง และคลองท่าลาด โดยแม่น้ำนครนายกมีทิศทางการไหลจากทิศเหนือลงมาทางทิศใต้และมาบรรจบกับแม่น้ำปราจีนบุรีซึ่งไหลเข้ามาทางฝั่งซ้ายที่บริเวณเหนืออำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนจะไหลลงทางใต้ผ่านที่ราบต่ำในเขตอำเภอบางคล้า และอำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา และไหลลงอ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา

พรรณพืชบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง มีป่าชายเลนและพรรณไม้ในบึงน้ำในระบบนิเวศน้ำกร่อย แม่น้ำบางปะกง มีความสำคัญในแง่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร และแหล่งวางไข่ของปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ สภาพป่าชายเลนบริเวณส่วนนี้ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนแนวแคบๆ ริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งมีต้นจาก ลำพู เป็นกลุ่มเด่นขึ้นตลอดแนว นอกจากนี้ยังพบปอทะเล ตะบูนขาว หงอนไก่ทะเล และตาตุ่มทะเล พรรณไม้ที่พบเป็นตัวแทนป่าชายเลนบริเวณปากแม่น้ำ ได้แก่ ต้นจาก แสมขาว แสมดำ โกงกางใบเล็ก ปอทะเล และมีตะบูนขาว โกงกางใบใหญ่ และลำพูขึ้นปะปน นอกจากนี้ยังพบพรรณไม้ น้ำรวม 35 และสาหร่าย 2 ชนิด พรรณไม้ที่พบมากได้ตลอดทั้งปี คือ กลุ่มพืชลอยน้ำ เช่น ผักตบชวา ผักปลาบ จอกหูหนูและผักบั้ง เป็นต้น

ในด้านความหลากหลายของทรัพยากรปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ พบปลาทั้งสิ้น 170 ชนิด ใน 53 วงศ์ความหลากหลายชนิดสะท้อนให้เห็นถึงการเข้าใช้ประโยชน์ในลุ่มน้ำนี้ โดยเป็นที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร แหล่งผสมพันธุ์และอนุบาลปลาวัยอ่อนของปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย และปลาทะเล พบความแตกต่างทั้งในองค์ประกอบชนิดและปริมาณที่โตเต็มวัยในช่วงฤดูแล้งและฤดูฝน ปลากลุ่มใหญ่ที่พบในบริเวณนี้เป็นปลาน้ำจืด คือ วงศ์ Ariidae และกลุ่มปลาปู วงศ์ Eleotridae และ Gobiidae และพบปลาที่อยู่ในสภาพที่มีแนวโน้มสูญพันธุ์ (vulnerable) ตามบัญชีรายชื่อสถานภาพทรัพยากรชีวภาพของประเทศไทย (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540) 5 ชนิด คือ ปลาหางไก่ (*Coilia lindmani*) ม้าน้ำ (*Hippocampus kuda*) ปลากระพงซีเซา (*Lobotes surinamensis*) ปลากระทิงไฟ (*Mastacembelus erythrotaenia*) และ ปลาปักเป้า สกุล *Chonerhinus* spp. ทรัพยากรสัตว์น้ำอื่นๆ ประกอบด้วย กุ้งน้ำจืด กุ้งทะเล ปู หมึก หอย แมงดา กุ้งตึกแดน และแม่หอบ พบรวม 35 ชนิด จาก 19 วงศ์ โดยมีกุ้งกร้ามกราม (*Macrobrachium rosenbergii*) กุ้งหัวมัน (*Metapenaeus brevicornis*) กุ้งตะกาดชนิดต่างๆ (*Metapenaeus* spp.) และกุ้งแชบ๊วย (*Penaeus merguensis*) เป็นทรัพยากรเป้าหมายทางการประมง (กรมทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง, 2564)

แม่น้ำบางปะกง เป็นแม่น้ำที่มีทั้งน้ำจืดและน้ำเค็มผสมกัน ทำให้เกิดเป็นพื้นที่ลุ่มการเกษตร โดยการเชื่อมโยงกับระบบคลองต่างๆ พื้นที่ชุ่มน้ำของแม่น้ำบางปะกงมีระบบนิเวศเฉพาะตัว เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำนานาชนิด เป็นแหล่งประมงสำคัญ และเป็นแหล่งทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ เสมือนเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของชาวฉะเชิงเทรามาช้านาน นี่คือนวัตกรรมและต้นแบบของงานวิจัยการสร้างสรรค์การแสดงเล่มนี้ และยังมีมุ่งเน้นถึงอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชังที่พบมากในแถบอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นวิถีอาชีพที่สำคัญและ สร้างชื่อเสียง รายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก (ลุ่มน้ำบางปะกง กรมทรัพยากรน้ำ, 2560)

อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง

คีลี กอนันตกุล กล่าวว่า การเลี้ยงปลาในกระชังเป็นรูปแบบการเลี้ยงที่ให้ผลผลิตสูง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเชิงเศรษฐศาสตร์และการใช้ประโยชน์จากแหล่งในธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ หากปล่อยปลาในอัตราที่เหมาะสมจะทำให้ปลาไม่อัตรการเจริญเติบโตที่ดีขึ้น ช่วยลดระยะเวลาเลี้ยงให้สั้นลงได้ นอกจากนี้ยังสะดวกในการจัดการดูแล การลงทุนต่ำกว่ารูปแบบการเลี้ยงอื่นๆ ในขณะที่ผลตอบแทนต่อพื้นที่สูง การเลี้ยงปลาในกระชังเป็นได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตสอดคล้องกับวิถีชีวิตในพื้นที่ลุ่มน้ำและสภาพเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรม

การเลี้ยงปลาในกระชังเป็นรูปแบบการเลี้ยงปลาแบบพัฒนา (Intensive) หรือกึ่งพัฒนา (Semi-intensive) เน้นการให้อาหารเพื่อเร่งผลผลิตและการเจริญเติบโต จึงควรใช้อาหารที่มีคุณค่าทางโปรตีนค่อนข้างสูงและเหมาะสม กับความต้องการของปลาแต่ละขนาด ปัจจัยที่สำคัญควรนำมาประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการให้อาหารปลาในกระชัง ได้แก่

- ระดับโปรตีนในอาหาร : ปริมาณโปรตีนที่เหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโตของปลาที่มีอายุแตกต่างกัน
- เวลาในการให้อาหาร : ต้องดูจากปริมาณออกซิเจนที่ละลายในน้ำ ถ้ามีค่าสูงปลาจะกินอาหารได้ดี
- อัตราการให้อาหาร : ปริมาณอาหารขึ้นอยู่กับขนาดของปลาและอุณหภูมิของน้ำ หากอุณหภูมิน้ำสูงขึ้นจะทำให้อัตราการกินอาหารของปลาสูงขึ้นตามไปด้วย
- การจัดการระหว่างการเลี้ยง : ควรมีการตรวจสอบกระชังเพื่อซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดสม่ำเสมอ

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงปลาในกระชัง

แม้ว่าการเลี้ยงปลาในกระชังจะมีข้อได้เปรียบหลายประการ แต่ก็มีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดดังนี้

- อาจมีการรบกวนจากปลาธรรมชาติและศัตรูปลาในธรรมชาติ
- ปลาขนาดเล็กสามารถเข้าไปในกระชังและแย่งอาหารปลาได้
- การดูแลจัดการสะดวกกว่าวิธีอื่น แต่ต้องเสียเวลาและแรงงานมากกว่าการเลี้ยงในรูปแบบอื่น
- น้ำต้องดีตลอด ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดี น้ำเสียจะทำให้ปลาในกระชังตายหมด
- ปลาในกระชังสามารถเป็นโรคติดต่อกันได้ง่าย

ปลากะพงขาว *Lates calcarifer*

เป็นปลาที่มีความอดทนสูง สามารถปรับตัวอยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม สามารถเลี้ยงรวมฝูงได้ดี เติบโตเร็วและให้ผลผลิตสูง และปลากะพงขาวถือว่าเป็นอาหารทะเลที่นิยมบริโภค ในประเทศไทย จังหวัดทางภาคใต้มีการเลี้ยงกันอย่างแพร่หลาย สำหรับภาคตะวันออก จังหวัดที่เลี้ยงปลาในกระชังมากที่สุดคือ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะอำเภอบางปะกง ถือเป็นอำเภอที่สภาพทางกายภาพเอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังมากที่สุด คือมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำสูงกว่าระดับน้ำทะเล 1-2 เมตร ปากแม่น้ำบางปะกงมีน้ำจืด 6 เดือน และน้ำเค็ม 6 เดือน ระหว่างช่วงการเปลี่ยนของน้ำจึงเรียกว่าฤดูน้ำกร่อย มีการไหลเวียนของคลื่นลมค่อนข้างสงบ(จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2551)

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

ในงานวิจัยการสร้างสรรค์การแสดง แม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา ผู้วิจัยมีการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจหลังการชมการแสดงเพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลในการสรุปผลของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเครื่องมือที่นำมาใช้จาก บทความ แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน Concepts of Satisfaction and Construction of Job Satisfaction Questionnaire โดยพัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒน์ชัย, จิระศักดิ์ ทัพพา โดยบทความกล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้ชัดเจน แต่สามารถรับรู้ได้จากการสังเกต การสอบถาม เพื่อสื่อให้รับรู้ได้ อาจตรงตามความรู้สึก ตรงตามความพึงพอใจจริงหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น การวัดระดับความพึงพอใจจึงเป็นการประเมินพฤติกรรมภายในให้ผู้ถูกประเมิน แสดงออกมาให้ทราบว่ามีความพึงพอใจต่อสิ่งที่กระตุ้นหรือสิ่งที่ได้รับว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการดำเนินงาน ด้านการบริการหรือด้านการเรียนการสอน เพื่อให้ทราบถึงสภาวะหรือคุณภาพของสมรรถนะการดำเนินการนั้น

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ภาวะของอารมณ์ ความรู้สึกร่วม ของบุคคลที่มีต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากแรงจูงใจซึ่งเป็นพลังภายในของแต่ละบุคคล อันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่คาดหวังและความต้องการด้านจิตใจซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสิ่งที่ต้องการเพื่อนำมาตอบสนอง เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการแล้ว จะเกิดความรู้สึกมีความสุข กระตือรือร้น มุ่งมั่น เกิดขวัญกำลังใจ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการกระทำกิจกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายนั้นสำเร็จตามที่กำหนดไว้ แต่อีกนัยหนึ่งความพึงพอใจเป็นความรู้สึกในเชิงการประเมินค่า อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ที่จะสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของการเรียนและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ความสำคัญของความพึงพอใจ

1. ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ หากมีความพึงพอใจ จะส่งผลต่อความตั้งใจในการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมส่งผลให้เกิดผลงานที่ดี
2. เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่นและความมุ่งมั่นในการทำงาน ความพึงพอใจทำให้เกิดความสุขจากการปฏิบัติงาน ต้องการให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

3. เป็นสิ่งกำหนดลักษณะการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่ดีมีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการ
4. ช่วยพัฒนาคุณภาพของงาน หากมีความพึงพอใจก็จะเกิดความเต็มใจ พุ่มเท สร้างสรรค์และส่งเสริมมาตรฐานของงานให้สูงขึ้น (อเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒนกิจ, 2548; ปภาวดี ดุลยจินดา, 2540)

การสร้างแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ

แบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับแบบสอบถามความพึงพอใจให้ความสำคัญต่อข้อความคำถามที่ต้องมีความครอบคลุมในช่วงของความพึงพอใจทั้งหมด แต่ละข้อความจะระบุความพึงพอใจที่มีอยู่ วิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556) มีดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของความพึงพอใจว่า คืออะไร มีโครงสร้างลักษณะใด ซึ่งควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเป็นเรื่องๆ ลงไปว่าจะประเมินความพึงพอใจด้านใดบ้าง จากนั้นให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึงอะไรบ้าง ต่อไปจึงกำหนดโครงสร้างของความพึงพอใจว่าประกอบด้วยด้านใดบ้าง แต่ละด้านจะประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้าง ซึ่งอาจกำหนดประเด็นกว้างๆเป็นข้อ
2. รวบรวมข้อความเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อเป้าหมาย หลีกเลียงข้อความกำกวมไม่น้อยกว่า 20 ข้อ โดยกำหนดข้อความจากโครงสร้างความพึงพอใจที่ได้กำหนดไว้แล้วแบ่งเป็นด้านๆแล้วสร้างและรวบรวมข้อความแต่ละด้านตามประเด็นที่กำหนด
3. นำข้อความที่สร้างแล้วไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความว่า ตรงตามโครงสร้างของการประเมินความพึงพอใจตามที่ได้กำหนดไว้แล้วในแต่ละด้าน และในแต่ละประเด็นย่อยหรือไม่ หากมีความคลุมเครือหรือไม่ชัดเจน จะได้แก้ไขก่อนสร้างเป็นแบบสอบถาม จากนั้นทดลองใช้กับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 เท่าของจำนวนข้อในพื้นที่ที่คล้ายคลึงกัน หรือใกล้เคียงกับพื้นที่ในการเก็บข้อมูลจริง
4. กำหนดน้ำหนักในการตอบแต่ละตัวเลือก โดยกำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5,4,3,2,1 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นการตรวจสอบแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยตรวจสอบความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) มีวิธีการดังนี้
 - 1) การตรวจสอบความตรง มีการตรวจสอบ 2 ลักษณะ ดังนี้
 - 1.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วย ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence=IOC) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5-7 คน พิจารณาตรวจสอบให้คะแนนความตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อ

แต่ละข้อต้องมีค่า IOC ระหว่าง 0.50-1.0 จากนั้นนำผลการตรวจสอบรายข้อมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปวิธีนี้เป็นวิธีที่มีผู้นิยมนำไปใช้มากที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีที่ไม่ยาก แม้ว่าคำตอบที่ได้จะน่าเชื่อถือน้อยที่สุดก็ตาม ซึ่งมักจะขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ

1.2 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปทดลองใช้ ประเมินในกลุ่มมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะเก็บข้อมูลจริง 2 กลุ่ม ด้วยวิธีเทคนิคกลุ่มรู้จัก (Known Group Technique) กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ทราบว่ามี ความพึงพอใจในงานที่ต้องการประเมิน กับอีกกลุ่มหนึ่งไม่ทราบความพึงพอใจในงาน นำค่าเฉลี่ยของคะแนนของสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันด้วยค่าสถิติที (t-test) หากผลการทดลองใช้แบบสอบถามมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่ามีความตรงเชิงโครงสร้าง

2) การตรวจสอบความเที่ยง มีการตรวจสอบ 2 วิธีดังนี้

2.1 การตรวจสอบความเที่ยงด้วยการทดสอบซ้ำ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับกลุ่มเป้าหมาย 2 ครั้ง ห่างกัน 1-2 สัปดาห์ นำผลคะแนนมาหาค่าสหสัมพันธ์ตามสูตรของเพียร์สัน ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ได้

2.2 การตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีของครอนบาค โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย 1 ครั้ง นำผลคะแนนมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ได้

(พรนภา เตียสุทธิกุล และคณะ, 2561; มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2556)

การแปลความหมายคะแนนและการกำหนดระดับความพึงพอใจ

การกำหนดระดับของความพึงพอใจ ด้วยแบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อบ่งชี้ระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดน้ำหนักคะแนนความพึงพอใจ ดังนี้ (พรนภา เตียสุทธิกุลและคณะ, 2561; บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

- พึงพอใจมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน
- พึงพอใจมาก กำหนดให้ 4 คะแนน
- พึงพอใจปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน
- พึงพอใจน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน
- พึงพอใจน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของความพึงพอใจ มีดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

- 4.51-5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย
- 1.00-1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน หากสามารถทราบระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการจะสามารถนำข้อมูลนี้มาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน การให้บริการต่างๆเพื่อประโยชน์ขององค์กร ผู้ให้บริการและผู้รับบริการได้มาซึ่งข้อมูลความพึงพอใจ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการออกแบบการเก็บข้อมูลที่ตรงกับเป้าหมายของการนำข้อมูลไปใช้จึงจะเกิดประโยชน์ได้อย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรคการสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการได้ ดังนี้

- 3.1 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (Process)
- 3.2 ผลผลิตการสร้างสรรค์ผลงาน (Product)
- 3.3 ผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์ผลงาน (Outcomes)

3.1 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (Process)

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์เกี่ยวกับแนวคิดกระบวนการและวิธีการนำเสนอ โดยได้แรงบันดาลใจมาจากปราชญ์ชาวบ้านท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเพาะเลี้ยงปลากะพงในกระชัง แม้จะเกิดวิกฤติจากการเปลี่ยนแปลงหลายๆอย่าง แต่ยังเป็นหนึ่งคนที่ยังต่อสู้และยึดหยัดประกอบอาชีพนี้ต่อ เพื่อต้องการจะรักษาอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังเอาไว้ให้อยู่คู่กับชุมชนบางปะกงและน้ำบางปะกง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้วิจัยที่ต้องการอยากสานต่อความตั้งใจในการช่วยเผยแพร่ออนุรักษ์อาชีพนี้ โดยผ่านการสร้างสรรค์การสดง : กระชังปลาของคุณตา

โดยการแสดงนี้ใช้วิธีการเล่าเรื่องโดยมีบทเพลงมาช่วยในการเล่าเรื่อง เพื่อให้สามารถเข้าถึงคนชุมชนได้ทุกเพศทุกวัย โดยการแสดงชุดนี้ต้องการสะท้อนภาพให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชังและรวมถึงความสำคัญของแม่น้ำบางปะกง เพื่อทำให้เกิดความตระหนักคิดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นโดยผ่านการแสดงชิ้นนี้

วิธีการดำเนินการและการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการ ดังนี้

- ศึกษาเอกสารและตัวบท เช่น งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น รวมถึงการศึกษาตัวบทอื่นๆ เช่น วีดีโอ สารคดี เป็นต้น
- นำเรื่องราวของผู้วิจัยมาใช้ในการเขียนประกอบในการแสดง (จุดเชื่อมต่อเรื่อง)

- การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) จากบุคคลข้อมูล
 - นายสุทิน วุฒิสินธ์ (ปราชญ์ชาวบ้าน)
 - บุคคลข้อมูลที่เคยประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง
 - คนในชุมชน ตำบล บางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา

โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์จนกว่าจะได้ข้อมูลและเนื้อหาที่สามารถนำมาสร้างสรรค์การแสดงได้ ระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการบันทึกภาพนิ่งภาพเคลื่อนไหว และการบันทึกเสียงของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจัดบันทึกรายละเอียดลงสมุดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์ด้วย

- ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มารวบรวม เรียบเรียงและวิเคราะห์ เพื่อนำมาสู่การออกแบบการสร้างสรรค์การแสดง
- ผู้วิจัยทำการเขียนโครงเรื่องการแสดง โดยยึดหลักทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง
- หลังจากได้โครงเรื่องในการแสดง ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลบทเพลงและคัดเลือกบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการแสดง
- ทำการปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้กำกับการแสดงและผู้ประพันธ์เพลง
- วางตารางนัดหมายในการซ้อม เพื่อฝึกซ้อมการแสดง
- ทำการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
- การเก็บข้อมูลหลังจบการแสดง โดยการทำแบบสอบถามความพึงพอใจหลังจบการแสดง

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวางแผนการสร้างสรรค์การแสดง

มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การเตรียมข้อมูลเข้าสู่พื้นที่วิจัยเพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์การแสดง มีแนวทางดังนี้
 - การเตรียมอุปกรณ์ ผู้วิจัยเตรียมอุปกรณ์ สำหรับช่วยเก็บข้อมูล คือ โทรศัพท์มือถือ กล้องดิจิทัลและกล้องวิดีโอ โดยการบันทึกนั้นต้องได้รับอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์
 - การแนะนำตัวผู้วิจัยจะแนะนำตัวในฐานะผู้วิจัยเป็นนิสิต ที่ต้องทำงานวิจัยเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงและวิทยานิพนธ์ รวมถึงอธิบายด้วยว่าทำไมจึงเลือกทำวิจัยในพื้นที่ดังกล่าว โดยจะบอกถึงจุดประสงค์และผลที่ตามมาจากการวิจัย
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น จะสัมภาษณ์โดยการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

- 3) การอ้อมตัวของข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเป็นกระบวนการตกผลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์และการค้นคว้าจากงานเอกสารต่างๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการตีความเพื่อให้ได้ข้อสรุปในการสร้างสรรค์การแสดงในการศึกษาวิจัยครั้งนี้
- 4) แนวทางการปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงต่อการรับเชื้อหรือติดเชื้อจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙ (Covid-19)
 - ผู้วิจัยจะสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาการสัมภาษณ์ และเตรียมหน้ากากอนามัยสำรองให้แก่ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์สวมใส่ระหว่างการให้ข้อมูล
 - ผู้วิจัยจะรักษาระยะห่างการสัมภาษณ์ตลอดเวลาของการซักถามและการให้ข้อมูล ในระยะที่เหมาะสม
 - ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ในพื้นที่ที่มีอากาศปลอดโปร่ง กว้างขวาง ไม่แออัด

รูปแบบการนำเสนอ

ผู้วิจัยทำการคิดโครงสร้างเรื่องการแสดงโดยมาจากการศึกษาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลผ่านกระบวนการต่างๆ จนได้ระดับขั้นตอนโครงเรื่อง 5 ช่วงการแสดง ดังนี้

- ช่วงการแสดงที่ 1 : ในการเปิดการแสดงต้องการ นำเสนอความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำบางปะกงในอดีต
- ช่วงการแสดงที่ 2 : ต้องการย้อนให้เห็นถึง วิถีชุมชน วิถีอาชีพที่เคยสวยงามในอดีต
- ช่วงการแสดงที่ 3 : จากอดีต-ปัจจุบัน จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่เกิดขึ้น โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- ช่วงการแสดงที่ 4 : จนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทำให้ วิถีอาชีพที่สำคัญในชุมชน กำลังจะสูญหายไป
- ช่วงการแสดงที่ 5 : แต่ยังมีคุณค่าที่ยังยึดหยัดเพื่อให้อาชีพนี้อยู่กับชุมชนและแม่น้ำบางปะกง

3.2 ผลผลิตการสร้างสรรค์ผลงาน (Product)

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผ่านการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา

- 1) จัดการแสดงงานสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังของคุณตา โดยใช้เวลาในการแสดง 40 นาที
- 2) มีการบันทึกภาพการแสดงเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อในอนาคต

หลังจบการแสดงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังทำการแสดง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) แบบสอบถามให้กับผู้ที่ชมการแสดงที่กำหนดไว้เบื้องต้น
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการ ดังนี้

รวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในแต่ละวัย ในการวิจัยนี้จะใช้ข้อมูลที่มาจากการทำแบบสอบถามของคนในพื้นที่ 3 ช่วงวัย ได้แก่ เยาวชน วัยกลางคน และผู้สูงอายุ เป็นจำนวน 15 ราย

- เยาวชนตั้งแต่อายุ 18-24 ปี จำนวน 5 ราย
- กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่อายุ 35-55 ปี จำนวน 5 ราย
- กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่อายุ 65-85 ปี จำนวน 5 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การประเมินโดยการให้ผู้ชมตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ความพึงพอใจหลังชมการแสดง โดยมีคำถามดังนี้

- 1) บทเพลงที่ถ่ายทอดในการแสดง
 - บทเพลงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในการแสดงได้
 - บทเพลงช่วยส่งเสริมอารมณ์ให้กับการแสดง
 - บทเพลงที่เลือกใช้มีความเหมาะสมต่อการแสดง
 - บทเพลงที่ถ่ายทอดมีความไพเราะ
- 2) รูปแบบของการแสดง
 - การแสดงสามารถเข้าใจได้ง่าย
 - นักแสดงถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี
 - รูปแบบการแสดงมีความสร้างสรรค์
 - การแสดงมีความน่าสนใจเหมาะสมกับพื้นที่จัดการแสดง
 - ระยะเวลาการแสดงมีความเหมาะสม
 - การแสดงมีประโยชน์ต่อคนในชุมชน
- 3) ความรู้สึกหลังชมการแสดง
 - 4 รู้สึกรักและมองเห็นคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง
 - 5 อยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง
 - 6 ท่านมีความประทับใจในการแสดง
- 4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตารางที่ 1 แบบสอบถามหลังชมการแสดง (Questionnaire)

ความคิดเห็นในการแสดง	ระดับความคิดเห็น				
	มาก (5)	ค่อนข้างมาก (4)	ปานกลาง (3)	ค่อนข้างน้อย (2)	น้อย (1)
1. บทเพลงที่ถ่ายทอดในการแสดง					
1.1 บทเพลงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในการแสดงได้					
1.2 บทเพลงช่วยส่งเสริมอารมณ์ให้กับการแสดง					
1.3 บทเพลงที่เลือกใช้มีความเหมาะสมต่อการแสดง					
1.4 บทเพลงที่ถ่ายทอดมีความไพเราะ					
2. รูปแบบของการแสดง					
2.1 การแสดงสามารถเข้าใจได้ง่าย					
2.2 นักแสดงถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี					
2.3 รูปแบบการแสดงมีความสร้างสรรค์					
2.4 การแสดงมีความน่าสนใจเหมาะสมกับพื้นที่จัดการแสดง					
2.5 ระยะเวลาการแสดงมีความเหมาะสม					
2.6 การแสดงมีประโยชน์ต่อคนในชุมชน					
3. ความรู้สึกหลังชมการแสดง					
3.1 รู้สึกรักและมองเห็นคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง					
3.2 อยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง					
3.3 ท่านมีความประทับใจในการแสดง					

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

3.3 ผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์ผลงาน (Outcomes)

จากการสร้างสรรค์การแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา ได้ผลลัพธ์ดังนี้

- 1) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบรูปเล่มงานวิจัยในหัวข้อ การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังของคุณตา โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อขอบเขตเนื้อหาของงานวิจัย ดังนี้
 - รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง
 - วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง
 - การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง
 - เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง
- 2) การเผยแพร่สู่การนำไปใช้ประโยชน์
 - สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นสื่อเผยแพร่ในอนาคตได้
 - เป็นแบบอย่างให้กับผู้ที่สนใจงานในลักษณะเดียวกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างสรรคการสดงบางปะกงแห่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา” โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 รูปแบบการสร้างสรรคการสดง

4.2 วิเคราะห์การสร้างสรรคบทเพลงในการสดง

4.1 รูปแบบการสร้างสรรคการสดง

รูปแบบการสร้างสรรคการสดงบางปะกงแห่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา ผู้วิจัยใช้กระบวนการสร้างสรรคการสดงตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยทำการเขียนโครงเรื่องการสดง โดยยึดหลักทฤษฎีโครงสร้างของโครงเรื่อง 5 ช่วง ได้แก่ การเริ่มเรื่อง (Exposition), เหตุการณ์กระตุ้น (Inciting incident), ความยุ่งยาก (Complication), จุดสูงสุด (Climax) และการยุติของเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง (Ending/Denouncement) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการวางโครงเรื่องของการสดง โดยแบ่งออกเป็น 5 ช่วงการสดงและใช้ชื่อหัวข้อในแต่ละช่วงการสดง ดังนี้

- ช่วงการสดงที่ 1 : การแนะนำตัวและจุดเริ่มต้นของเรื่อง
- ช่วงการสดงที่ 2 : ย้อนอดีตและเหตุการณ์กระตุ้นปัญหาหลักของเรื่อง
- ช่วงการสดงที่ 3 : เล่าเรื่องโดยคนในชุมชน
- ช่วงการสดงที่ 4 : กระชังปลาของคุณตา
- ช่วงการสดงที่ 5 : บทสรุปในการสดง

หลังจากได้โครงเรื่องในการสดง ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาข้อมูลบทเพลงและคัดเลือกบทเพลงเพื่อนำมาใช้ในการสดง นพมาศ ศิริกายะ (2525, น. 40) กล่าวว่า “บทเพลงที่ดี จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของบทละคร ผู้เขียนไม่ควรนำบทเพลงใดๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในละครมาสอดแทรกไว้ในบทละครเพื่อคั่นเวลา ดังนั้นเพลงจึงนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบทละคร” ในการสดงนี้ใช้บทเพลงทั้งหมด 4 บทเพลง 1) เพลง บางปะกง 2) เพลง ริมฝั่งน้ำ 3) เพลง เรือนแพ โดยทั้ง 3 บทเพลงเป็นบทเพลงที่มีอยู่แล้ว และอีกหนึ่งเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่โดยนักประพันธ์เพลงชื่อเพลง คณะหนึ่งถึงบางปะกง แต่งขึ้นเพื่อใช้ประกอบในการสดงบางปะกงแห่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา ในแต่ละบทเพลงมีรายละเอียดการคัดเลือกบทเพลง ดังนี้

- ช่วงการแสดงที่ 1 : ผู้วิจัยเลือกใช้บทเพลง บางปะกง เพื่อนำผู้ชมเข้าสู่จุดเริ่มต้นของการแสดง
- ช่วงการแสดงที่ 2 : ผู้วิจัยเลือกใช้บทเพลง ริมฝั่งน้ำ เพื่อย้อนให้เห็นถึงความสุขสนุกสนานของวิถีชีวิตและการอยู่ร่วมกันในอดีต โดยขับร้องบทเพลงนี้สองคน
- ช่วงการแสดงที่ 3 : ผู้วิจัยเลือกใช้บทเพลง เรือนแพ เพื่อให้รู้สึกถึงความสุขที่ได้อยู่อาศัยติดริมฝั่งแม่น้ำและมีคุณตา(นักแสดง)เป็นคนถ่ายทอดบทเพลงนี้
- ช่วงการแสดงที่ 4 : ในบทเพลงช่วงที่ 4 ผู้วิจัยต้องการบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่เพื่อนำมาประกอบในการแสดงนี้ โดยผู้วิจัยปรึกษาและบอกความต้องการของเนื้อหาในเพลงให้กับผู้ประพันธ์เพลง จนได้เป็นบทเพลงที่ชื่อว่า คะนิงถึงบางปะกง เป็นบทเพลงที่พูดถึงความคิดถึงกะนิงหาถึงความสวยงามที่เคยมี และมีการนำเครื่องดนตรีไทย ซอด้วง มาเป็นส่วนประกอบในบทเพลงนี้ด้วย

เนื่องจากการแสดงนี้ผู้วิจัยต้องการให้เสียงของคนในชุมชนมาร่วมเล่าเรื่องในการแสดงนี้ด้วย ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพและควบคุมการตัดต่อด้วยตัวเอง จึงมีการนำวีดิทัศน์ที่ได้จากการสัมภาษณ์การเก็บข้อมูลบุคคลข้อมูลและคนในพื้นที่ชุมชนบางปะกงมาอยู่ในงานแสดง ดังนี้

- ช่วงการแสดงที่ 3 : วีดิทัศน์ภาพบริเวณตำบลบางปะกงและการสัมภาษณ์คนในชุมชน
- ช่วงการแสดงที่ 4 : วีดิทัศน์สัมภาษณ์คุณตาและวีดิทัศน์ภาพคุณตาประกอบในบทเพลง
- ช่วงการแสดงที่ 5 : วีดิทัศน์เสียงและภาพคุณตาร้องเพลง บางปะกง

เมื่อวางโครงเรื่องและบทเพลงได้สมบูรณ์แล้ว บทการแสดง การเล่าเรื่อง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา มีดังนี้

- ช่วงการแสดงที่ 1

เปิดการแสดง บทเพลง บางปะกง

ฝั่งขายน้ำบางปะกง ยามแสงอาทิตย์อัสดง ใกล้เคียงค่ำลงแล้วหนา
 แต่บางปะกง นั้นยังคงสวยงามตา คราใกล้สนธยา ยิ่งพาให้เราสุขสันต์
 แดดจวนลับลงรำไร มองเห็นเรือน้อยล่องลอยไป ตื่นใจดั่งยลสวรรค์
 เยือกเย็นสายลม พลิ้วพรอย่างนี้ทุกวัน ธรรมชาติยามสายัณห์ ได้เห็นแล้วลืมนี่
 แม้จากไปอยู่ไกลแสน ก็ไม่ขอลืมแดน ที่เคยปักใจลุ่มหลง
 จะเฝ้าแต่ฝัน ถึงอาทิตย์อัสดง ชายฝั่งบางปะกง นั้นลืมนี่ไม่ลงแน่เอ
 โอ้...งามแท้บางปะกง ใครได้เห็นเมื่ออัสดง ก็คงสุดกว่าคำเฉลย
 ยากจะกล่าวชม ให้สมความงามนั้นเลย เพลงนี้กล่าวภิเษย ไม่ถึงแม้เพียงครึ่งเดียว

เชื่อว่าไม่มีใคร ไม่เคยฟังและไม่รู้จักบทเพลงเพลงนี้ เพลง บางปะกง แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ 2497
 โดย ครูนคร มงคลายน เป็นเพลงที่ครูนครตั้งใจแต่งให้กับชาวบางปะกง แรงบันดาลใจในการแต่งเพลง
 นี้ มาจากการนั่งมองแม่น้ำบางปะกงในช่วงเวลาเย็น เพลงนี้จึงเป็นเพลงที่ชื่นชมถึงความสวยงามของ
 แม่น้ำบางปะกง แพรโชคคีตะที่ยังได้สัมผัสและได้เห็นถึงความสวยงามตามที่บทเพลงนี้ได้กล่าวไว้

ก่อนอื่นต้องขออนุญาตแนะนำตัวเองอย่างเป็นทางการอีกครั้งนะคะ แพรคะ ราชมณ รัตนเวคิน
 แพรอยู่ที่บางปะกงมาตั้งแต่เด็กๆ แพรเกิดที่นี่และโตที่นี่ และตอนนี้อายุย่างเข้า 27 ปีแล้วค่ะ แพรชื่นชอบ
 ชอบการร้องเพลงเป็นชีวิตจิตใจ ที่บ้านของแพรอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ แต่ละคนก็มีอาชีพที่แตกต่าง
 กันออกไป มีทั้งรับข้าราชการ เป็นพยาบาล ทำงานบริษัท แต่มีแพรเองนี่แหละค่ะ ที่เป็นศิลปินคน
 เดียวในบ้าน จึงทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจของงานคอนเสิร์ตนี้ขึ้น แต่ในวันนี้แพรไม่ได้จะมาเล่าเรื่อง
 ของตัวเองนะคะ แพรอยากชวนทุกคนมาฟังเพลงและร่วมพูดคุยย้อนเวลาเรื่องราวของแม่น้ำแม่บาง
 ปะกงซึ่งเป็นพื้นที่ที่แพรอยู่มาตั้งแต่เด็กๆไปพร้อมกัน

- ช่วงการแสดงที่ 2

บทเพลง ริมฝั่งน้ำ – แพร-พีก็ก

ริม ฝั่ง น้ำ พรำเพ้อ ละเมอครวญ เคยขึ้นชวนเมื่อหวลคิ่งไป จิตใจยังชื่นชู
แสงเดือนส่องย้งมอแล้วจิตเปลอ เธอยังอยู่ เคล้าคลอคู่ชื่นชูรู้สึกเหมือน เตือนใจจำ
เธอกับฉัน ก่อนนั้นเคยขึ้นฉ่า ริมฝั่งน้ำสุขล้ำฉันจำได้ อะไรจะเทียมทัน
เคยเรียกเธอ เสนอรักรำพัน เคยคู่กันไฝฝืนถึงเพลงชื่นคำคืนเคยได้ฟัง
น้ำเต็มเปี่ยมก็เต็มรักสุดหวาน ปานไหลหลัง น้ำเต็มฝั่งดุจตั้งรักที่หวัง ยังคงคอย
เคยชื่นใจ ผากไว้หัวใจลอย ฝ้าแต่คอยไอรักนั้นเลื่อนลอย ยิ่งคอยยิ่งใจหมอง

ขอบคุณพีก็กมากเลยนะคะ ที่วันนี้มาร่วมเล่าเรื่องราวผ่านบทเพลงไปด้วยกัน ขอขอบคุณนะคะ

เพลง ริมฝั่งน้ำ ถือว่าเป็นเพลงดังหนึ่งเพลงของวงสุนทราภรณ์ แพรรู้สึกว่าคุณองค์ประกอบ
ของเพลงๆนี้ พอได้ฟังก็ครั้งก็ทำให้รู้สึกย้อนนึกถึงบรรยากาศเก่าๆที่มีความสุข ลมพัดเย็นๆที่ริมฝั่ง
แม่น้ำ ได้เห็นเรือลำเล็กลำน้อยที่กำลังออกจากฝั่ง เห็นวิถีอาชีพ วิถีชุมชนในอดีตที่สวยงามที่แพร
อยากจะเล่าให้ทุกคนฟังค่ะ

แต่กฎของเวลาเดินหน้าทุกวัน เป็นสิ่งที่ทุกคนรู้อยู่แล้วว่า ถ้าเวลาเดินไปข้างหน้าแล้วมันไม่
สามารถเดินย้อนกลับมาได้ เหมือนกับทุกคน ที่เวลาเปลี่ยน ทุกอย่างในตัวเราก็เริ่มเปลี่ยนแปลงตาม
ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็น อายุ สีมม หน้าตา ผิวพรรณก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

วิถีชีวิตในชุมชนก็เช่นกัน มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากที่เคยใช้น้ำในแม่น้ำ
ซักผ้า อาบน้ำ ใช้ตมใช้กิน ตอนนี่เครื่องซักผ้าก็มีให้ใช้ น้ำประปาก็ต่อตรงเข้าบ้านเลย ทุกอย่างพัฒนา
ทำให้สะดวกสบายมากขึ้น

สภาพแวดล้อม อากาศที่เคยบริสุทธิ์แค่นอนอยู่หน้าบ้านก็สามารถสูดอากาศหายใจเข้าได้เต็ม
ปอด แต่ตอนนี้ถ้าอยากสูดอากาศบริสุทธิ์เข้าปอดก็จะต้องเดินขึ้นเขาไปที่สูงๆเพื่อหาอากาศที่บริสุทธิ์

เวลาเปลี่ยนก็ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา บางอย่างถูกพัฒนาให้ดีขึ้น แต่ก็ทำให้
บางอย่างแย่ลง โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ถูกลดทอนความสวยงามลงทุกวันๆ วันนี้
แพรเลยมีวิดีโออยากให้ทุกคนได้ชมค่ะ

- ช่วงการแสดงที่ 3

วิถีทัศน์ ภาพฉายเป็นมูมแม่่น้ำบางปะกง ภาพโรงงานอุตสาหกรรม

วิดีโอนี้เป็นภาพในปัจจุบันที่แพร่ถ่ายมาจากกริมแม่่น้ำบางปะกงในระแวกแถวบ้านของแพรคะ มันทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของมูมมองใหม่ แพรเห็นถึงการพัฒนาหลายๆอย่าง โดยเฉพาะการเกิดโรงงานอุตสาหกรรมริมน้ำ เกิดเส้นทางการคมนาคมทางน้ำและอีกมากมาย การพัฒนานี้ดูส่งผลทำให้ความสวยงามที่เคยมีมันหายไปซะ และดูเหมือนว่าทุกคนจะต้องปรับตัวอยู่กับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งแพรเองก็เกิดคำถามว่า แล้วถ้าเวลาผ่านไปนานกว่านี้..... เส้นหน้ของชุมชน ธรรมชาติที่สวยงาม ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เคยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จะเปลี่ยนแปลงไปมากกว่านี้ไหม แต่ละคนก็คงมีคำถามและมูมมองที่แตกต่างกันออกไป

แพรเลยได้มีโอกาสลงพื้นที่ไปพูดคุยกับหลายๆคนในชุมชน ทั้งคุณตาคุณยายคุณลุงคุณป้า รวมถึงเด็กๆที่อยู่ในพื้นที่ ถึงมูมมองความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ลองไปฟังความคิดเห็นของแต่ละคนกันคะ

วิถีทัศน์ การสัมภาษณ์คนในชุมชน

เป็นไงบ้างคะสำหรับวิดีโอ

สำหรับแพร แพรจำได้ว่าตอนเด็กๆช่วงปลายปีของทุกปี ตัวเองแพรเองจะต้องได้นั่งเรือออกไปดูปลาโลมาแถวปากอ่าว เอาจริงๆเหมือนเป็นเทศกาลประจำปีของชุมชนเราไปแล้วนะคะ ที่ทุกปลายปีจะมีน้องโลมาว่ายมาหาอาหารกินแถวปากอ่าวแม่่น้ำของเรา และแพรยังจำได้นะคะ หลังดูโลมาเสร็จก็ต้องแวะเกาะนก เกาะที่เกิดขึ้นเองจากการตกตะกอนของธรรมชาติ เป็นแหล่งรวมสิ่งมีชีวิตนับร้อยชนิด

และบ้านของแพรเองก็อยู่ติดกับแม่่น้ำบางปะกง ในช่วงเวลาเย็นๆของทุกวัน จะเป็นเวลาพักผ่อนของคนในครอบครัว มีการลงเล่นน้ำ พายเรือเล่นที่หน้าบ้าน ได้นั่งรับประทานอาหารกันพร้อมหน้าพร้อมตา ได้ยินดูคุณตาให้อาหารปลาตอนเย็นๆ

บทเพลง เรือนแพ – โน้ต (คุณตา)

เรือนแพ สุขจริง อิงกระแสนารา หริ่งระงมลมพลิวมา กล่อมพฤษชาติงว่า ดนตรี

หลับอยู่ในความรัก และความชื่นช้วนและคินเช่นนี้

กลิ่นดอกไม้ รัญจวน ยังอบอวน ยวน ยี่ สุดที่จะ พรรณนา

เรือนแพ ล่องลอย คอยความรักนานมา คอยน้ำค้าง กรุณา หยาดมา จากธารา แหล่งสวรรค์

วิมานน้อย.ลอยริมฝั่ง ถึงอ้างว้างเหลือใจราพัน หิวหรืออิมก็ยืมพอกัน

ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์ ใ้อสวรรค์ ใน เรือน แพ

- ช่วงการแสดงที่ 4

ความทรงจำของแพรร้าให้พุดถึงแม่น้ำบางปะกงแล้ว คนหนึ่งที่แพรร้าถึงเลยคือ คุณตาของแพรร เพราะหลายความทรงจำและเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นกับแม่น้ำสายนี้ คุณตาเป็นคนถ่ายทอดให้กับแพรรค่ะ วันนี้แพรรเลยอยากแชร์เรื่องราวของคุณตาให้ทุกคนได้ฟังกัน

คุณตาของแพรรผูกพันกับสายน้ำนี้มากๆ คุณตาเล่าให้ฟังว่า ตาเป็นชาวประมงมาตั้งแต่เด็กๆ ตั้งแต่สมัยทำเรือเอง ต่อเรือเอง เพื่อที่จะไปลากกุ้ง หาปลา ตะเวนออกไปตามจังหวัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเกาะช้าง หัวหิน ตาไปมาหมดเลยคะ จนช่วงหนึ่งตาเริ่มหันมาทดลองเพาะพันธุ์ปลากระพงเองที่บ่อหลังบ้าน เพาะพันธุ์จนได้ปลาจำนวนหนึ่งจึงนำมาเลี้ยงต่อในกระชังปลาหน้าบ้าน และเวลาต่อมาก็เริ่มเป็นอาชีพที่นิยมของคนชุมชน เพราะเป็นอาชีพลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมาก แลมปลากะพงที่เลี้ยงก็ดูแลง่ายคะเพราะเลี้ยงกับธรรมชาติของแม่น้ำบางปะกง จนอาชีพนี้กลายเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนบางปะกงของเรามาโดยตลอด

วิดิทัศน์ สัมภาษณ์คุณตา

จาก 207 รายที่เคยประกอบอาชีพนี้ ตอนนี้คงเหลือเพียงคุณตาคนเดียวที่ยังคงยึดหยัดประกอบอาชีพนี้อยู่ หลายคนท้อ หลายคนถอดใจจากการเจอวิกฤตต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งก็ไม่มีภาครัฐส่วนไหนที่สามารถมาช่วยหรือคอยซัพพอร์ต จนทำให้ต้องล้มเลิกอาชีพนี้ไป แต่เอาจริงๆอาชีพนี้ไม่ใช่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็สามารถเลี้ยงหรือประกอบอาชีพนี้ได้ เอาจริงๆเหมือนเป็นสิ่งที่ต้องอยู่คู่กันไปแล้ว ปลากะพงต้องบางปะกง แม่น้ำบางปะกงเท่านั้น และถ้าวันนึงอาชีพนี้ต้องสูญหายไปจากชุมชนเราจริง คงเป็นอะไรที่น่าเสียดายมากๆ ทุกคนคิดเหมือนแพรรไหมคะ

บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง – ประพันธ์ขึ้นใหม่

วิดิทัศน์ คุณตาประกอบบทเพลง

แม่น้ำบางปะกงหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คน สุขร่มเย็นด้วยรักนานมา

ยามสนธยา ธาราสวยงามแจ่มจรัส นิ่งมองนกบนยอดกิ่ง แอบอิงเคล้าเคียงคลอกัน

แต่บัดนี้ เปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน ที่ธรรมชาติถูกรอน บันทอนถอนทำลาย

แต่ฉันยังจำ ภาพนั้นอยู่ในใจ บางปะกงต้องคร่ำครวญไห้ สุดอาลัยไม่หวนกลับคืน

ยังรัก บางปะกง สายน้ำแห่งความอุดม สมบูรณ์ แม็กาลผ่านมา

ยังคงคิดถึง คำนี้ ใฝ่หา อยากให้สายน้ำธารา กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม

- ช่วงการแสดงที่ 5

ตั้งแต่เด็กๆ แพรเห็น คุณต่ายดีหยัด ต่อสู้ ลงมือทำกับมันมาโดยตลอด ตาทำให้เห็นว่า ตาไม่ได้รักแค่นาซีพการเลี้ยงปลา แต่ตารักแม่น้ำบางปะกงและภูมิใจที่ได้อยู่ในพื้นที่นี้ ถ้าตาต่อสู้อยู่คนเดียว แพรว่าสักวัน นาซีนีก็คงอาจสูญหายไปจากชุมชนของเรา และถ้ามันสูญหายไปจริงๆ แม่น้ำสาयนี้ก็คงไม่มีปลากะพง ปลาที่ขึ้นชื่อว่าเป็นปลาที่เลี้ยงในแม่น้ำบางปะกงได้ดีกว่าที่อื่นๆ นาซีพที่สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ให้กับชุมชนก็คงเหลือแต่เพียงแค่ภาพและความทรงจำ

แต่ถ้าวันนี้ทุกคนลุกขึ้นสู้ไปพร้อมกับคุณตา หรือมีหน่วยงานทางภาครัฐมาคอยช่วยสนับสนุนคอยดูแล คนในชุมชนช่วยกันสานต่ออนุรักษ์วิถีชุมชนของเราเอาไว้ อนาคตไม่ว่าจะอีกกี่สิบปี ยี่สิบปี สามสิบปี ลูกหลานของเราก็คงยังมีปลาที่ดีที่เลี้ยงจากแหล่งธรรมชาติได้รับประทานกัน เสน่ห์ที่สวยงามของวิถีนาซีพที่มีมาอย่างนานก็จะอยู่คู่กับชุมชนและสาयน้ำบางปะกงแบบนี้ตลอดไป

แพรหวังว่าการแสดงในวันนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลายๆ คนที่ได้ชม ได้เห็นถึงคุณค่าของนาซีพการเลี้ยงปลาในกระชัง และหวังว่างานแสดงชิ้นนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยอนุรักษ์ สานต่อ เสน่ห์ที่สำคัญของชุมชนไว้ และหวังว่าแม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต ประโยชน์ขึ้นต้นคำขวัญประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา ก็ยังคงเป็นสาयน้ำที่คอยหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนไปทุกรุ่นเหมือนที่เคยเป็นมา แพรคนนึงค่ะที่ภูมิใจที่ได้เกิดที่นี่และได้อยู่ในชุมชนบางปะกงแห่งนี้ และสิ่งที่ภูมิใจที่สุดคือมีคุณตาที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นแรงบันดาลใจให้กับแพรและหลายๆ คน และแพรจะเป็นหนึ่งคนค่ะ ที่จะช่วยสานต่อและอนุรักษ์ความตั้งใจของคุณตาไว้ ขอขอบคุณค่ะ

วิทีทัศน์ เสียงและภาพคุณตาร้องเพลง บางปะกง

จบการแสดง

หลังจากได้โครงเรื่องในการแสดง ผู้วิจัยได้มีการตีความเนื้อเรื่องเพื่อให้นักแสดงและผู้ชมเข้าใจถึงเนื้อเรื่องได้อย่างลึกซึ้งมากที่สุด โดย อริสา คำมูลแสน (2557) กล่าวว่า การตีความ คือ การพิจารณาโดยละเอียดเพื่อพยายามทำความเข้าใจความหมายและถอดความรู้สึกอารมณ์สะท้อนใจจากข้อความที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้อ่าน อาจจะได้ตีความหมายได้ตรงกับความมุ่งหมายหรือเจตนาของผู้เขียนก็ได้หรือบางครั้งอาจจะเข้าใจความหมายตามวิธีของตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิม ความสนใจ ประสบการณ์ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงมีการตีความเนื้อเรื่องในการแสดงแต่ละช่วง ได้ดังนี้

ช่วงการแสดงที่ 1 : การแนะนำตัวและจุดเริ่มต้นของเรื่อง

ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบโครงสร้างของโครงเรื่องมาใช้ในแต่ละช่วงการแสดง ในช่วงการแสดงที่ 1 โครงสร้างของโครงเรื่อง คือ การเริ่มเรื่อง (Exposition) จุดเด่นของการเริ่มเรื่องอยู่ที่การแนะนำตัวละคร ฉากหรือสถานที่ เพื่อให้ผู้ที่รับชมเกิดความสนใจในการแสดง ผู้วิจัยตีความเนื้อเรื่องได้ ดังนี้

เปิดภาพการแสดงด้วย เพลง บางปะกง

(1) “ ผีงชายน้ำบางปะกง ยามแสงอาทิตย์อัสดง ใกล้จะค่ำลงแล้วหนา
แต่บางปะกง นั้นยังคงสวยงามตา คราใกล้สนธยา ยิ่งพาให้เราสุขสันต์
แดดจวนลับลงรำไร มองเห็นเรือน้อยล่องลอยไป ตื่นใจดั่งยลธารสวรรค์
เยือกเย็นสายลม พลั้วพรอย่างนี้ทุกวัน ธรรมชาติยามสายัณห์ ได้เห็นแล้วลืมิไม่ลง
แม้จากไปอยู่ไกลแสน ก็ไม่ขอลืมิแดน ที่เคยปักใจลุ่มหลง
จะเฝ้าแต่ฝัน ถึงอาทิตย์อัสดง ชายฝั่งบางปะกง นั้นลืมิไม่ลงแน่นอน
ไอ้...งามแท้บางปะกง ใครได้เห็นเมื่ออัสดง ก็คงสุดกล่าวคำเฉลย
ยากจะกล่าวชม ให้สมความงามนั้นเลย เพลงนี้กล่าววิเปรย ไม่ถึงแม้เพียงครึ่งเดียว ”

(1) การตีความเนื้อเรื่อง : ผู้วิจัยเลือกบทเพลง บางปะกง เป็นคอนเซ็ปต์หลักในงานแสดงชิ้นนี้ ซึ่งตรงกับหัวข้องานวิจัย คือ “บางปะกงแหล่งชีวิต” จึงใช้เพลงนี้ในการขับร้องเป็นเพลงแรกเพื่อเป็นการเปิดการแสดงและเพื่อนำพาผู้ชมเข้าไปสู่จุดเริ่มต้นของเรื่องราวการแสดงที่กำลังจะเกิดขึ้น

(2) “ เชื่อว่าไม่มีใคร ไม่เคยฟังและไม่รู้จักบทเพลงเพลงนี้ เพลง บางปะกง แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ 2497 โดย ครูนคร มงคลายน เป็นเพลงที่ครูนครตั้งใจแต่งให้กับชาวบางปะกง แรغبันดาลใจในการแต่งเพลงนี้ มาจากการนั่งมองแม่น้ำบางปะกงในช่วงเวลาเย็น เพลงนี้จึงเป็นเพลงที่ชื่นชมถึงความสวยงามของแม่น้ำบางปะกง แพร่โชคดีค้ำที่ยังได้สัมผัสและได้เห็นถึงความสวยงามตามที่บทเพลงนี้ได้กล่าวไว้ ”

(2) การตีความเนื้อเรื่อง : ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูลถึงความเป็นมาของบทเพลง บางปะกง จนพบข้อมูลจากหนังสือ "ไทยลูกทุ่ง" เรียบเรียงโดย เลิศชาย คชยุทธ ในหนังสือบอกถึงที่มาและแรงบันดาลใจของครูนคร ผู้แต่งบทเพลงนี้ โดยครูนคร ตั้งใจแต่งเพื่อเป็นของขวัญให้กับคนในชุมชนบางปะกง และเนื้อหาในเพลงเป็นเพลงที่พูดถึงธรรมชาติความสวยงามของแม่น้ำ

บางปะกงในช่วงเวลาเย็น ซึ่งในเนื้อเพลงมีการเปรียบเปรย อธิบายให้เห็นถึงความสวยงามตามที่ครุฑนครได้ถ่ายทอดผ่านเนื้อเพลงเอาไว้ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของบทเพลงนี้ จึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการเลือกเพลงนี้ขึ้น และทำการเล่าขยายความไปกับบทเพลงเพื่อให้ผู้ชม เข้าใจและรู้สึกเห็นถึงคุณค่าของแม่น้ำบางปะกง

(3) “ ก่อนอื่นต้องขออนุญาตแนะนำตัวเองอย่างเป็นทางการอีกครั้งนะคะ แพร่ค่ะ ราชมณ รัตน์ เวคิน แพร่อยู่ที่บางปะกงมาตั้งแต่เด็กๆ แพร่เกิดที่นี่และโตที่นี่ และตอนนี้อายุย่างเข้า 27 ปีแล้วค่ะ แพร่ชื่นชอบการร้องเพลงเป็นชีวิตจิตใจ ที่บ้านของแพร่อุยกั้นเป็นครอบครัวใหญ่ แต่ละคนก็มีอาชีพที่แตกต่างกันออกไป มีทั้งรับข้าราชการ เป็นพยาบาล ทำงานบริษัท แต่มีแพรเองนี่แหละค่ะ ที่เป็นศิลปินคนเดียวในบ้าน จึงทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจของงานคอนเสิร์ตนี้ขึ้น แต่ในวันนี้แพรไม่ได้จะมาเล่าเรื่องของตัวเองนะคะ แพร่อยากชวนทุกๆคนมาฟังเพลงและร่วมพูดคุยย้อนเวลาเรื่องราวของแม่น้ำแม่บางปะกงซึ่งเป็นพื้นที่ที่แพรอยู่มากตั้งแต่เด็กๆไปพร้อมกัน ”

(3) การตีความเนื้อเรื่อง : ในช่วงที่ 1 ตามหลักทฤษฎีในการเล่าเรื่อง โครงสร้างของโครงเรื่องอันดับแรก คือ การเริ่มเรื่องซึ่งเป็นการเปิดเรื่องราวของจุดเด่นในการแสดงที่จะเกิดขึ้นและการแนะนำตัวเอง เพื่อให้ผู้ชมรู้จักและเกิดความสนใจใคร่ติดตาม ในช่วงท้ายของช่วงที่ 1 ผู้วิจัยจึงมีการแนะนำตัวเพื่อให้ผู้ชมได้รู้จัก และรู้ถึงความ เป็นมาของการแสดงที่จะได้ชมในวันนี้ ก่อนส่งเข้าสู่โครงเรื่อง การแสดงในช่วงต่อไป

ช่วงการแสดงที่ 2 : ย้อนอดีตและเหตุการณ์กระตุ้นปัญหาหลักของเรื่อง

โครงสร้างของโครงเรื่องในช่วงการแสดงที่ 2 คือ เหตุการณ์กระตุ้น (Inciting incident) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นแรงผลักดันให้กับตัวละคร เหตุการณ์กระตุ้นมักจะนำไปสู่ปัญหาหลักของเรื่อง ในช่วงนี้มีการพาผู้ชมย้อนเรื่องราวในอดีตผ่านบทเพลงเพื่อให้เห็นภาพความสุขในอดีตและนำพาผู้ชมให้มาเห็นสังขรณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีการพูดถึงประเด็นปัญหาหลักของเรื่อง ผู้วิจัยตีความเนื้อเรื่องได้ ดังนี้

เปิดการแสดงด้วยบทเพลง ริมฝั่งน้ำ

(1) “ ริม ฝั่ง น้ำ พรำเพื่อ ละเมอครวญ เคยชื่นชมเมื่อทลคนึงไป จิตใจยังชื่นชู
แสงเดือนส่องย้งมอแล้วจิตเปลอ เธอยังอยู่ เคล้าคลอคู่ชื่นชูรู้สึกเหมือน เตือนใจจำ
เธอกับฉัน กอนนั้นเคยชื่นฉ่ำ ริมฝั่งน้ำสุขล้ำฉันจำได้ อะโรจะเทียมทัน
เคยเรียกเธอ เสนอรักรำพัน เคยคู่กันไฝฝืนถึงเพลงชื่นคำคืนเคยได้ฟัง
น้ำเต็มเปี่ยมก็เทียมรักสุดหวาน ปานไหลหลัง น้ำเต็มฝั่งดุจดังรักที่หวัง ยังคงคอย
เคยชื่นใจ ผากไว้หัวใจลอย ฝ้าแต่คอยไอรักนั้นเลื่อนลอย ยังกอยย้งใจหมอง ”

(1) การตีความเนื้อเรื่อง : ในช่วงการแสดงที่ 1 เป็นจุดเริ่มเรื่องบอกถึง
สิ่งที่ต้องการจะเล่าให้กับผู้ชมฟังและมีการพูดส่งเข้าถึงการนำพาผู้ชม
ย้อนเวลากลับไปอดีต ผู้วิจัยจึงเลือกเพลง ริมฝั่งน้ำ มาใช้ในการช่วย
ขยายการเล่าเรื่องในช่วงการแสดงที่ 2 เป็นบทเพลงที่มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ
2492 ซึ่งเป็นเพลงอมตะที่มีมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะรุ่นไหนก็ต้องเคย
ฟังบทเพลงๆนี้ อาจจะเป็นเพลงที่ไม่ได้สื่อถึงธรรมชาติโดยตรง แต่
ผู้วิจัยตีความให้เป็นบทเพลงที่จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความสุข สนุกสนาน

(2) “ เพลง ริมฝั่งน้ำ ถือว่าเป็นเพลงดั่งหนึ่งเพลงของวงสุนทราภรณ์ แพร่รู้สึกว่ทุกองค์ประกอบของ
เพลงๆนี้ พอได้ฟังก็ครั้งก็ทำให้รู้สึกย้อนนึกถึงบรรยากาศเก่าๆที่มีความสุข ลมพัดเย็นๆที่ริมฝั่งแม่น้ำ
ได้เห็นเรือลำเล็กลำน้อยที่กำลังออกจากฝั่ง เห็นวิถีอาชีพ วิถีชุมชนในอดีตที่สวยงามที่แพรอยากจะ
เล่าให้ทุกคนฟังค่ะ ”

(2) การตีความเนื้อเรื่อง : ในประโยคนี้ต้องการขยายความถึงที่มาของ
บทเพลง ริมฝั่งน้ำ พูดถึงเหตุผลที่เลือกนำเพลงนี้มาใช้ในการขับร้อง
และต้องการขยายความภาพของคนริมฝั่งน้ำในอดีต นอกจากนี้มี
ธรรมชาติที่สวยงามแล้ว ในอดีตก็ยังมีมีความสุขสนุกสนาน ครั้นเครง ของ
การดำรงชีวิตของผู้คนริมฝั่งน้ำตามบทเพลง

(3) “ แต่กฎของเวลาเดินหน้าทุกวัน เป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ยู่แล้วว่า ถ้าเวลาเดินไปข้างหน้าแล้วมันไม่
สามารถเดินย้อนกลับมาได้ เหมือนกับทุกคน ที่เวลาเปลี่ยน ทุกอย่างในตัวเราก็เริ่มเปลี่ยนแปลงตาม
ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็น อายุ สีมม หน้าตา ผิวพรรณก็ต้อเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

วิถีชีวิตในชุมชนก็เช่นกัน มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จากที่เคยใช้น้ำในแม่น้ำซำผ้า อาบน้ำ ใช้ดื่มใช้กิน ตอนนี้เครื่องซักผ้าก็มีให้ใช้ น้ำประปาก็ต่อตรงเข้าบ้านเลย ทุกอย่างพัฒนาทำให้ สะดวกสบายมากขึ้น

สภาพแวดล้อม อากาศที่เคยบริสุทธิ์แค่นี้อยู่หน้าบ้านก็สามารถสูดอากาศหายใจเข้าได้เต็มปอด แต่ตอนนี้ถ้าอยากสูดอากาศบริสุทธิ์เข้าปอดก็จะต้องเดินขึ้นไปที่สูงๆเพื่อหาอากาศที่บริสุทธิ์

เวลาเปลี่ยนก็ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา บางอย่างถูกพัฒนาให้ดีขึ้น แต่ก็ทำให้ บางอย่างแย่ลง โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ถูกลดทอนความสวยงามลงทุกวันๆ วันนี้ แพรเลยมีวิถีโอเอซิสให้ทุกคนได้ชมค่ะ ”

(3) การตีความเนื้อเรื่อง : ในประโยคนี้ต้องการตีความให้เห็นถึงสัง ธรรมความเป็นจริง โดยใช้การอธิบายจากความจริงก่อนใหญ่ไล่ระดับ ไปยังก่อนเล็ก มีการพูดในเรื่องกฎของเวลาที่เดินหน้าไปทุกวันจนกลาย มาเป็นการเกิดความเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาความยั่งยืนและทิ้ง ท้ายด้วยสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่เคยสวยงามในชุมชน เป็นการพูด เพื่อเชื่อมเข้าสู่วิถีทัศน์ในลำดับต่อไป

(4) “ วิถีทัศน์ภาพแม่น้ำบางปะกง ภาพโรงงานอุตสาหกรรม วิถีชีวิตคนริมฝั่งน้ำ ”

(4) การตีความเนื้อเรื่อง : การตีความในประโยคนี้มีการนำภาพ วิถีทัศน์มาช่วยเล่าเรื่อง โดยใช้เป็นภาพในปัจจุบัน ผู้วิจัยเป็นผู้ บันทึกรูปภาพและทำการถ่ายภาพด้วยตนเอง จากบริเวณพื้นที่ชุมชนที่ อยู่ติดกับแม่น้ำ มีทั้งภาพแม่น้ำบางปะกง โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ ริมน้ำใกล้กับชุมชน วิถีอาชีพของคนริมน้ำ ใช้การตัดสลับภาพเพื่อสื่อ ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ช่วงการแสดงที่ 3 : เล่าเรื่องโดยคนในชุมชน

โครงสร้างของโครงเรื่องในช่วงการแสดงที่ 3 คือ ความยุ่งยาก (Complication) เป็นการ ผลักดันแรงใหม่เข้ามาสู่เรื่อง ซึ่งมีผลต่อทิศทางในการดำเนินเรื่อง ในช่วงนี้จึงเป็นการพูดถึงความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งในชุมชน สภาพแวดล้อม แม่น้ำบางปะกง รวมถึงบางสิ่งบางอย่างที่หายไป ผู้วิจัยตีความเนื้อเรื่องได้ ดังนี้

(1) “ วิดีโอนี้เป็นภาพในปัจจุบันที่แพร่เข้ามาจากริมแม่น้ำบางปะกงในระแวกแถวบ้านของแพรคะ มันทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของมุมมองใหม่ แพรเห็นถึงการพัฒนาหลายๆอย่าง โดยเฉพาะการเกิดโรงงานอุตสาหกรรมริมน้ำเกิดเส้นทางการคมนาคมทางน้ำและอีกมากมาย การพัฒนานี้ดูส่งผลทำให้ความสวยงามที่เคยมีมันหายไปนะคะและดูเหมือนว่าทุกคนจะต้องปรับตัวอยู่กับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งแพรเองก็เกิดคำถามว่าแล้วถ้าเวลาผ่านไปนานกว่านี้...เสน่ห์ของชุมชนธรรมชาติที่สวยงามที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเคยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขจะเปลี่ยนแปลงไปมากกว่านี้ไหมแต่ละคนก็คงมีคำถามและมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ”

(1) **การตีความเนื้อเรื่อง** : ในช่วงการแสดงนี้จะเป็นการเล่าขยายถึงวิถีทัศน์ที่ได้เปิดในช่วงการแสดงที่ 2 โดยต้องการบอกถึงที่มาของจุดเริ่มต้นมุมมองใหม่ มุมมองที่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความสวยงามที่เกิดขึ้นซึ่งแตกต่างจากภาพที่เล่าไปในช่วงการแสดงที่1และการแสดงที่2 จึงเกิดเป็นคำถามซึ่งเป็นคำถามที่ผู้วิจัยตั้งคำถามเองว่าจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต

(2) “ แพรเลยได้มีโอกาสลงพื้นที่ไปพูดคุยกับหลายๆคนในชุมชน ทั้งคุณตาคุณยายคุณลุงคุณป้า รวมถึงเด็กๆที่อยู่ในพื้นที่ ถึงมุมมองความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น ลองไปฟังความคิดเห็นของแต่ละคนกันคะ ”

(2) **การตีความเนื้อเรื่อง** : จากการตั้งคำถามของผู้วิจัยเอง ในการแสดงนี้ผู้วิจัยต้องการสื่อให้ผู้ที่ได้ชมได้เห็นถึงความคิดเห็นของมุมมองและความรู้สึกหลายๆคน หลายๆวัย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าแต่ละบุคคลมีความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างออกไป เพื่อให้ช่วงการแสดงที่ 3 ภาวะวิกฤต มีความแข็งแรงของคำถามที่เกิดขึ้น

(3) “ วิถีทัศน์การสัมภาษณ์คนในชุมชนบางปะกง ”

(3) **การตีความเนื้อเรื่อง** : วิถีทัศน์เป็นการสัมภาษณ์ของคนในชุมชนหลากหลายวัย ล้วนเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บางปะกงทั้งสิ้น โดยช่วงนี้เป็นช่วงคำถามปลายเปิด(Open Question) เพื่อให้ผู้ที่ถูกถามได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ได้คำตอบจากหลายแง่มุม เป็นช่วงที่คนใน

ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกถึงมุมมองความคิดที่เกิดขึ้นของความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของแม่น้ำบางปะกงและชุมชนจากที่ทุกคนเคยได้สัมผัส

- (4) “ เป็นไงบ้างคะสำหรับวิดีโอนี้ สำหรับแพร์ แพร์จำได้ว่าตอนเด็กๆช่วงปลายปีของทุกปี ตัวเองแพร์เองจะต้องได้นั่งเรือออกไปดูปลาโลมาแถวปากอ่าว เอาจริงๆเหมือนเป็นเทศกาลประจำปีของชุมชนเราไปแล้วนะคะ ที่ทุกปลายปีจะมีน้องโลมาว่ายมาหาอาหารกินแถวปากอ่าวแม่น้ำของเรา และแพร์ยังจำได้นะคะ หลังดูโลมาเสร็จก็ต้องแวะเกาะนก เกาะที่เกิดขึ้นเองจากการตกตะกอนของธรรมชาติ เป็นแหล่งรวมสิ่งมีชีวิตนับร้อยชนิด ”

- (4) **การตีความเนื้อเรื่อง :** วิดีทัศน์เป็นมุมมองความคิดเห็นและการถ่ายทอดความรู้สึกทุกคนที่มีต่อแม่น้ำบางปะกงและชุมชนบางปะกง หลังจบวิดีโอทัศน์ของการสัมภาษณ์บุคคลในแต่ละวัย จึงตัดภาพมาที่ผู้วิจัยเอง ซึ่งผู้วิจัยก็เป็นหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บางปะกง จึงเป็นอีกหนึ่งคนที่อยากร่วมเล่าความรู้สึกและความทรงจำที่ตัวเองเคยมีและเคยได้สัมผัสกับแม่น้ำบางปะกงสายนี้

- (5) “ และบ้านของแพร์เองก็อยู่ติดกับแม่น้ำบางปะกง ในช่วงเวลาเย็นๆของทุกวัน จะเป็นเวลาพักผ่อนของคนในครอบครัว มีการลงเล่นน้ำ พายเรือเล่นที่หน้าบ้าน ได้นั่งรับประทานอาหารกันพร้อมหน้าพร้อมตา ได้ยินคุณตาให้อาหารปลาตอนเย็นๆ ”

- (5) **การตีความเนื้อเรื่อง :** นอกจากความทรงจำที่มีต่อความสวยงามของแม่น้ำบางปะกงในอดีตแล้ว ผู้วิจัยต้องการยกตัวอย่างถึงบริเวณบ้านซึ่งเป็นบ้านที่อยู่ติดกับแม่น้ำบางปะกงและต้องการเล่าถึงความสุข กิจกรรมต่างๆที่เคยทำร่วมกันกับครอบครัว เพื่อสื่อสารให้กับผู้ที่ได้ชมได้เห็นถึง ความสุขของชีวิตคนริมฝั่งแม่น้ำผ่านเรื่องเล่าและความทรงจำของผู้วิจัย ทั้งการลงเล่นน้ำในแม่น้ำ พายเรือเล่นที่หน้า ได้นั่งรับประทานอาหารกัน ได้เห็นคุณตาให้อาหารปลาในทุกเย็น เพื่อส่งต่อเข้าสู่บทเพลง เรือนแพ ต่อไป

(6) เพลง เรือนแพ

“ เรือนแพ สุขจริง อิงกระแสดารา
 หวังระงมลมพลิวมา กล่อมพฤษภาดังว่าคนตรี
 หลับอยู่ในความรัก และความชื่นช้วนและคืนเช่นนี้
 กลิ่นดอกไม้ รัญจวน ยังอบอวน ยวนยี่สุดที่จะพรรณนา
 เรือนแพ ล่องลอย คอยความรักนานมา
 คอยน้ำค้าง กรุณาหยาดมาจากธารา แห้งสวรรค์
 วิมานน้อย...ลอยริมฝั่ง ถึงอ้างว้างเหลือใจรำพัน
 หิวหรืออิมก็อิมพอกัน ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์
 ไ้อ้สวรรค์...ในเรือนแพ ”

- (6) การตีความเนื้อเรื่อง : ผู้วิจัยเลือกบทเพลง เรือนแพ เนื่องจากประโยคข้างต้นมีการพูดถึงความทรงจำของผู้วิจัยจึงนำบทเพลงนี้มาขยายความรู้สึกถึงความสุขที่อบอุ่นของการมีบ้านที่ตั้งอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำเปรียบเสมือนสวรรค์ที่อยู่ในเรือนแพ และมีการเชื่อมถึงคุณตา บทเพลงนี้ผู้วิจัยใช้นักแสดงผู้ชายที่มีร่างใหญ่ รูปร่างคล้ายกับคุณตามาเป็นผู้ขับร้องบทเพลงนี้

ช่วงการแสดงที่ 4 : กระชังปลาของคุณตา

โครงสร้างของโครงเรื่องในช่วงการแสดงที่ 4 คือ จุดสูงสุด (Climax) เป็นช่วงขณะที่ความตึงเครียดขึ้นไปถึงจุดสูงสุดของการแสดง ในช่วงนี้เข้าสู่จุดสำคัญของการแสดงคือเรื่องราวของคุณตาซึ่งเป็นหัวใจของงานแสดงชิ้นนี้ ผู้วิจัยตีความเนื้อเรื่องได้ ดังนี้

- (1) “ ความทรงจำของแพร์ถ้าให้พูดถึงแม่น้ำบางปะกงแล้ว คนหนึ่งที่แพร์นึกถึงเลยคือ คุณตาของแพร์ เพราะหลายความทรงจำและเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นกับแม่น้ำสายนี้ คุณตาเป็นคนถ่ายทอดให้กับแพร์ค่ะ วันนี้แพร์เลยอยากแชร์เรื่องราวของคุณตาให้ทุกคนได้ฟังกัน ”

- (1) การตีความเนื้อเรื่อง : เริ่มต้นในช่วงการแสดงที่ 4 ต่อเนื่องมาจากการแสดงในช่วงที่3 ที่สื่อให้เห็นถึงคุณตา ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจของการแสดงและงานวิจัยชิ้นนี้ จึงเป็นที่มาถึงเรื่องราวที่อยากจะเล่าให้ผู้ชมได้ฟัง

(2) “ คุณตาของแพรวผูกพันกับสายน้ำนี้มาก ๆ คุณตาเล่าให้ฟังว่า ตาเป็นชาวประมงมาตั้งแต่เด็ก ๆ ตั้งแต่สมัยทำเรือเอง ต่อเรือเอง เพื่อที่จะไปลากกุ้ง หาลาปลา ตะเวนออกไปตามจังหวัดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเกาะช้าง หัวหิน ตาไปมาหมดเลยคะ จนช่วงหนึ่งตาเริ่มหันมาทดลองเพาะพันธุ์ปลากระพงเองที่บ่อหลังบ้าน เพาะพันธุ์จนได้ปลาจำนวนหนึ่งจึงนำมาเลี้ยงต่อในกระชังปลาหน้าบ้าน และเวลาต่อมาก็เริ่มเป็นอาชีพที่นิยมของคนชุมชน เพราะเป็นอาชีพลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมาก แถมปลากะพงที่เลี้ยงก็ดูแลง่ายคะเพราะเลี้ยงกับธรรมชาติของแม่น้ำบางปะกง จนอาชีพนี้กลายเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนบางปะกงของเรามาโดยตลอด ”

(2) **การตีความเนื้อเรื่อง** : ในช่วงนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการเล่าเรื่องของ คุณตา คุณตาเป็นหนึ่งคนที่ผูกพันกับสายน้ำนี้มาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยจะเริ่มเล่าถึงอาชีพที่คุณตาทำมาตั้งแต่เด็ก ๆ จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญต่อแม่น้ำบางปะกงและชุมชน เป็นประเด็นหลักของการเล่าเรื่องในครั้งนี้

(3) “ วิดีทัศน์สัมภาษณ์คุณตา สุทิน วุฒิสินธ์ ”

(3) **การตีความเนื้อเรื่อง** : ในวิดีโอทัศน์เป็นเวลา 6 นาที คุณตาเล่าถึงความ เป็นมาตั้งแต่เริ่มทำอาชีพประมงจนมาเพาะเลี้ยงปลาและประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังจนถึงปัจจุบัน และได้เล่าถึงวิกฤตต่างๆที่เคยเผชิญมาจนทำให้หลายๆคนที่เคยประกอบอาชีพเล็กทำอาชีพนี้กันไป รวมถึงแนวทางแก้ไขที่คุณตาใช้ในการแก้ไขกับปัญหาน้ำเสียต่างๆในแม่น้ำ ในวิดีโอทัศน์จึงเปรียบเหมือนสารที่คุณตาต้องการอยากเล่าให้กับผู้ที่ชมได้ทราบถึงปัญหา และวิธีการต่างๆที่คุณตาใช้ สามารถเป็นประโยชน์และความรู้ให้กับผู้ชม บางกลุ่มที่ไม่รู้จักหรือเคยสัมผัสกับอาชีพนี้

(4) “ กลายเป็นว่าจาก 207 รายที่เคยประกอบอาชีพนี้ ตอนนี้นักเหลือเพียงคุณตาคนเดียวที่ยังคงยึดหลักประกอบอาชีพนี้อยู่ หลายคนท้อ หลายคนถอดใจจากการเจอวิกฤตต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งก็ไม่มีภาครัฐส่วนไหนที่สามารถมาช่วยหรือคอยซัพพอร์ต จนทำให้ต้องล้มเลิกอาชีพนี้ไป แต่เอาจริงๆอาชีพนี้ไม่ใช่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็สามารถเลี้ยงหรือประกอบอาชีพนี้ได้ เอาจริงๆเหมือนเป็นสิ่งที่ต้องอยู่คู่กันไป แล้ว ปลากะพงต้องบางปะกง แม่น้ำบางปะกงเท่านั้น และถ้าวันนึงอาชีพนี้ต้องสูญหายไปจากชุมชนเราจริง คงเป็นอะไรที่น่าเสียดายมากๆ ทุกคนคิดเหมือนแพรวไหมคะ ”

(4) **การตีความเนื้อเรื่อง** : จากวิดิทัศน์บทสัมภาษณ์ของคุณตา ได้เห็นถึงความหายไปของอาชีพนี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว ส่งผลกระทบต่อชุมชนแล้ว ทำให้รู้สึกเกิดความเสียดายและนึกถึง

(5) “ เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

(วิดิทัศน์ประกอบเพลงภาพคุณตา) ”

แม่น้ำบางปะกงหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คน สุขร่มเย็นด้วยรักนานมา
 ยามสนธยา ธาราสวยงามแจ่มจริง นั่งมองนกบนยอดกิ่ง แอบอิงเคล้าเคียงคลอกัน
 แต่บัดนี้ เปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน ที่ธรรมชาติถูกรอน บันทอนถอนทำลาย
 แต่ฉันทยังจำ ภาพนั้นอยู่ในใจ บางปะกงต้องคร่ำครวญให้ สุดอาลัยไม่หวนกลับคืน
 ยังรัก บางปะกง สายน้ำแห่งความอุดม สมบูรณ์ แม้กาลผ่านมา
 ยังคงคิดถึง คำนึง ใฝ่หา อยากให้สายน้ำธารา กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม
 “ วิดิทัศน์คุณตาพูดในตอนจบ ”

(5) **การตีความเนื้อเรื่อง** : เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อขยายถึงความรู้สึกเศร้าและคะนึ่งหากับสิ่งที่หายไปและอยากให้กลับมาเป็นเหมือนเดิม สื่อถึงทั้งสภาพแวดล้อมธรรมชาติในแม่น้ำบางปะกงรวมถึงอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง และปิดการแสดงในช่วงที่ 4 ด้วยวิดิทัศน์คุณตาพูดถึงว่าถ้าใครสนใจในอาชีพนีก็พร้อมให้คำแนะนำและคำปรึกษา อยากให้อาชีพอยู่คู่กับแม่น้ำบางปะกงตลอดไป ซึ่งเป็นคำพูดสื่อให้ผู้ชมได้เห็นถึงความตั้งใจที่คุณตามีต่ออาชีพและแม่น้ำบางปะกง

ช่วงการแสดงที่ 5 : บทสรุปในการแสดง

โครงสร้างของโครงเรื่องในช่วงการแสดงที่ 5 คือ การยุติของเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง (Ending/Denouncement) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้ดำเนินมาถึงจุดที่ต้องจบ ซึ่งอาจมีตอนจบท้ายเรื่องได้หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม ในครั้งนี้เป็นการพูดสรุปถึงเรื่องราวของกระชังปลาของคุณตาและมีการกล่าวสรุปเพื่อให้ผู้ชมเห็นถึงความตั้งใจของการแสดงครั้งนี้ ผู้วิจัยตีความเนื้อเรื่องได้ ดังนี้

(1) “ ตั้งแต่เด็กๆ แพรเห็น คุณตายืดหยัด ต่อสู้ ลงมือทำกับมันมาโดยตลอด ตาทำให้เห็นว่า ตาไม่ได้รักแคในอาชีพการเลี้ยงปลา แต่ตารักแม่น้ำบางปะกงและภูมิใจที่ได้อยู่ในพื้นที่นี้ ถ้าตาต่อสู้อยู่คนเดียวแพรวาลักวัน อาชีพนี้ก็คงอาจสูญหายไปจากชุมชนของเรา และถ้ามันสูญหายไปจริงๆ แม่น้ำสายนี้ก็คงไม่มีปลากะพง ปลาที่ขึ้นชื่อว่าเป็นปลาที่เลี้ยงในแม่น้ำบางปะกงได้ดีกว่าที่อื่นๆ อาชีพที่สร้างชื่อเสียง สร้างรายได้ให้กับชุมชนก็คงเหลือแต่เพียงแคภาพและความทรงจำ

แต่ถ้าวันนี้ทุกคนลุกขึ้นสู้ไปพร้อมกับคุณตา หรือมีหน่วยงานทางภาครัฐมาคอยช่วยสนับสนุนคอยดูแล คนในชุมชนช่วยกันสานต่ออนุรักษ์วิถีชุมชนของเราเอาไว้ อนาคตไม่ว่าจะอีกกี่สิบปี ยี่สิบปี สามสิบปี ลูกหลานของเราก็คงยังมีปลาที่ดีที่เลี้ยงจากแหล่งธรรมชาติได้รับประทานกัน เล่นที่ที่สวยงามของวิถีอาชีพที่มีมาอย่างนานก็จะอยู่คู่กับชุมชนและสายน้ำบางปะกงเหมือนกับเพลงบางปะกงที่ครูนครแต่งขึ้นแบบนี้ตลอดไป ”

(1) **การตีความเนื้อเรื่อง :** ผู้วิจัยรู้สึกเสียดายถึงสิ่งที่มีมันจะหายไป ในการแสดงช่วงที่ 5 จึงต้องการสื่อให้ผู้ชมรู้สึกเสียดายต่อการสูญเสียดังที่ที่เกิดขึ้นเหมือนกัน และต้องการปลุกกระตมให้กับหลายๆคนที่ยังสนใจและอยากจะร่วมอนุรักษ์อาชีพนี้ให้กลับมาพร้อมแรงร่วมใจทำให้อาชีพนี้ยังอยู่คู่กับชุมชนตลอดไป

(2) “ แพรหวังว่าการแสดงในวันนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลายๆคนที่ได้ชม ได้เห็นถึงคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง และหวังว่างานแสดงชิ้นนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยอนุรักษ์ สานต่อ เล่นที่สำคัญของชุมชนไว้ และหวังว่าแม่น้ำบางปะกงแหล่งชีวิต ประโยชน์ขึ้นต้น คำขวัญประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา ก็ยังคงเป็นสายน้ำที่คอยหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนไปทุกรุ่นเหมือนที่เคยเป็นมา แพรคนนึงคะที่ภูมิใจที่ได้เกิดที่นี่และได้อยู่ในชุมชนบางปะกงแห่งนี้ และสิ่งทีภูมิใจที่สุดคือมีคุณตาที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นแรงบันดาลใจให้กับแพรและหลายๆคน และแพรจะเป็นหนึ่งคนคะที่จะช่วยสานต่อและอนุรักษ์ความตั้งใจของคุณตาไว้ วันนี้แพรขอบคุณทุกคนมากๆนะคะ ”

(2) **การตีความเนื้อเรื่อง :** บทสรุปของงานการแสดงชิ้นนี้ หวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยอนุรักษ์อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชังให้อยู่คู่กับชุมชนบางปะกงต่อไป และสิ่งทีสำคัญของงานแสดงชิ้นนี้คือ คุณตา ที่เป็นแรงบันดาลใจของการแสดงและวิจัยชิ้นนี้ จึงอยากให้ผู้ชมคิดและเห็นตามถึงคุณค่าการคงไว้ซึ่งอาชีพนี้เพื่อให้รุ่นถัดไปยังคงได้เห็นและรู้จัก

(3) “ วิดีทัศน์จบการแสดง เพลง บางปะกง ร้องโดย คุณตา ”

- (3) **การตีความเนื้อเรื่อง** : ในตอบจบต้องการให้ผู้ชมรู้สึกนึกถึงจุดเริ่มต้นของการแสดง คือ การแสดงในช่วงที่ 1 ซึ่งเพลง บางปะกง เป็นเพลงเปิดเรื่องร้องโดยผู้วิจัยเพื่อสื่อให้เห็นถึงสิ่งที่กำลังจะเล่า แต่การแสดงในช่วงที่ 5 เป็นช่วงจบของเรื่องจึงนำบทเพลง บางปะกง มาใช้ในตอบจบอีกครั้ง โดยใช้เสียงของคุณตาเป็นผู้ร้อง เพราะแนวคิดหลักของงานชิ้นนี้ คือ แม่น้ำบางปะกงและคุณตา

4.2 วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง

การวิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ทั้งหมด 4 บทเพลง ได้แก่ เพลง บางปะกง, เพลง ริมฝั่งน้ำ, เพลง เรือนแพ และเพลง คะนิงถึงบางปะกง โดยแบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ ดังนี้

- การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง
- เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

บทเพลง บางปะกง

บทเพลง บางปะกง จัดอยู่ในช่วงการแสดงที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

- **การตีความและการสื่อสารอารมณ์บทเพลง**

การที่จะสื่อสารอารมณ์ของบทเพลงให้ออกมาดี ควรมีการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลของบทเพลงเป็นก่อน เราควรทราบข้อมูลเบื้องต้นถึงที่มา จุดมุ่งหมาย ความตั้งใจและแรงบันดาลใจของนักประพันธ์ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตีความเพื่อที่จะได้สื่อสารและถ่ายทอดอารมณ์ให้เหมาะสมกับบทเพลงนั้นๆ โดยการวิเคราะห์ใช้การตีความผ่านสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ประชญาที่ว่าด้วยธรรมชาติของความงามและรสนิยม โดยวิเคราะห์การตีความคุณค่าทางอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัยเพื่อสื่อสารในการแสดง

เพลง บางปะกง ขับร้องโดย เพ็ญศรี พุ่มชูศรี

คำร้อง-ทำนอง นคร มงคลายน

เพลง บางปะกง ถูกแต่งขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. 2497 จุดเริ่มต้นของเพลงนี้ มาจากวงดนตรี นคร มงคลายน ต้องไปเปิดการแสดงที่โรงหนังใน อ.บางปะกง ในวันแรกมีคนแห่เข้ามาชมกันเป็น

จำนวนมาก แต่พอวันต่อมาคนเริ่มมาดูน้อยลงๆ ครุฑนครจึงประกาศว่าจะแต่งเพลงให้กับชาวบางปะกง เป็นที่ระลึกและขอให้พวกรุ่นนี้ชาวบางปะกงมาฟัง

พอครุฑนครกลับมาถึงโรงแรมที่พัก ครุฑนครก็ลงมือแต่งเพลงตามที่พูดไว้ทันที เพลงเสร็จในคืนนั้น เนื้อหาของเพลงเป็นเพลงชื่นชมถึงความงามและธรรมชาติของแม่น้ำบางปะกงในช่วงเวลายามเย็น ชื่อตั้งชื่อเพลงว่า “ บางปะกง ” วันรุ่งขึ้นคนดูกลับมาแน่นอีกครั้ง เพราะทุกคนอยากมาฟังเพลงที่ครุฑนครแต่งให้ชาวบางปะกง เพลงนี้ร้องครั้งแรกโดย ครุฑนคร มงคลายน เป็นการร้องแบบสดๆต่อหน้าชาวบางปะกง และได้รับคำชื่นชมอย่างมากมาย ทำให้ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทราติดต่อขออนุญาตนำเพลงบางปะกงไปใช้เป็นเพลงประจำจังหวัดฉะเชิงเทราในเวลาต่อมา

การตีความบทเพลงเป็นส่วนสำคัญที่ต้องนำมาใช้วิเคราะห์และตีความหมายบทเพลงนั้น ก่อนนำไปขับร้องจริง โดยผู้วิจัยนำบทเพลงมาตีความเพื่อถ่ายทอดอารมณ์เพลงให้ออกมาตรงกับอารมณ์ในแต่ละช่วงของการแสดง ญรรุทธ์ สุทธจิตต์ (2546 : 4-5) กล่าวว่า เพลงหนึ่งเพลงแม้จะเป็นเพลงที่คุ้นเคยได้ยินได้ฟังมาแล้ว แต่เมื่อนำมาแสดงย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เป็นเพราะการแสดงแต่ละครั้งย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากการถ่ายทอดหรือตีความแต่รายละเอียดของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน ซึ่งนักดนตรีมีสิทธิ์ที่จะแสดงความสามารถในการตีความและการเล่น สิ่งนี้เองเป็นเหตุผลที่ทำให้การแสดงแต่ละครั้งแตกต่างกันในด้านความรู้สึกของบทเพลง แม้จะเป็นเพลงเดียวกัน เพลง บางปะกง เป็นบทเพลงประเภทลูกกรุง ซึ่งเป็นเพลงที่มีอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงนำบทเพลงนี้มาตีความหมายใหม่เพื่อใช้ในการแสดง ดังนี้

(1) “ ฝั่งชายน้ำบางปะกง ยามแสงอาทิตย์อัสดง ไกลจะค่ำลงแล้วหนา
แต่บางปะกง นั้นยังคงสวยงามตา คราใกล้สนธยา ยิ่งพาให้เราสุขสันต์ ”

- (1) **การตีความอารมณ์และการสื่อสาร :** บทเพลงนี้เป็นเพลงประเภทบทเพลงลูกกรุง เป็นเพลงไทยสากลประเภทหนึ่ง โดยเป็นเพลงที่บอกเล่าถ่ายทอด ความรู้สึกของสังคมและคนเมืองหลวง ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แรงบันดาลใจของผู้ประพันธ์เพลงนี้ ต้องการถ่ายทอดให้เห็นถึงความสวยงามของธรรมชาติในแม่น้ำบางปะกง ในการแสดงต้องการสื่อให้ผู้ชมเห็นถึงคุณค่าของความสวยงามของแม่น้ำบางปะกง ในท่อนนี้ ผู้วิจัยจึงใช้การตีความมาจากประสบการณ์ทางความรู้สึกของผู้วิจัย คือ การได้มีบ้านอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำบางปะกง ได้ยืนมองแม่น้ำตอนพระอาทิตย์ใกล้จะตกลับของฟ้า ได้มองก็ครั้งก็รู้สึกมีความสุขจากการได้เห็นธรรมชาติที่สวยงาม

(2) “ แด่จวนลับลงรำไร มองเห็นเรือน้อยล่องลอยไป ตื่นใจตั้งยลธารสวรรค์
เยือกเย็นสายลม พลิวพรอย่างนี้ทุกวัน ธรรมชาติยามสายัณห์ ได้เห็นแล้วลืมนิเผลอ ”

(2) การตีความอารมณ์และการสื่อสาร : ในประโยคนี้ผู้วิจัยตีความให้เห็นถึง พระอาทิตย์ที่กำลังตกลงลับกับเส้นขอบแม่น้ำ ผู้วิจัยใช้การเงยหน้ามองขึ้นฟ้าและค่อยๆ ก้มหน้าลง เป็นการสื่อสารเหมือนกับการได้มองเห็นพระอาทิตย์ที่อยู่บนฟ้ากำลังตกลงลับขอบฟ้า และในช่วงเย็นก็เป็นเวลาที่เรือลำเล็กลำน้อยกำลังกลับเข้าฝั่ง มีลมพัดในช่วงเวลาเย็น เป็นบรรยากาศที่มีให้เห็นในทุกๆ วัน จึงเป็นภาพที่รู้สึกเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข พอได้ย้อนนึกถึงก็ครั้งก็จะไม่มีวันลืม

(3) “แม้จากไปอยู่ไกลแสน ก็ไม่ขอลืมนแดน ที่เคยปักใจลุ่มหลง
จะเฝ้าแต่ฝัน ถึงอาทิตย์อัสดง ชายฝั่งบางปะกง นั้นลืมนิเผลอแนเอย ”

(3) การตีความอารมณ์และการสื่อสาร : ในประโยคนี้ผู้วิจัยใช้การเดินเปลี่ยนมุมพุ่มไม้ เพื่อเป็นการสื่อสารอารมณ์ โดยตีความหมายว่า แม้จะต้องย้ายไปอยู่ที่อื่นหรือต้องย้ายไปทำงานที่อื่น ก็จะไม่ขอลืมบรรยากาศความสวยงามของที่นี่ และนำมือมาแนบที่อกเพื่อสื่ออารมณ์รู้สึกคะนึงคิดถึง

(4) “ โอ้...งามแท้บางปะกง ใครได้เห็นเมื่ออัสดง ก็คงพูดกล่าวคำเฉลย
ยากจะกล่าวชม ให้ลมความงามนั้นเลย เพลงนี้กล่าววิเปรย ไม่ถึงแม้เพียงครึ่งเดียว ”

(4) การตีความอารมณ์และการสื่อสาร : ในประโยคสุดท้ายผู้วิจัยต้องการสื่อสารให้กับผู้ชมได้รู้สึก ว่า เชื่อว่าถ้าใครได้มาเห็นความสวยงามของแม่น้ำบางปะกงในช่วงเวลาเย็นก็คงรู้สึกเหมือนกัน โดยผู้วิจัยสื่อสารผ่านทางสายตาและท่าทางของมือ ให้ผู้ชมรู้ว่าเป็นความรู้สึกที่ไม่สามารถบรรยายความสวยงามออกมาเป็นคำพูดได้ จึงถ่ายทอดความสวยงามที่รู้สึกผ่านบทเพลงให้ผู้ชมได้ฟังและรู้สึกตาม

- เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

เนื่องจากการขับร้องเพลงไทยมีเทคนิคในการขับร้องหลากหลายแบบ ดังนั้นเทคนิคต่างๆ ในการร้องเพื่อตอบสนองทำนองให้ไพเราะ น่าฟัง ดังกล่าวจึงมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล

กิตตินันท์ ชินสำราญ (2560 : 28) กล่าวว่า เทคนิคการเปล่งเสียงร้องเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างคุณภาพเสียงให้มีความแตกต่างกัน เพื่อเป็นการสร้างสีสันในการขับร้อง ผู้ขับร้องควรเลือกใช้ลักษณะการเปล่งเสียงร้องให้มีความหลากหลายรูปแบบเข้ามาประสมและแต่งเติมให้กับคำร้องบางคำ เพื่อเป็นการเปลี่ยนและเน้นอารมณ์ความรู้สึกในคำนั้นๆ ออกมาให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยแต่ละคุณภาพเสียงที่เลือกใช้มีวิธีการออกเสียงที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยมีการเลือกใช้เทคนิคการร้องในช่วงการแสดงที่ 1 ดังนี้

บทเพลง บางปะกง อยู่ในอัตราจังหวะ 4/4 มีอัตราความเร็ว 60 Bpm อยู่ในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงเสียงตั้งแต่โน้ต G3 ถึง B4 (ในวิจัยเล่มนี้ผู้วิจัยใช้การระบุช่วงคู่แปดตามระบบอเมริกัน คือ C กลางเท่ากับ C4) มีความยาวทั้งหมด 46 ห้อง โครงสร้างของเพลง คือ A-B-A ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการขับร้อง ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4.1.3.1 เพลง บางปะกง

จากการวิเคราะห์การตีความอารมณ์และการสื่อสารในข้อที่ 4.1.2 จุดซุ่มท่อน A ตามตัวอย่างที่ 4.1.3.1 ผู้วิจัยเลือกที่จะหายใจทั้งหมด 4 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 6, หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 8, หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 10 และหลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 11 โดยใช้เทคนิคการหายใจ (Diaphragm Breathing) เนื่องจากต้องการใช้ลมที่ยาวในการร้องแต่ละประโยคและมีโทนเสียงที่นุ่มนวล

ในห้องที่ 5 คำว่า “ชาย น้ำ” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องเสียงดังและค่อยๆ เบาลง (Decrescendo) ให้คำค่อยๆ เบาลง ในช่วงระหว่างเปลี่ยนเสียงในการร้องคำดังกล่าว เพื่อสื่อถึงการคร่ำครวญถึงแม่น้ำบางปะกง

ในท้องที่ 8-9 คำว่า “แต่บางปะกง” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องเพื่อทำให้เสียงสั้นลงกว่าปกติ (Staccato) เป็นการเน้นคำว่า “แต่บางปะกง” สื่อถึงความสำคัญ คุณค่าของแม่น้ำบางปะกงตามที่คุณวิจัยได้ตีความไว้เบื้องต้น

ในท้องที่ 10-11 คำว่า “สนทยา” ผู้วิจัยใช้เทคนิค Ray back (ร้องให้ช้ากว่าปกติ) ในการร้องคำดังกล่าว เพื่อสื่อถึงสีของท้องฟ้าที่ค่อยๆ เปลี่ยนจากช่วงเย็นไปสู่พบค่ำ

ตัวอย่างที่ 4.1.3.2 เพลง บางปะกง

ตัวอย่างที่ 4.1.3.2 ผู้วิจัยเลือกที่จะหายใจทั้งหมด 4 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 1 ในท้องที่ 14, หลังจังหวะที่ 2 ในท้องที่ 16, หลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในท้องที่ 17 และหลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในท้องที่ 19 โดยใช้เทคนิคการหายใจ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 4.1.3.1 เนื่องจากต้องการใช้ลมที่ยาวและใช้โทนเสียงที่นุ่มนวล

ในท้องที่ 13 คำว่า “แต่” ใช้เทคนิคการร้องเสียงเบาในคำนี้ เนื่องจากเป็นคำแรกของจุดซ้อมในตอน B ใช้เสียงเบาเพื่อความไพเราะและน่าสนใจ และคำว่า “ลับลงไร่ไร” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องคำให้สั้น เพื่อสื่อถึงความรู้สึกที่กำลังจะจบลงดังแสงอาทิตย์ที่กำลังลับขอบฟ้า

ในท้องที่ 15-16 คำว่า “ธารสวรรค์” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเปลี่ยนช่องเสียงขึ้นสูง (Head register) เพื่อสื่อถึงสายน้ำและสวรรค์ที่มีความต่างระดับกัน

ในท้องที่ 19-20 คำว่า “ลืมไม่ลง” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเน้นคำ เพื่อให้ความรู้สึกตอกย้ำถึงความหมายของประโยคนี้

ตัวอย่างที่ 4.1.3.3 เพลง บางปะกง

ตัวอย่างที่ 4.1.3.3 ผู้วิจัยเลือกที่หายใจทั้งหมด 5 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 22, หลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 23, หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 24, หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 26 และหลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 27 จุดซ้อมในท่อน C ผู้วิจัยใช้เทคนิคการหายใจมากกว่าท่อนอื่นๆเนื่องจากต้องการเปลี่ยนโทนเสียงให้รู้สึกแข็งแรงกว่าท่อนอื่นๆ เพื่อสื่อถึงความรู้สึกมั่นคง คงอยู่

ในห้องที่ 22 ประโยคที่ร้องว่า “ก็ไม่ขอสัมแดน” ผู้วิจัยใช้เทคนิคเสียงปนลม (Breathiness) เพื่อเน้นย้ำความรู้สึกในประโยคนี้

ในห้องที่ 24-25 ประโยคที่ร้องว่า “จะเฝ้าแต่ฝัน” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องเบาไปดัง (Crescendo) และประโยค “ถึงอาทิตย์อัสดง” ใช้ความดังในระดับ Forte (f) เพื่อรู้สึกถึงความแตกต่างและสื่อถึงดวงอาทิตย์ที่กำลังจะลับลงขอบฟ้า

ในห้องที่ 26 คำว่า “ชาย” ใช้เทคนิคการเอื้อนคำและออกเสียงเบาลง Piano (p) เพื่อสื่อถึงความมดเคี้ยวของแม่น้ำบางปะกง

2 **D**

29 Am G7 C F C Dm G7 C D

โอ้ งามแท้ บาง ปะ กง ใคร ได้ เห็น เมื่อ อั ส ดง ก็ คง สด กล่า ว คำ เจ ลย ยาก จะ กล่า ว

33 Am A7 Dm F/C D7 G7 C E7 Am G7

ชม ให้ สม ความ งาม นั้น เลย เพลง นี้ กล่า ว ก็ เปรย ไม่ ถึง แม่ เพียง ครั่ง เดียว **Solo**

ตัวอย่างที่ 4.1.3.4 เพลง บางปะกง

ตัวอย่างที่ 4.1.3.4 ผู้วิจัยเลือกที่หายใจทั้งหมด 4 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 30, หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 32, หลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 33 และหลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 35 จุดซ้อมในท่อน D ผู้วิจัยกลับมาใช้โทนเสียงนุ่มนวลเหมือนกับท่อน A และท่อน B

ในห้องที่ 29 คำว่า “โอ้” ผู้วิจัยใช้เทคนิคเสียงปนลม เพื่อเน้นย้ำความรู้สึกถึงคำดังกล่าว

ในห้องที่ 32-33 ประโยคที่ร้องว่า “ยากจะกล่าวชม ให้สมความงามนั้นเลย” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องเสียงดัง Forte (f) เพื่อต้องการสื่อความหมายของประโยคนี้ให้ชัดเจน

ในห้องที่ 36 คำว่า “เดียว” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสั่นเสียง (Vibrato) ลากเสียงในคำสุดท้าย เพื่อให้เพลงมีเสน่ห์และสื่อถึงท่อนสุดท้ายของบทเพลง

บทเพลง ริมฝั่งน้ำ

บทเพลง ริมฝั่งน้ำ จัดอยู่ในช่วงการแสดงที่ 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

- การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง

ในช่วงการแสดงที่ 2 มีการถ่ายทอดบทเพลง 1 บทเพลง คือ

เพลง ริมฝั่งน้ำ ขับร้องโดย มาริษา อมาตยกุล

คำร้องโดย แก้ว อัจฉริยะกุล

ทำนองโดย เวส สุนทรจามร

เพลง ริมฝั่งน้ำ บันทึกเสียงครั้งแรกโดย ชวลี ช่วงวิทย์ เมื่อปี พ.ศ.2492 ในช่วงนั้นถือว่าเป็นเพลงที่โด่งดังและเป็นที่ยอมรับของใครหลายคน ในช่วงยุคปี 2496-2512 ในบรรดาวงดนตรีที่บรรเลงเพลงลีลาศไม่มีวงดนตรีวงใดบรรเลงเพลงลีลาศได้ดีเท่ากับวงดนตรีกรมโฆษณาการ สุนทรา

ภรณ์หรือกรมประชาสัมพันธ์ ที่มีครูเอื้อ สุนทรสนานเป็นหัวหน้าวง เพราะเป็นวงดนตรีที่นักดนตรีแต่ละคนล้วนแต่มีความชำนาญการบรรเลงในเพลงที่ใช้สำหรับเต้นรำทั้งสิ้น จึงมีเพลงที่แต่งขึ้นครบทุกจังหวะ ใช้ตามโอกาสต่างๆ เพลง ริมฝั่งน้ำ ถือว่าเป็นเพลงประจำจังหวะรุมบ้า โดยรุมบ้า ถูกนำเข้ามาในอเมริกาโดยทาสชาวแอฟริกัน เมื่อราว ค.ศ. 1928 ลักษณะการลีลาศจังหวะรุมบ้า ในการเต้นจะมีการใช้สะโพกเคลื่อนไหวให้สัมพันธ์กับการก้าวเท้า ในการแสดงมีการนำลีลาศท่าเบื้องต้นมาใช้ประกอบกับเพลงในการแสดง เพื่อสื่อสารถึงผู้ชม

โดยการตีความเพลง ริมฝั่งน้ำ เป็นบทเพลงที่มีอยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงนำบทเพลงมาตีความหมายอารมณ์ใหม่ ดังนี้

(1) “ ริม ฝั่ง น้ำ พรำเพื่อ ละเมอครวญ เคยขึ้นชวนเมื่อพลคนึงไป จิตใจยังชื่นชู
แสงเดือนส่องยิ่งมองแล้วจิตเปลอ เธอยังอยู่ เคล้าคลอคู่ชื่นชูรู้สึกเหมือน เตือนใจจำ
เธอกับฉัน ก่อนนั้นเคยชื่นฉ่ำ ริมฝั่งน้ำลูขล้าฉันจำได้ อะไรจะเทียมทัน ”

(1) การตีความอารมณ์และการสื่อสาร : ด้วยจังหวะของบทเพลงนี้เป็นจังหวะรุมบ้า ซึ่งเป็นจังหวะที่สนุก ผู้วิจัยต้องการนำพาให้ผู้ชมย้อนกลับไปรู้สึกถึงความสุขและความสนุกที่เคยมีในอดีต ผู้วิจัยตีความของบทเพลงนี้คือ แม่น้ำ+วิถีชีวิต = ความสุข ความสนุกสนานครั้นครัง โดยการใช้การสื่อสารเล่าเรื่องกับเพลงมีการเคลื่อนไหว การขยับตัว ขยับแขนไปตามจังหวะของบทเพลง โดยมีสีหน้าที่ยิ้มแย้ม สนุกสนาน

(2) “ เคยเรียกเธอ เสนอรักรำพัน เคยคู่กันใฝ่ฝันถึงเพลงชื่นคำคืนเคยได้ฟัง
น้ำเต็มเปี่ยมก็เต็มรักสุดหวาน ปานไหลหลัง น้ำเต็มฝั่งคุดั่งรักที่หวัง ยังคงคอย
เคยชื่นใจ ผากไว้หัวใจลอย เฝ้าแต่คอยไอรักนั้นเลื่อนลอย ยิ่งคอยยิ่งใจหมอง ”

(2) การตีความอารมณ์และการสื่อสาร : ในท่อนนี้มีการนำนักแสดงอีกหนึ่งคนเข้ามาร่วมร้องในบทเพลงนี้ด้วย โดยต้องการตีความให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกัน การมีความสุขสนุกร่วมกันของผู้คนริมฝั่งแม่น้ำและคนในชุมชน โดยดึงนักแสดงอีกคนมาเป็นส่วนร่วมในการเล่าเรื่องผ่านบทเพลงนี้ มีการร้องสลับกัน ร้องพร้อมกันในตอนสุดท้าย และเต้นลีลาศด้วยกันในจังหวะรุมบ้า ซึ่งทำให้รู้สึกเกิดความสุขสนุกสนานพร้อมกับความสุขที่ได้สื่อสารผ่านบทเพลงและการเคลื่อนไหวไปพร้อมกัน

- เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

บทเพลง ริมฝั่งน้ำ อยู่ในอัตราจังหวะ 2/4 อัตราความเร็ว 140 Bpm อยู่ในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงเสียงตั้งแต่โน้ต G4 ถึง A5 มีความยาวทั้งหมด 62 ห้อง โครงสร้างของเพลง คือ A-B-A ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการขับร้อง ดังต่อไปนี้

Rumba ♩ = 140
8

13

18 [B]

24 [C]

31

ริม ฝั่ง น้ำ พรา เพื่อ ละ เมอ ครวญ
เออ เส นอ รัก รา พิน

เคย ชื่น ชวน เมอ ทวล ค นิง ไป จิต ใจ ยัง ชื่น ชู แสง เตือน
เคย ตู กั้น ไม้ ผิน ถึง เพลง ชื่น คำ คิน เคย ได้ พิง นำ เดิม

ส่อง ยี่ง มอง แล้ว จิต_ เมลล เออ ยัง อยู่ เคยค้า คลอ ตู ชื่น ชู รั้ สึกเหมือน เตือน ใจ
เปี่ยม ก็ เขียม รัก สุด_ หวาน ปาน ทล หลัง นำ เดิม ฝั่ง ดุจ ดึง รัก ที่ หวัง ยัง คง

จำ คอย
เออ กับ จัน ก่อน นั้น เคย ชื่น จำ ริม ฝั่ง
เคย ชื่น ใจ ผาก ไว้ หัว ใจ ลอย เม้า แต่

นำ สุข ล้า จัน จำ ได้ ละ ไร จะ เขียม ท้น
คอย ใ้ รัก นัน เลื่อน ลอย ยี่ง คอย ยี่ง ใจ หมอง
เคย เรียก

ตัวอย่างที่ 4.2.3.1 เพลง ริมฝั่งน้ำ

จากการวิเคราะห์การตีความอารมณ์และการสื่อสารในข้อที่ 4.2.2 เทคนิคการขับร้องบทเพลง ริมฝั่งน้ำ ดังตัวอย่างที่ 4.2.3.1 ผู้วิจัยมีการใช้เทคนิคการขับร้อง ดังนี้

เพลง ริมฝั่งน้ำ เนื่องจากมีช่วงโน้ตที่สูงและมีโน้ตสูงที่สุดถึง A5 ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการใช้เสียงสูง (Falsetto) แต่เป็นเสียงสูงที่มีความนุ่มนวลของโทนเสียง ซึ่งต่างจากต้นฉบับที่ร้องโดยคุณ มาริษา อมาตยกุล ใช้เสียงสูงและแบน เทคนิคที่ผู้วิจัยใช้ เพื่อให้รู้สึกถึงความสวยงามของริมฝั่งแม่น้ำ ตามที่ผู้วิจัยต้องการที่จะสื่อสาร

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องให้กระชับ (Support) เพื่อกำหนดเสียงและควบคุมแรงดันลมของคำแต่ละคำในเพลงริมฝั่งน้ำ เนื่องจากเป็นเพลงที่มีจังหวะที่เร็ว การร้องให้กระชับจึงเป็นเทคนิคที่สำคัญอีกหนึ่งเทคนิคของบทเพลงนี้ และยังสื่อถึงความสุข สนุกสนานตามการตีความและสื่ออารมณ์ของบทเพลงในข้อที่ 4.2.2

นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคนิคการร้องประสานเสียง (Chorus) โดยการร้องพร้อมกัน 2 เสียงในท่อนที่ 25-32 ในประโยคที่ร้องว่า “เคยชื่นใจฝากไว้หัวใจลอย ฝ้าแต่คอยไอรักนั้นเลื่อนลอย ยิ่งคอยยิ่งใจหมอง” เป็นประโยคก่อนจบเพลง สื่อถึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขที่ริมฝั่งน้ำแห่งนี้

บทเพลง เรือนแพ

บทเพลง เรือนแพ จัดอยู่ในช่วงการแสดงที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

- การตีความและการสื่อสารอารมณ์บทเพลง

ในช่วงการแสดงที่ 3 มีการถ่ายทอดบทเพลง 1 บทเพลง คือ

เพลง เรือนแพ ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร

คำร้องโดย ซาลี อินทรวิจิตร

ทำนองโดย สง่า อารัมภีร

เพลง เรือนแพ เป็นเพลงเอกในภาพยนตร์ เรื่องเรือนแพ ของ อิศวินภาพยนตร์ ซึ่ง ชรินทร์ นันทนาคร เป็นผู้ขับร้อง และบันทึกเสียงเป็นคนแรกเมื่อปี พ.ศ. 2504

ภาพที่ 4 โปสเตอร์ภาพยนตร์ เรือนแพ

ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี

การตีความอารมณ์ของบทเพลง เรือนแพ เป็นบทเพลงที่มีอยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยนำบทเพลงมาตีความหมายอารมณ์ใหม่ ดังนี้

“ เรือนแพ สุขจริง อิงกระเสถารา
 หวังระงมลมพลิวมา กล่อมพฤษาดังว่าดนตรี
 หลับอยู่ในความรัก และความชื่นช้วนและคืนเช่นนี้
 กลิ่นดอกไม้ รัญจวน ยังอบอวน ยวนยี่สุดที่จะพรรณนา
 เรือนแพ ล่องลอย คอยความรักนานมา
 คอยน้ำค้าง กรุณาหยาดมาจากธารา แหล่งสวรรค์
 วิมานน้อย...ลอยริมฝั่ง ถึงอ้างว้างเหลือใจรำพัน
 ทิวหรืออ้อมก็ยิ้มพอกัน ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์
 โอ้สวรรค์...ในเรือนแพ ”

การตีความอารมณ์และการสื่อสาร : ในบทเพลงนี้ต้องการสื่อให้ออกมาเป็นฉากที่คุณตาร้องบทเพลง เรือนแพ ให้ผู้วิจัยฟัง ก่อนจะส่งเข้าบทเพลงนี้ ผู้วิจัยได้เล่าถึงบรรยากาศที่มีความสุขที่หน้าบ้านและพูดถึงการได้นั่งดูคุณตาให้อาหารปลาในช่วงเวลาเย็น การตีความอารมณ์ของบทเพลงนี้จึงมีการนำนักแสดงผู้ชายมาร่วมถ่ายทอดบทเพลงนี้แทน โดยสวมบทบาทและการแต่งกายเป็นคุณตาซึ่งเดินออกมาให้อาหารปลาและร้องบทเพลงนี้ โดยผู้วิจัยนำเสนอการถ่ายทอดอารมณ์ให้กับนักแสดง โดยตั้งใจให้ถ่ายทอดอารมณ์ให้รู้สึกถึงรอยยิ้ม ความสุขที่สุขล้นอบอวลในครอบครัวที่ได้ใช้ชีวิตริมน้ำ

- เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

บทเพลง เรือนแพ อยู่ในอัตราจังหวะ 4/4 อัตราความเร็ว 69 Bpm อยู่ในบันไดเสียง Ab เมเจอร์ มีช่วงเสียงตั้งแต่โน้ต B2 ถึง Eb4 มีความยาวทั้งหมด 43 ห้อง โครงสร้างของเพลง คือ A-A-B

บทเพลง เรือนแพ เนื่องจากเป็นบทเพลงที่มีนักแสดงมาขับร้องแทนในบทเพลงนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ที่มาขับร้องโดยบุคคลิกต้องอ้วนท้วม มีน้ำเสียงและโทนเสียงที่นุ่มนวล ฟัง โดยผู้วิจัยทำการออกแบบการใช้เทคนิคการร้องให้กับนักแสดง ดังนี้

6 A^b Fm^7 Bbm^7 Eb^7 A^b D^b Eb^7 A^b Eb^7 A^b เรือน

11 **A** A^b D^b Eb^7 A^b A^b Cm^7
แพ สุข จริง อัง กระ แส ธา รา หวัง ระ งาม ลม พลัว

15 Fm Bb^7 Eb
มา กล่อม พก ษา ดัง ว่า _____ ดน ตรี หลับ อยู่ ใน ความ

ตัวอย่างที่ 4.3.3.1 เพลง เรือนแพ

จุดข้อมในท่อน A ตัวอย่างที่ 4.3.3.1 ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคความเบา-ดัง ในห้องที่ 10-13 โดยการใช้การ Crescendo เร่งเสียงให้มีความดังขึ้นเป็นลำดับ เพื่อสื่อถึงความสุขตามที่ผู้วิจัยได้ตีความและการสื่อสารอารมณ์ไว้

ในห้องที่ 13 คำว่า “รา” ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการลากเสียงให้ยาวพร้อมกับการสั่นเสียง โดยจะใช้เทคนิค (Vibrato) ในทุกท้ายประโยคที่เป็นโน้ตตัวกลม ให้ความรู้สึกถึงความโหยหวนความสุขที่เปี่ยมล้น

19 **B** A^b Eb A^b D^b
รัก รับ ความ _____ ขึ้น ชั่ว วัน และ คืน เช่น นี้

22 Fm Eb^7 A^b Eb A^b Bbm^7 D^b Bbm^7 Eb^7
กลั่น ดอก ไม้ รัญ จวน ยัง อบ อวน ยวน ยี่ _____ สุด ที่ จะ พรร ณา เรือน

ตัวอย่างที่ 4.3.3.2 เพลง เรือนแพ

จุดซุ่มในท่อน B ตัวอย่างที่ 4.3.3.2 ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการร้องเสียงต่ำที่กึ่งกังวาน (Chest Tone) มีความนุ่มลึก เพื่อสื่อสารในประโยคที่ร้องว่า “กลิ่นดอกไม้ รัญจวน ยังอบอวนวนวนยี่” แสดงออกถึงอารมณ์ความอบอุ่นและความสุข

ในห้องที่ 25 คำว่า “นา” ใช้เทคนิคลากเสียงและสั้นเสียงตามที่ตัวอย่าง 4.3.3.1 ได้อธิบายเอาไว้

27 **C** Ab Db Eb7 Ab
แพ ล่อง ลอย คอย ความ รัก นาน มา

30 Ab Cm7 Fm Bb7 Eb7
คอย นำ คำ ก รุ ณา หยาด มา จาก ดา รา แผลง ส วรรค์ วิ มาณ น้อย คอย ริม

ตัวอย่างที่ 4.3.3.3 เพลง เรือนแพ

จุดซุ่มในท่อน C ในห้องที่ 27-29 ใช้เทคนิค Crescendo เพื่อค่อยๆ ไดนามิกให้ต้งขึ้น พอเข้าห้องที่ 30 ใช้เทคนิค Decrescendo ค่อยๆ เบาลงจนถึงห้องที่ 32 เพื่อความไพเราะในบทเพลง และมีการลากเสียงและสั้นเสียงในห้องที่ 29 และห้องที่ 33

2 35 **D** Db Ab
ฝั่ง ถึง อ่าง ว้าง เหลือ ใจ รา พัน

38 Ab Fm7
ทิว หรือ อ้อม ก็ ยิ้ม พอ กัน ชี วิต กลาง นำ สุข

40 **Bb7** *Freely* **A tempo** Ab Dbm Dbm7 Dbm6 Dbm7 Ab7
สันต์ โอ้ ส วรรค์ ใน เรือน แพ

ตัวอย่างที่ 4.3.3.4 เพลง เรือนแพ

จุดข้อมในท่อน D ตัวอย่างที่ 4.3.3.4 เป็นท่อนสุดของเพลง ในห้องที่ 40 คำว่า “สันต์” มีเครื่องหมาย เฟอร์มาตา (Fermata) คือการเพิ่มค่าตัวโน้ตให้ลากยาวโดยไม่มีกำหนด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เทคนิคการร้องโน้ตที่สูงให้โทนความหนักแน่นและดัง (Belting) เพื่อสื่อถึงความสุขที่มีบ้านอยู่ริมน้ำ คำว่า “สวรรค์” ใช้เทคนิคการหลบเสียง โดยมีลมปน (Falsetto) อยู่ในไดนามิกที่เบา และคำว่า “ในเรือนแพ” กลับมาใช้โทนเสียง นุ่มลึกเหมือนเดิม

บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง จัดอยู่ในช่วงการแสดงที่ 4 ผู้วิจัยวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

- การตีความและการสื่อสารอารมณ์บทเพลง

ในช่วงการแสดงที่ 4 มีการถ่ายทอดบทเพลง 1 บทเพลง คือ

เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง คำร้องโดย ทรงวรธรรม สมกอง

เรียบเรียงโดย ณัชชา พฤกษ์ชลธาร

ขับร้องโดย ราชมณ รัตนเวคิน (ผู้วิจัย)

ผู้วิจัยต้องการบทเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ 1 บทเพลง เพื่อมาใช้ในการแสดง จึงบอกถึงความต้องการรูปแบบของบทเพลงนี้ต่อผู้ประพันธ์เพลง โดยตั้งใจให้เพลงนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการ คะนึ่ง คิดถึง โหยหาความสวยงามที่แม่น้ำบางปะกงเคยมี จากบทเพลงเก่า เพลง บางปะกง ที่มีเนื้อหาพูดถึงความสวยงามของแม่น้ำบางปะกง แต่ปัจจุบันความสวยงามตามที่เพลง บางปะกง เคยกล่าวไว้ในปัจจุบันไม่มีภาพดังกล่าวแล้ว จึงเกิดความรู้สึกคิดถึง คะนึ่งหาอยากให้กลับมาสวยงามดังเดิม

เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง เป็นบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดยนักประพันธ์เพลง ผู้วิจัยนำบทเพลงมาตีความและสื่อสารอารมณ์ ดังนี้

(1) “แม่น้ำบางปะกงหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คน สุขร่มเย็นด้วยรักนานมา ”

- (1) การตีความและการสื่อสารอารมณ์ : แม่น้ำสายนี้มีความสำคัญต่อคนในชุมชนมาอย่างยาวนาน มอบทั้งความสวยงาม ความสุข ความอุดมสมบูรณ์ ความร่มเย็นให้กับทุกคน สื่อสารด้วยสีหน้าและสายตาที่เต็มไปด้วยความสุขของการอยู่ร่วมกันกับชุมชนและธรรมชาติ

(2)“ ยามสนธยา ธาราสวยงามแจ่มจริง นั่งมองนกบนยอดกิ่ง แอบอิงเกล้าเคียงคลอกัน ”

(2) การตีความและการสื่อสารอารมณ์ : ยิ่งในช่วงพระอาทิตย์กำลังจะตกดิน แม่น้ำบางปะกงจะมีความสวยงามมากตามที่บทเพลง บางปะกง ได้กล่าวเอาไว้ และในช่วงเวลาเย็นนอกจากจะเห็นความสวยงามของแม่น้ำแล้วยังได้สิ่งมีชีวิตหลายชนิด โดยเฉพาะนกที่กำลังบินกลับรังไปที่เกาะนก เกาะที่เกิดขึ้นเองกลางแม่น้ำบางปะกงซึ่งเป็นที่อาศัยของสิ่งมีชีวิตหลายร้อยชนิด สื่อสารโดยการเงยหน้ามองท้องฟ้าแล้วยิ้มอยากมีความสุขที่ได้เห็นภาพความสวยงามนั้น

(3)“ แต่บัดนี้ เปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน ที่ธรรมชาติถูกรอน บันทอนถอนทำลาย ”

(3) การตีความและการสื่อสารอารมณ์ : แต่ปัจจุบันความสวยงามที่พรรณนาไปในช่วงแรกมันไม่มีแล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายๆอย่าง ธรรมชาติที่เคยมีถูกทำลายลงจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ความสวยงามที่เคยมีมันหายไป ส่งผลกระทบทั้งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง โดยการใช้การสื่อสารผ่านสีหน้าที่มีความกังวลและเสียใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

(4)“ แต่ฉันยังจำ ภาพนั้นอยู่ในใจ บางปะกงต้องคร่ำครวญให้ สุดอาลัยไม่หวนกลับคืน ”

(4) การตีความและการสื่อสารอารมณ์ : แต่ในภาพความทรงจำ ยังเห็นถึงความสวยงามที่เคยมี พระอาทิตย์ที่กำลังตกลงขอบแม่น้ำ แสงของอาทิตย์สาดส่องลงมาที่ผิวน้ำประกายแวบดังเพชร สิ่งมีชีวิตนานาชนิดอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่ในตอนนี้นี้ทำได้แค่เสียใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่สามารถทำให้กลับมาสวยงามแบบเดิมได้อีกแล้ว คำร้องว่า “แต่ฉันยังจำ” ใช้มือมาแนบที่อก แล้วก้มหน้าลงมองที่มือ เพื่อสื่ออารมณ์ถึงความโศกเศร้าที่ไม่มีวันกลับมา

(5) “ ยังรัก บางปะกง สายน้ำแห่งความอุดม สมบูรณ์แม้กาลผ่านมา ”

(5) การตีความและการสื่อสารอารมณ์ : แต่ถึงจะเปลี่ยนแปลงไปมากขนาดไหน ตัวฉันเองก็ยังคงรักแม่น้ำบางปะกงสายนี้ เพราะฉันเชื่อว่าเป็นแม่น้ำจะอีกกี่ปี ก็ช่วงอายุคน ยิ่งไงก็ยังคงเป็นแม่น้ำ ไม่มีสูญหายหรือกลายเป็นอย่างอื่น ถึงยังไงก็ยังคงรักและจะรักตลอดไป สื่อสารผ่านมือและสีหน้าให้เห็นถึงความตั้งมั่นที่ยังจะรักและอยากรักษาแม่น้ำสายนี้เอาไว้

(6) “ ยังคงคิดถึง คำนี้ฝังใจ อยากให้สายน้ำธารา กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม ”

(6) การตีความและการสื่อสารอารมณ์ : ยังคงคิดถึงและยังคงมีความหวังว่าแม่น้ำบางปะกงสายเดิมจะกลับมาสวยงามและอุดมสมบูรณ์แบบที่เคยเป็น โดยสื่อสารผ่านสีหน้าให้เห็นถึงการมีความหวังว่าทุกอย่างอย่างทั้ง วิถีชีวิต วิถีอาชีพ ความสวยงามจะกลับมาเป็นเหมือนเดิม

- เทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง

บทเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง อยู่ในอัตราจังหวะ 4/4 อัตราความเร็ว 60 Bpm อยู่ในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงเสียงตั้งแต่โน้ต A3 ถึง D5 มีความยาวทั้งหมด 41 ห้อง โครงสร้างของเพลง คือ A-B-A ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการขับร้อง ดังต่อไปนี้

04 - คะนึ่งถึงบางปะกง $\text{♩} = 60$

ทุกคนคิดเหมือนแพรไหมคะ?... แม่ น้ำ บาง ปะ กง หล่อ เลี้ยง ชีวิต ผู้

คน สุข ร่ม เย็น ด้วย รัก นาน มา ยาม สน ธิ ยา ธา รา สวย งาม แจ่ม

จริง นิ่ง มอง นก บน ยอด กิ่ง แอบ อิง เกล้า เคียง คลอ กัน แต่ บัด

ตัวอย่างที่ 4.4.3.1 เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

จากการวิเคราะห์การตีความอารมณ์และการสื่อสารในข้อที่ 4.4.2 จุดซุ่มท่อน A ตามตัวอย่างที่ 4.4.3.1 เนื่องจากเพลงมีจังหวะที่ช้าและมีการใช้ช่วงเสียงที่สูง ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะหายใจทั้งหมด 6 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 6, หลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 7, หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 9, หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 10, หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 11 และหลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 12 หายใจแล้วใช้การกักลมเพื่อมีแรงส่งในการร้องโน้ตที่สูงขึ้นหรือเพื่อการลากเสียงได้ยาว

เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง เนื่องจากบทเพลงนี้มีโน้ตช่วงเสียงที่กว้าง ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการใช้ช่องเสียงการร้อง (Mix tone) โดยมีการใช้ทั้งช่องเสียงกลางและช่องเสียงสูงในการร้องเพลงนี้

จากตัวอย่างที่ 4.4.3.1 ในห้องที่ 5-6 คำว่า แม่น้ำบางปะกง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเอื้อนในการขับร้องเพลงไทยมาใช้ คือ การออกเสียงคำหนึ่งคำให้มีเสียงมากกว่า 1 โน้ต โดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นทำนอง การเอื้อนยังสามารถช่วยเสริมให้การแสดงอารมณ์ของประโยคนั้นชัดเจนมากยิ่งขึ้นและทำให้บทเพลงมีความไพเราะและน่าฟังมากขึ้น ที่สำคัญการเลือกเสียงเอื้อนมาใช้บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของเพลงไทย และการเอื้อนคำว่า แม่น้ำบางยังทำให้ตีความได้ถึงแม่น้ำที่กำลังไหลขึ้นลงตามเสียงเอื้อนของประโยคนี้นี้ ผู้วิจัยใช้การเอื้อนคำแบบเชื่อมโน้ต การเอื้อนคำแบบเชื่อมโน้ตจะทำให้เสียงและสำเนียงที่ร้องออกมาไม่แข็งกระด้าง ต้องควบคุมเสียงและปิดท้ายของคำทุกครั้ง หากไม่ปิดท้ายคำจะทำให้ความหมายของคำนั้นๆเปลี่ยนไป โดยเทคนิคนี้จะมีการใช้อยู่ในหลายๆประโยคของเพลง

14 **B**
นี่_ เปลี่ยน ไป ไม่เหมือนก่อน ที่ ธร ร ม ชาตฤ ก รอน บัน ทอน ถอน ทำลาย แต่ฉัน ยัง

18
จำ ภาพ_ นั้น อยู่ ใน ใจ บาง ปะ กง ต้อง คร่ำ ครวญ

20
ให้_ สุด อา ลัย ไม่_ หวน กลับ คืน ยัง

ตัวอย่างที่ 4.4.3.2 เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

ตัวอย่างที่ 4.4.3.2 จุดซุ่มในท่อน B ผู้วิจัยเลือกที่หายใจทั้งหมด 5 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 15, หลังจังหวะที่ 2 ครั้ง ในห้องที่ 17, หลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 19, หลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 20 และหลังจังหวะที่ 2 ในห้องที่ 21 โดยใช้เทคนิคการหายใจ เพื่อความต่อเนื่องกันของประโยค

ตัวอย่างที่ 4.4.3.2 ห้องที่ 13-14 เข้าสู่จุดซุ่มในท่อน B ประโยคที่ร้องว่า “แต่บัดนี้ เปลี่ยนไปไม่เหมือนก่อน” ผู้วิจัยใช้เทคนิคความดัง-เบา (Dynamics) ช่วยเสริมอารมณ์ในท่อนนี้ ความดัง-เบา ของเสียงมีผลทำให้เกิดความตื่นเต้น(excitement) ในห้องที่ 13-14 มีการ Crescendo ขึ้น ผู้วิจัยต้องการให้จุดซุ่มท่อน A และท่อน B มีการสื่อสารที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคนี้มาใช้เพื่อสื่อสารถึงความโศกเศร้าของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามการตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลง

ในห้องที่ 17-18 ประโยคที่ร้องว่า “แต่ฉันยังจำ” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเน้นเสียง (Dynamic accent) มีผลทำให้บทเพลงมีอารมณ์ของการแสดงออกที่หนักแน่น

ในห้องที่ 20 คำว่า “ให้” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเอื้อนคำเหมือนกับตัวอย่างที่ 4.4.3.1 เพื่อสื่อถึงการคร่ำครวญและความโศกเศร้า

22 C

รัก บาง ปะ กง สาย น้ำ แห่ง ความ อุ ดม สม บุรณ แม็กาล ผ่าน มา ยัง คง คิด

26

ถึง คำ นิ่ง ใฝ่ หา อยาก ให้สายน้ำ ธา รา กลับ มา สม บุรณดัง

ตัวอย่างที่ 4.4.3.3 เพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

ตัวอย่างที่ 4.4.3.3 จุดซุ่มในท่อน C ผู้วิจัยเลือกที่หายใจทั้งหมด 4 ครั้ง ดังนี้ หลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 23, หลังจังหวะที่ 2 ครั้ง ในห้องที่ 25, หลังจังหวะที่ 1 ครั้ง ในห้องที่ 27 และหลังจังหวะที่ 1 ในห้องที่ 28

จุดซุ่มในท่อน C ผู้วิจัยใช้เทคนิคการร้องเหมือนกับจุดซุ่มในท่อน A เนื่องจากเมโลดี้ของท่อน A และท่อน C เหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่คำร้อง ในท่อนนี้ผู้วิจัยจึง

ใส่เทคนิคการร้องให้เสียงมีความต่อเนื่องกัน (Legato) โดยจะใช้เทคนิคนี้ ในห้องที่ 23-25 และห้องที่ 27-28 เพื่อให้รู้สึกถึงการไหลของสายน้ำธารา

ในห้องที่ 28-29 ประโยคจบของบทเพลง “กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม” ผู้วิจัยใช้ โทนเสียงที่แข็งแรงหนักแน่นและในคำว่า “เดิม” ใช้เทคนิคการลากเสียงโดยการสั้นเสียงโดยค่อยๆปล่อยลมออกให้เสียงลากยาวได้มากที่สุด สื่อถึงประโยคจบของบทเพลง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา โดยได้สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา สรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ 2 หัวข้อ ดังนี้

5.1.1 รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง

ในการศึกษาการสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เพื่อไปเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์คุณตาสุทิน ถึงเรื่องราวชีวิตการทำงานอาชีพ การเลี้ยงปลาในกระซัง จนได้ทราบถึงเรื่องราวความเป็นมาของคุณตาตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ทั้งเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในชุมชน เรื่องราวของแม่น้ำบางปะกง จนกระทั่งการได้มาประกอบอาชีพเลี้ยงปลา จนได้เป็นเส้นเรื่องราวที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอผ่านการแสดงนี้ หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางปะกง และได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล จนพบบทความที่ว่าด้วยเรื่อง “ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง (Storytelling)” โดย ภูริทัต ว่องพวุฒิพงศ์ ที่ได้กล่าวถึงโครงสร้างการเล่าเรื่องตามทฤษฎีการเล่าเรื่อง (Narrative Theory) ว่าการเล่าเรื่องคือการบอกเล่าเรื่องราวความรู้สึกต่างๆที่อยู่กับตัวบุคคล และการเล่าเรื่องที่ดี ควรมีการจัดลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล โดยการสร้างโครงเรื่องจะมีลำดับโครงสร้าง 5 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ 1) การเริ่มเรื่อง 2) เหตุการณ์กระตุ้น 3) ความยุ่งยาก 4) จุดสูงสุด และ 5) การยุติเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีโครงสร้างของโครงเรื่องมาใช้ในการสร้างโครงเรื่องของการแสดงนี้ จนได้ออกมาเป็นกระบวนการเพื่อนำมาสู่การออกแบบการแสดง ในการแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา

ในการแสดงนี้ผู้วิจัยต้องการให้คนในชุมชนหรือผู้ที่รับชมรู้สึกตามและเข้าใจถึงการแสดงได้อย่างง่าย จึงได้นำเรื่องราวในชุมชนและผู้ที่อาศัยในชุมชนบางปะกงมาเป็นหลักในการเก็บและรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการเครื่องมือจากบทที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้อธิบายเอาไว้ โดยเฉพาะข้อมูลในด้านอาชีพการเลี้ยงปลาในกระซังจาก นายสุทิน วุฒิสินธ์ ประชาญ์ชาวบ้านและครูท้องถิ่นผู้ชำนาญการเลี้ยงปลาในกระซัง หลังจากรวบรวมข้อมูลและทำการวางโครงเรื่องการแสดงแล้ว ผู้วิจัยเรียบเรียงและแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 5 ช่วง มีรูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง ดังนี้

- **ช่วงการแสดงที่ 1** การเริ่มเรื่อง (Exposition) ในการสร้างสรรค์การแสดงใช้ชื่อว่า “การแนะนำตัวและจุดเริ่มต้นของเรื่อง”

เป็นจุดเริ่มต้นของการเล่าเรื่อง ผลจากการศึกษา ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยได้ผลการสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 1 เป็นการแนะนำตัวละครหลักในการเล่าเรื่องและสร้างความน่าสนใจให้กับจุดเริ่มต้นของเรื่อง เพื่อให้ผู้ที่ชมเกิดความสนใจในการแสดงและรู้สึกอยากชมการแสดงต่อ การตีความเนื้อเรื่อง เปิดการแสดงด้วยบทเพลง บางปะกง และการแนะนำตัวเพื่อให้ผู้ชมรู้จักเรื่องราวที่จะนำไปสู่การแสดงในช่วงต่อไป

- **ช่วงการแสดงที่ 2** เหตุการณ์กระตุ้น (Inciting incident) ในการสร้างสรรค์การแสดงใช้ชื่อว่า “ย้อนอดีตและเหตุการณ์กระตุ้นปัญหาหลักของเรื่อง”

ย้อนอดีตและเหตุการณ์กระตุ้นปัญหาหลักของเรื่องการพูดถึงจุดเริ่มต้นของปัญหาหลักของเรื่อง ผลจากการศึกษา ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยได้ผลการสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 2 มีการเล่าเรื่องถึงความสวยงามของวิถีชีวิตริมน้ำในอดีต ใช้บทเพลง ริมฝั่งน้ำ ในการช่วยสื่อถึงความรู้สึกสนุกสนานมีความสุข จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดจุดเริ่มต้นของปัญหาหลักของเรื่อง เพื่อนำพาผู้ชมให้เห็นถึงต้นเหตุของปัญหาหลักของเรื่อง

- **ช่วงการแสดงที่ 3** ความยุ่งยาก (Complication) ในการสร้างสรรค์การแสดงใช้ชื่อว่า “เล่าเรื่องโดยคนในชุมชน”

เป็นการลงลึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์กระตุ้น ผลจากการศึกษา ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยได้ผลการสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 3 มีการเปิดให้คนในชุมชนร่วมส่งเสียง แสดงความคิดเห็นถึง ปัญหาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อตอบโจทย์การแสดงเพื่อชุมชน มีการเล่าเรื่องในอดีตของผู้วิจัยที่มีต่อแม่น้ำบางปะกงและครอบครัว และมีการใช้บทเพลง เรือนแพ เพื่อโยงถึงความสุขที่ได้อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ ได้อยู่กับครอบครัว ได้เห็นคุณค่าให้อาหารปลา

- **ช่วงการแสดงที่ 4** จุดสูงสุด (Climax) ในการสร้างสรรค์การแสดงใช้ชื่อว่า “กระชังปลาของคุณตา”

เป็นจุดสำคัญของการแสดง ถือว่าเป็นหัวใจหลักของเรื่อง ผลจากการศึกษา ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยได้ผลการสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 4 เข้าสู่เรื่องของคุณตา ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการแสดงขั้นนี้ มีทั้งการบอกเล่าประสบการณ์ การให้ความรู้ พูดให้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพ สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่รับชม เพื่อตอบโจทย์หัวใจหลักของการแสดงในเรื่องนี้ และใช้บทเพลง คะนิงถึง

บางปะกง ซึ่งเป็นเพลงประพันธ์ใหม่ในการช่วยเหลือเรื่องถึง ความคิดถึง คະนิงหา ความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำ รวมถึงความเจริญในอดีตของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง

- **ช่วงการแสดงที่ 5** การยุติเรื่องราวหรือจุดจบของเรื่อง (Ending/Denouncement) ในการสร้างสรรค์การแสดงใช้ชื่อว่า *“บทสรุปในการแสดง”*

ในช่วงการแสดงสุดท้ายนี้เป็นการสรุปเรื่องราวในการแสดง ผลจากการศึกษา ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยได้ผลการสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 5 มีการกล่าวสรุปถึงการแสดงทั้งหมด วัตถุประสงค์ความตั้งใจของงานการแสดงชิ้นนี้เพื่อทิ้งท้ายและย้ำถึงความตั้งใจของผู้วิจัยในการสร้างสรรค์การแสดงและปิดการแสดงด้วยเสียงร้องของคุณตาในบทเพลง บางปะกง เพลงเดียวกับเพลงเปิดการแสดงในช่วงการแสดงที่ 1 เพื่อทิ้งท้ายเรื่องของการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา

5.1.2 วิเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดง

จากการศึกษารูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง ทำให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงรวมถึงมีการตีความเนื้อเรื่องในการแสดงเพื่อให้นักแสดงและผู้ชมมีความเข้าใจในการแสดงแต่ละช่วงแต่อย่างลึกซึ้ง และในการแสดงแต่ละช่วงมีการนำบทเพลงมาใช้ในการช่วยเสริมอารมณ์ในการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวเคราะห์การสร้างสรรค์บทเพลงในการแสดงเพื่อเชื่อมโยงจากการตีความเนื้อเรื่องในการแสดงให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยแบ่งการวิเคราะห์ 2 หัวข้อ คือ การตีความและการสื่อสารอารมณ์ของบทเพลงและเทคนิคการขับร้องบทเพลงในการแสดง ผู้วิจัยวิเคราะห์บทเพลงที่ใช้ในการแสดงทั้งหมด 4 บทเพลง ดังนี้

5.1.2.1 เพลง บางปะกง

ขับร้องโดย เพ็ญศรี พุ่มชูศรี คำร้อง-ทำนอง นคร มงคลายน ถูกแต่งขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ. 2497 โดยครูนคร ตั้งใจแต่งให้กับชาวบางปะกง ถือเป็นเพลงที่มีมาเพื่อชุมชนบางปะกง เป็นเพลงที่พูดถึงความสวยงามของธรรมชาติ การตีความของผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์จากเนื้อเพลงในแต่ละท่อนนำมาขยายความเพื่อให้สื่อสารออกมาชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในการแสดงเป็นเพลงที่ใช้เปิดการเริ่มเรื่องส่งผลให้ผู้ชมเปิดใจรับฟังการแสดงอย่างเต็มใจเนื่องจากเป็นเพลงของชุมชน

มีการแบ่งจุดซ้อมทั้งหมด 4 ท่อน A,B,C และ D มีการใช้เทคนิคการหายใจ (Diaphragm Breathing) เทคนิคการร้องให้ดังและค่อยๆเบาลง (Decrescendo) เทคนิคทำให้เสียงสั้นลงกว่าปกติ (Staccato) และเทคนิค Ray back (ร้องให้ช้ากว่าปกติ) เทคนิคการเปลี่ยนช่องเสียงสูง (Head register) และการใช้เทคนิคเสียงปนลม (Breathiness)

จากการศึกษาเทคนิคการขับร้องในบทเพลงนี้ การตีความเนื้อเรื่องในการแสดง, การตีความและการสื่อสารอารมณ์ ในบทเพลงนี้ต้องการสื่อสารถึงจุดเริ่มต้นของเรื่องราวในการแสดง และอธิบายถึงความสวยงามของแม่น้ำบางปะกงในอดีตผ่านบทเพลงนี้ การศึกษาเทคนิคในการขับร้อง จึงช่วยส่งเสริมความรู้สึกของผู้ฟังให้รู้สึกถึงเนื้อเรื่องในการแสดงได้ดีมากยิ่งขึ้น

5.1.2.2 เพลง ริมฝั่งน้ำ

ขับร้องโดย มาริษา อมาตยกุล คำร้องโดย แก้ว อัจฉริยะกุล และทำนองโดย เวส สุนทรจามร บันทึกเสียงครั้งแรกโดย ชาลี ช่วงวิทย์ เมื่อปี พ.ศ.2492 ในช่วงนั้นถือว่าเป็นเพลงที่โด่งดัง และเป็นที่ยอมรับของหลายคน เพลง ริมฝั่งน้ำ เป็นเพลงประจำจังหวัดระยอง ในการเต้นจะมีการใช้ สะโพกเคลื่อนไหวให้สัมพันธ์กับการก้าวเท้า ในการแสดงมีการนำลีลาศท่าเบื้องต้นมาใช้เต้นประกอบ กับเพลงในการแสดง เพื่อสื่อสารถึงผู้ชม เพลงริมฝั่งน้ำ ตีความถึง อดีตที่เคยมีความสุข มีนักแสดงหนึ่ง คนมาร่วมร้องเพลงนี้ด้วย ให้ความรู้สึกถึงการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชน ธรรมชาติของริมฝั่งน้ำอย่าง สนุกสนาน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ผู้ชมเคยมีความทรงจำที่คล้ายคลึงกับการตีความของบทเพลงนี้

มีการแบ่งจุดซุ่มทั้งหมด 3 ท่อน A,B และ C ผู้วิจัยทำการศึกษาคำร้องใช้เทคนิคการขับร้อง ดังนี้ มีการใช้เทคนิคการใช้เสียงสูง (Falsetto) การร้องประสานเสียง (Chorus) และเทคนิค ร้องให้กระชับ (Support)

จากการศึกษาเทคนิคการขับร้องในบทเพลงนี้ การตีความเนื้อเรื่องในการแสดง, การตีความและการสื่อสารอารมณ์ ในบทเพลงนี้ต้องการสื่อสารถึงภาพในอดีตของวิถีชุมชน ผู้คนที่อยู่ อาศัยร่วมกันอย่างมีความสุข การศึกษาเทคนิคในการขับร้องสามารถช่วยเพิ่มความรู้สึกของผู้ฟังให้ รู้สึกถึงความสุข สนุกสนานตามเนื้อเรื่องในการแสดง

5.1.2.3 เพลง เรือนแพ

ขับร้องโดย ชรินทร์ นันทนาคร คำร้องโดย ชาลี อินทรวจิตร ทำนองโดย สง่า อารัมภีร์ เพลง เรือนแพ เป็นเพลงในภาพยนตร์ เรื่องเรือนแพ ซึ่ง ชรินทร์ นันทนาคร เป็นผู้ขับร้อง และบันทึกเสียงเป็นคนแรกเมื่อปี พ.ศ. 2504 การตีความอารมณ์ของบทเพลงนี้จึงมีการนำนักแสดง ผู้ชายมาร่วมถ่ายทอดบทเพลงนี้แทน โดยสวมบทบาทและการแต่งกายเป็นคุณตาซึ่งเดินออกมาให้ อาหารปลาและร้องบทเพลงนี้ โดยตั้งใจให้ถ่ายทอดอารมณ์ให้รู้สึกถึงรอยยิ้ม ความสุขที่สุขสันต์อบอุ่น ในครอบครัวที่ได้ใช้ชีวิตริมน้ำ เพื่อสะท้อนถึงความสุขและเพื่อส่งต่อเรื่องราวในการแสดง ให้ผู้ชม เข้าใจได้อย่างง่ายจากการตีความและการสื่อสารอารมณ์

มีการแบ่งจุดซ้อมทั้งหมด 4 ท่อน A,B,C และ D มีการใช้เทคนิคเสียงต่ำที่ก้องกังวาน (Chest Tone) เทคนิคการสั่นเสียง (Vibrato) ใช้โทนเสียงหนักแน่นและดั่ง (Belting) และมีการใช้เทคนิคจากดั่ง-เบา (Decrescendo)

จากการศึกษาเทคนิคการขับร้องในบทเพลงนี้ การตีความเนื้อเรื่องในการแสดง, การตีความและการสื่อสารอารมณ์ ในบทเพลงนี้ต้องการสื่อสารถึงความสุขที่ได้มีบ้านอยู่ติดริมฝั่งแม่น้ำ ได้อยู่กับครอบครัว ได้เห็นคุณตายื่นให้อาหารปลาที่ริมแม่น้ำ โดยการศึกษาเทคนิคในการขับร้องช่วยเสริมให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความสุข อิ่มอกอิ่มใจในการแสดงได้ดีมากยิ่งขึ้น

5.1.2.4 เพลง คะนิงถึงบางปะกง

เนื้อร้องโดย ทรงวรธรรม สมกอง เรียบเรียงโดย ณิชชา พฤกษ์ชลธาร ขับร้องโดย ราชนน รัตนเวคิน (ผู้วิจัย) เป็นบทเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่ 1 บทเพลง เพื่อมาใช้ในการแสดง โดยเนื้อหาเกี่ยวกับการ คะนิง คิดถึง โหยหาความสวยงามที่แม่น้ำบางปะกงเคยมี จากบทเพลงเก่า เพลงบางปะกง ที่มีเนื้อหาพูดถึงความสวยงามของแม่น้ำบางปะกง แต่ปัจจุบันความสวยงามตามที่เพลงบางปะกง เคยกล่าวไว้ในปัจจุบันไม่มีภาพดังกล่าวแล้ว จึงเกิดความรู้สึกคิดถึง คะนิงหาอยากให้กลับมาสวยงามดังเดิม เป็นการนำความเป็นจริงในปัจจุบันมาสื่อผ่านบทเพลงเพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงและรู้สึกตามบทเพลงได้อย่างลึกซึ้งและกินใจ

มีการแบ่งจุดซ้อมทั้งหมด 3 ท่อน A,B และ C มีการใช้เทคนิคการเอื้อนในเพลงลูกกรุง การเน้นเสียง (Dynamic accent) เทคนิคการร้องดั่ง-เบา (Dynamics) และเทคนิคการร้องให้เสียงมีความต่อเนื่องกัน (Legato)

จากการศึกษาเทคนิคการขับร้องในบทเพลงนี้ ในการตีความเนื้อเรื่องในการแสดง, การตีความและการสื่อสารอารมณ์ ในบทเพลงนี้ต้องการสื่อสารถึงความคิดถึง คร่ำครวญ คะนิงหาสิ่งที่เคยมีในอดีต และความหวังที่อยากให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมผ่านบทเพลงนี้ การศึกษาเทคนิคในการขับร้องช่วยส่งเสริมความรู้สึกของบทเพลงให้ผู้รับฟัง รู้สึกถึงความโศกเศร้า เสียใจตามการตีความเนื้อเรื่องในการแสดงได้ดีมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาทำให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์วิธีการสื่อสารอารมณ์เพลงให้ออกมาตรงกับการตีความหมายของบทเพลงในการถ่ายทอดอารมณ์ ทำให้ผู้ที่รับชมเข้าใจถึงความหมายที่ต้องการจะสื่อสารและสามารถเข้าถึงการแสดงได้ง่ายขึ้น

5.2 การอภิปรายผล

การสร้างสรรคการแสดงผลบางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา มีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (Process) โดยเริ่มต้นจากการได้รับแรงบันดาลใจมาจากวิถีอาชีพที่สำคัญในชุมชน และเป็นอาชีพที่อยู่ใกล้ตัวผู้วิจัย จึงทำให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้ขึ้น โดยกระบวนการเริ่มจากการรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่หาข้อมูลเพื่อนำมาวางแผนโครงสร้างของงานแสดง เมื่อได้ข้อมูลมาส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และเริ่มวางโครงเรื่องที่ยากจะนำเสนอตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 โดยใช้ทฤษฎีจากงานวิจัยที่ใกล้เคียงกับงานของผู้วิจัยเป็นหลักในการสร้างสรรค์การแสดง กระบวนการต่อไปคือการคัดเลือกบทเพลงที่จะนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความรู้สึกลงในการแสดงให้เข้าถึงคนในชุมชนและผู้ชมได้ง่ายมากยิ่งขึ้น จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเกิดเป็นแนวคิดในรูปแบบการนำเสนอการสร้างสรรค์การแสดงผ่านการเล่าเรื่องและนำบทเพลงมาใช้เพื่อประกอบในการแสดง

จนเกิดเป็นผลผลิตการสร้างสรรค์ผลงาน (Product) คือ การแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระซังปลาของคุณตา โดยใช้เวลาในการแสดงทั้งหมด 40 นาที แบ่งช่วงการแสดงทั้งหมด 5 ช่วง เพลงที่ใช้ในการแสดงมีทั้งหมด 4 บทเพลง และมีการบันทึกภาพเพื่อนำไปเผยแพร่ต่อคนในชุมชน เมื่อการสร้างสรรค์การแสดงเสร็จสิ้น ถึงกระบวนการเผยแพร่ภายในชุมชนโดยผู้วิจัยใช้การคัดเลือกบุคคลจำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็นช่วงวัย 3 ช่วง เพื่อทำการชมการแสดงผ่านสื่อวีดิทัศน์และใช้แบบประเมินความพึงพอใจหลังชมการแสดงเพื่อนำมาวิเคราะห์วิธีการที่ผู้วิจัยวางแผนไว้ว่า การแสดงสามารถตอบสนองต่อคนชุมชนได้มากน้อยเพียงใด เกิดเป็นผลตัวแปรใหม่ที่ได้มาจากการประเมินความคิดเห็นในการแสดง โดยมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. บทเพลงที่ถ่ายทอดในการแสดง

ในเรื่องของบทเพลงที่ถ่ายทอดในการแสดง บทเพลงสามารถเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ผู้ชมเข้าถึงการแสดงได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น เลือกบทเพลงได้อย่างเหมาะสม เกิดความน่าสนใจให้กับงานการแสดง ผู้ชมไม่รู้สึกละเอินในการชมการแสดงเวลา 40 นาที

2. รูปแบบของการแสดง

รูปแบบของการแสดง ผู้ชมคิดว่าการแสดงนี้จะสามารถเป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้ เนื่องจาก รูปแบบ เนื้อเรื่อง ในการแสดงสามารถเข้าถึงผู้ชมได้อย่างเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน นักแสดงมีการถ่ายทอดอารมณ์ให้ผู้ชมรู้สึกตามได้อย่างดี

3. ความรู้สึกหลังชมการแสดง

ความรู้สึกหลังชมการแสดง ผู้ที่รับชมเห็นถึงคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการแสดงนี้

เมื่อได้ผลผลิตตามกระบวนการ ผลลัพธ์จากการสร้างสรรค์ผลงาน (Outcomes) มีการนำเสนอข้อมูลผ่านรูปแบบรูปลักษณ์วิจัยในหัวข้อ การสร้างสรรค์การแสดงบางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังของคุณตา และมีการเผยแพร่สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตสามารถต่อยอดให้กับผู้คนที่สนใจทำงานในลักษณะเดียวกันได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์การแสดง

- จากการเกิดวิกฤตโรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีการเข้มงวดของมาตรการต่างๆทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากคนในชุมชนเกร็งกลัวถึงโรคระบาดที่เกิดขึ้น
- การสร้างสรรค์การแสดงนี้ควรได้ลงพื้นที่ทำการแสดงจริงในชุมชน ตามที่ผู้วิจัยเคยวางแผนไว้ เพื่อภาพและบรรยากาศในพื้นที่จริงจะส่งผลให้การแสดงออกมามีประสิทธิภาพมากกว่าการแสดงในโรงละคร

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

- การสร้างสรรค์การแสดงนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง ซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญหนึ่งอาชีพในชุมชนบางปะกง แต่งานวิจัยนี้สามารถนำไปแบบอย่างให้กับพื้นที่อื่นๆที่สนใจทำงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเดียวกันได้

ภาคผนวก ก

โน้ตเพลงและแบบสอบถามหลังจบการแสดง

บางปะกง

Slow ♩ = 60

Am G7 C F Dm7 G7 C E7

Solo

A

5 Am G7 C F Am C Dm G7 C D

ฝั่ง ชาย น้ำ บาง ปะ กง ยาม แสง อา ทิตย์ อั ส ดง ไกล จะ คำ ลง แล้ว หนา แต่ บาง ปะ

9 Am A7 Dm F/C D7 G F G

กง นั้น ยัง คง สวยงาม ดา ครา ไกล สน ท ยา ยิ่ง พา ให้ เรา สุข สันต์

B

13 Am G7 C F Am C Dm G7 C D

แดด จวน ลับ ลง รำ ไร มอง เห็น เรือ น้อย ล่อง ลอย ไป ตื่น ใจ ดั่ง ยล ธาร สวรรค์ เยือก เย็น สาย

17 Am A7 Dm F/C D7 G C C7

ลม พลิว พรหม อย่าง นี้ ทุก วัน ธรรม ชาติ ยาม सा ยัถเห ได้ เห็น แล้ว สิม ไม่ ลง

C §

21 F F G7 C C7

แว่น จาก ไป อยู่ ไกล แสน ก็ ไม่ ขอ สิม แดน ที่ เคย บึก ใจ ลุ่ม หลง จะ เฝ้า แต่

25 F Fm C F C Am7 Bb G

ฝัน ถึง อา ทิตย์ อั ส ดง ชาย ฝั่ง บาง ปะ กง นั้น สิม ไม่ ลง แน เลย

ภาพที่ 1 ภาพโน้ตเพลง บางปะกง

2 **D**

29 Am G⁷ C F C Dm G⁷ C D

ไอ้ งาน แท้ บาง ปะ กง ใคร ได้ เห็น เมื่อ ั ส ดง ก็ คง สุด กล่าว คำ เจ ลย ยาก จะ กล่าว

33 Am A⁷ Dm F/C D⁷ G⁷ C E⁷ Am G⁷

ขม ให้ สม ความ งาน นั้น เลย เพลง นี้ กล่าว ภิ เปรย ไม่ ถึง แม่ เพียง ครั้ง เดียว **Solo**

38 C F C Dm G⁷ C D Am A⁷

42 Dm F/C D⁷ G C C⁷ F Fm⁶ C

ภาพที่ 2 ภาพโน้ตเพลง บางปะกง
(ต้นฉบับ : ชัยร้อง เพ็ญศรี พุ่มชูศรี, คำร้อง-ทำนอง นคร มงคลายน)

Voice

02 - ริมฝั่งน้ำ

สุนทรภรณ์
Arr. by Bbowpsclt

Rumba $\text{♩} = 140$
8

A

ริม ฝั่ง น้ำ_____ พร้า เพ้อ ละ เมอ ครวญ
เธอ_____ เส นอ รัก ไร่ พัน

13

เคย ชื่น ขวน เมื่อ หวล ค นิ่ง ไป จิต ใจ ยัง ชื่น ชู แสง เดือน
เคย คู่ กัน ใฝ่ ฝัน ถึง เพลง ชื่น คำ คิน เคย ได้ ฝั่ง น้ำ เต็ม

18 **B**

ส่อง ยี่ มอง แล้ว จิต_ เผลอ เธอ ยัง อยู่ เกล้า คลอ คู่ ชื่น ชู รั สึกเหมือน เดือน ใจ
เปี่ยม ก็ เทียม รัก สุด_ หวาน ปาน ไหล หลัง น้ำ เต็ม ฝั่ง ดุจดัง รัก ที่ หวัง ยัง คง

24 **C**

จำ เธอ กับ จัน_____ ก่อน นั้น เคย ชื่น จำ_____ ริม ฝั่ง
คอย เคย ชื่น ใจ_____ ผาก ไว้ หัว ใจ ลอย ฝ้า แต่

30

น้ำ สุข ล้ำ จัน จำ ได้ อะ ไร จะ เทียม ทัน เคย เรียก
คอย ใ้ รัก นัน เลื่อน ลอย ยิ่ง คอย ยิ่ง ใจ หมอง

35 **D**

8 8 7

เคย เรียก

59

3

หมอง

ภาพที่ 3 ภาพโน้ตเพลง ริมฝั่งน้ำ

(ต้นฉบับ : ขับร้อง มาริษา อมาตยกุล, คำร้อง แก้ว อัจฉริยะกุล และทำนอง เวส สุนทรจามร)

เรื่อนแพ

Slow ♩ = 69

Ab C7 Fm Fm Ab Db

Trumpet Solo

6 Ab Fm7 Bbm7 Eb7 Ab Db Eb7 Ab Eb7 Ab

เรื่อน

11 **A** Ab Db Eb7 Ab Ab Cm7

แพ สุข จริง อิง กระ แส ธา รา หรีง ระ งม ลม พลัว

15 Fm Bb7 Eb

มา กล่อม พฤก ษา ตั้ง ว่า _____ คน ตรี หลับ อยู่ ใน ความ

19 **B** Ab Eb Ab Db

รัก รัม ความ _____ ชีน ชัว วัน และ คิน เช่น นี้

22 Fm Eb7 Ab Eb Ab6 Bbm7 Db6 Bbm7 Eb7

กลิ่น ดอก ไม้ รัญ จวน ยิง อม อวน ยวน ยี่ _____ สุด ที่ จะ พร. ณ ณา เรื่อน

27 **C** Ab Db Eb7 Ab

แพ ลอง _____ ลอย คอย ความ รัก นาน มา

30 Ab Cm7 Fm Bb7 Eb7

คอย น้ำ คำ ก รุ ณา หยาด มา จาก ดา รา หล่ง ส วรรค์ วิ มาณ น้อย คอย ริม

ภาพที่ 4 ภาพโน้ตเพลง เรื่อนแพ

2

35 **D** D \flat A \flat

38 A \flat Fm 7

40 B \flat^7 **Freely** **A tempo** A \flat D \flat m D \flat m 7 D \flat m 6 D \flat m 7 A \flat^7

ฝั่ง ถึง อ่าง ว้าง เหลือใจ รำ พัน
 หิว หรือ อิ่ม ก็ ยิ้ม พอ กัน ชี วิต กลาง น้ำ สุข
 สันต์ โส สวรรค์ ใน เรือน แพ

ภาพที่ 5 ภาพโน้ตเพลง เรือนแพ

(ต้นฉบับ : ขับร้อง ชรินทร์ นันทนาคร, คำร้อง ชาลี อินทรวิจิตรและทำนอง สง่า อารัมภีร์)

Voice

04 - คะนึ่งถึงบางปะกง

Bbowed sct

04 - คะนึ่งถึงบางปะกง ♩ = 60

3

A

ทุกคนคิดเหมือนแพรไหมคะ?... แม่_ น้ำ_ บาง_ ปะ กง หล่อ เลี้ยง ชีวิต ผู้

8

คน สุข ร่ม_ เย็น ด้วย รัก นาน มา ยาม สน_ ธิ ยา ธา รา สวยงาม แจ่ม

11

จริง นิ่ง_ มอง นก บน ยอด กิ่ง แอบ อิง เกล้า เคียง คลอ กัน แต่ บัด

14 B

นี้_ เปลี่ยน ไป ไม่เหมือนก่อน ที่ ธรรม ชาติดูก รอน บัน ทอน ถอน ทำลาย แต่จัน ยัง

18

จำ ภาพ_ นั้น อยู่ ใน ใจ บาง ปะ กง ต้อง คร่ำ ครวญ

20

ให้_ สุด อา ลัย ไม่_ หวน กลับ คิน ยัง

22 C

รัก_ บาง_ ปะ กง สาย น้ำ แห่ง ความ อุ ตม สม_ บูรณ์ แม็กาล ผ่าน มา_ ยัง คง คิด

26

ถึง_ คำ นึ่ง_ ฝั หา_ อยาก ให้สาย น้ำ ธา รา กลับ มา สม บูรณ์ตั้ง

ภาพที่ 6 ภาพโน้ตเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง

(ประพันธ์ขึ้นใหม่ : ขับร้อง ราชมณ รัตนเวคิน, คำร้อง ทรงวรธรรม สมกอง และ

เรียบเรียง ณิชชา พุกษชลธาร)

(ว่าง)

แบบสอบถาม (Questionnaire)
หลังจบการแสดง

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งต่อการนำไปวิเคราะห์ผลการวิจัยและไม่มีผลใดๆต่อผู้ที่ทำแบบสอบถามนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
(คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ตามความเป็นจริง)

1.1 เพศ : ชาย หญิง

1.2 อายุ : 15-25 ปี 26-49 ปี 50 ปีขึ้นไป

2. ความพึงพอใจในด้านการแสดง
(คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน)

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มาก 4 หมายถึง ค่อนข้างมาก 3 หมายถึง ปานกลาง
2 หมายถึง ค่อนข้างน้อย 1 หมายถึง น้อย

ความคิดเห็นในการแสดง	ระดับความคิดเห็น				
	มาก (5)	ค่อนข้างมาก (4)	ปานกลาง (3)	ค่อนข้างน้อย (2)	น้อย (1)
1. บทเพลงที่ถ่ายทอดในการแสดง					
1.1 บทเพลงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในการแสดงได้					
1.2 บทเพลงช่วยส่งเสริมอารมณ์ให้กับการแสดง					
1.3 บทเพลงที่เลือกใช้ความเหมาะสมต่อการแสดง					
1.4 บทเพลงที่ถ่ายทอดมีความไพเราะ					
2. รูปแบบของการแสดง					
2.1 การแสดงสามารถเข้าใจได้ง่าย					
2.2 นักแสดงถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี					
2.3 รูปแบบการแสดงมีความสร้างสรรค์					
2.4 การแสดงมีความน่าสนใจเหมาะสมกับพื้นที่จัดการแสดง					
2.5 ระยะเวลาการแสดงมีความเหมาะสม					
2.6 การแสดงมีประโยชน์ต่อคนในชุมชน					

 BUU-IRB Approved
29 ธ.ค. 2564

ภาพที่ 7 ภาพแบบสอบถามหลังจบการแสดง
(โดย นางสาวราชมณ รัตนเวคิน)

3.ความรู้สึกหลังชมการแสดง					
3.1 รู้สึกและมองเห็นคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง					
3.2 อยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาชีพการเลี้ยงปลาในกระชัง					
3.3 ท่านมีความประทับใจในการแสดง					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาการแสดงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมื่อ

ภาพที่ 8 ภาพแบบสอบถามหลังจบการแสดง
(โดย นางสาวราชนน รัตน์เวคิน)

ภาคผนวก ข
ภาพกระบวนการทำงาน

ภาพที่ 1 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการปรึกษารูปแบบการแสดงกับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้กำกับการแสดง)

ภาพที่ 2 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลในชุมชน)

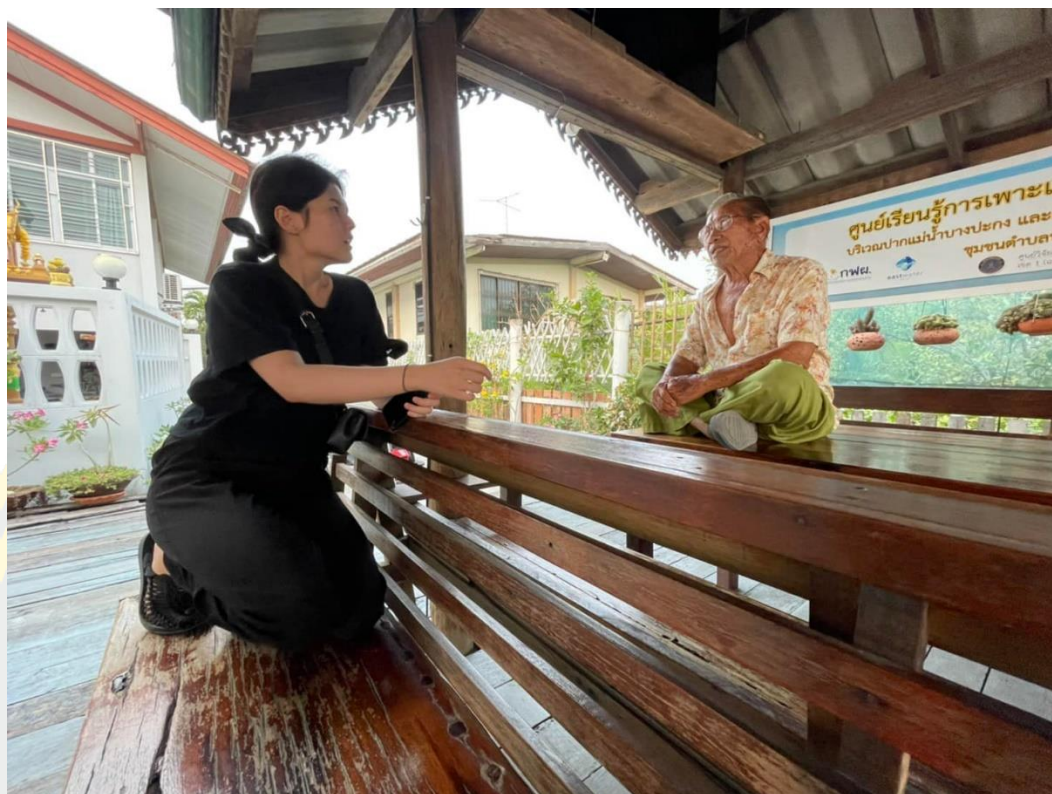
ภาพที่ 3 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการวางแผนการทำงานร่วมกันกับนักประพันธ์เพลงและผู้กำกับการแสดง)

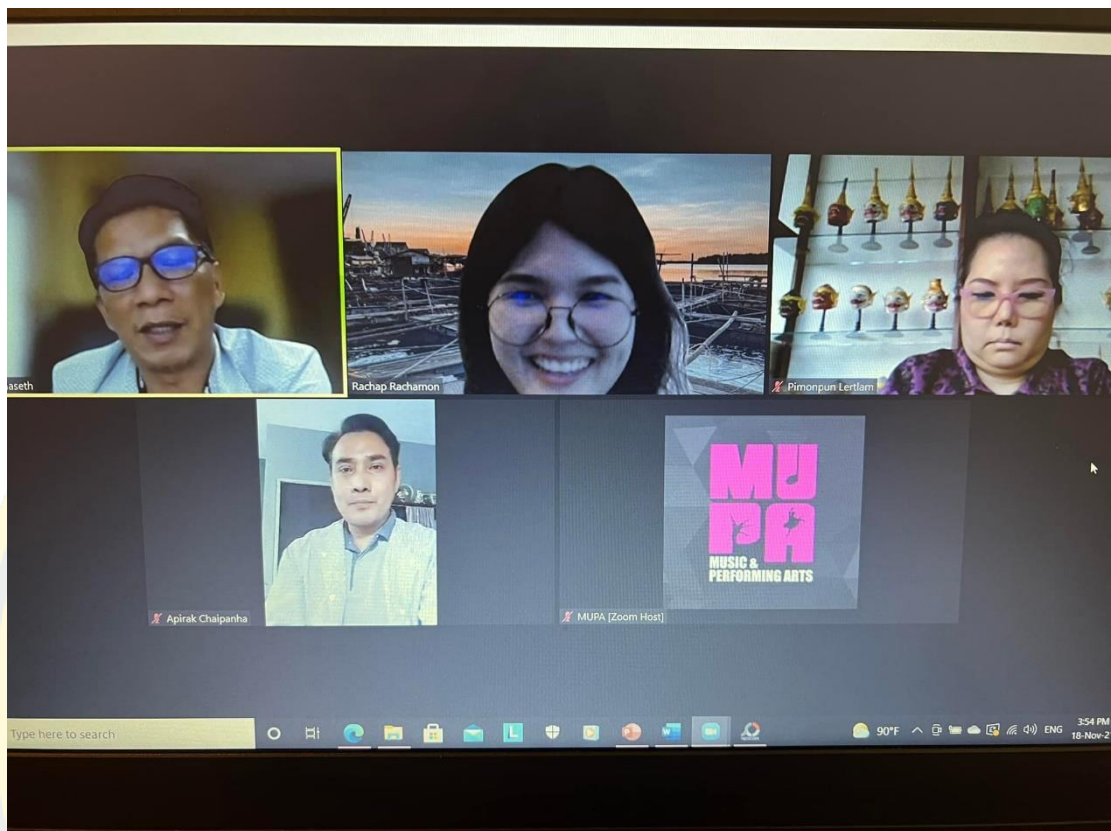
ภาพที่ 4 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการซ้อมกับวงดนตรี)

ภาพที่ 5 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการปรึกษาพูดคุยเรื่องโครงบทกับผู้กำกับการแสดง)

ภาพที่ 6 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล : คุณตาสุทิน วุฒิสินทร์)

ภาพที่ 7 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการพูดคุยปรึกษาเสนอรูปแบบการแสดงกับอาจารย์ที่ปรึกษา)

ภาพที่ 8 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการบันทึกภาพการสัมภาษณ์: คุณตาสุทิน วุฒิสินธ์)

ภาพที่ 9 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการบันทึกภาพการสัมภาษณ์คนในชุมชน : คุณตานุกูล ต้นหญ)

ภาพที่ 10 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการซ้อมในห้อง MUPA1 คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา)

ภาพที่ 11 ภาพกระบวนการทำงาน
(ภาพการซ้อมในโรงละคร Black Box Theatre คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา)

ภาคผนวก ค

ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา

ภาพที่ 1 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพรับฟังข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา)

ภาพที่ 2 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพการฝึกซ้อมก่อนทำการบันทึกภาพการแสดง)

ภาพที่ 3 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพฝึกซ้อมกับผู้กำกับการแสดงก่อนบันทึกการแสดง)

ภาพที่ 4 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพการเตรียมพร้อมการบันทึกภาพการแสดงในเพลง คະນຶ່ງດຶງບາງປະກັງ)

ภาพที่ 5 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพอาจารย์ที่ปรึกษาที่ร่วมควบคุมการบันทึกภาพการแสดง)

ภาพที่ 6 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพการบันทึกการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา)

ภาพที่ 7 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพการแสดงในเพลง คะนึ่งถึงบางปะกง)

ภาพที่ 8 ภาพการแสดง บางปะกงแหล่งชีวิต : กระชังปลาของคุณตา
(ภาพการซ้อมการแสดงในเพลง เรือนแพ)

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2546). **สายน้ำบางปะกง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม.
สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและเกษตร. (2555). **ลุ่มน้ำบางปะกง**. กรุงเทพฯ: บริษัท แอสตีคอน คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- ขวัญชีวา ไตรพิริยะ. (2563). **การพัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์เพื่อชุมชน (Creativity for Community) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ธุรกิจชุมชน**. วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(111), 74. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthiparithatJournal/article/view/247156>.
- คีลี กอนันตกุล, จุฬ สิ้นชัยพานิช. (2557). **การเลี้ยงปลานิลในกระชัง**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเผยแพร่ ส่วนเผยแพร่การประมง สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง.
- จิรวัดน์ ดิวะรัตน์. (2562). **สาระสำคัญของบทเพลงกับการสื่อสารทางการเมืองไทย**. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 10(1), 5. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/polscicmujournal/article/view/129656/137922>.
- จินตนา กสินันท์. (2560). **สื่อสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์น้ำของเยาวชน กรณีศึกษา: คนปลายน้ำคลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง**. วารสารร่มพฤกษ์, 35(2), 14-15. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/111328/86975>.
- จุฑารัตน์ จุลศิริพงษ์. (2553). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากระชังในอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วารสารวิชาการ, 18(29), 4. <http://ojslib3.buu.in.th/index.php/huso2/article/view/1714>.
- ดวงใจ ทิวทอง. (2560). **อรรถกถาการขับร้องกระบวนแบบและนวัตกรรมการขับร้อง**. กรุงเทพฯ: วิสคอมเซ็นเตอร์.
- ดนตรีกับการฟัง**. (2546). เข้าถึงได้จาก <http://www.musiclib.psu.ac.th/895-352.html>.
- นพมาศ แวหวงส์. 2556. **ปริทัศน์ศิลปะการแสดง**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการ**. (2565). เข้าถึงได้จาก http://www.research-system.siam.edu/images/05/05_ch2.pdf.
- บ้านจอมยุทธ. (2557). **ทฤษฎีการสื่อสาร**. เข้าถึงได้จาก http://www.baanjommyut.com/library/communication_theory/03_2.html.

พงษ์พันธ์ ราชภักดี, รุ่งโรจน์ จินด้าง, **เครื่องเติมอากาศด้วยพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการเลี้ยงปลาในกระชัง**, (ระดับปริญญาโท คณะสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2563), 9-10.

พัฒนา พรหมณี, ยูพิน พิทยาวัฒน์ชัย, จีระศักดิ์ ทัพพา. (2563). **แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน Concepts of Satisfaction and Construction of Job Satisfaction Questionnaire**. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.), 26(1), 59-65.

ภูริทัต ว่องพุดิพงศ์. (2563). **ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง (Storytelling)**. เข้าถึงได้จาก <https://pharmconnection.blogspot.com/2020/09/storytelling.html>.

ละครชุมชน: **สื่อของชุมชน เพื่อชุมชน**. (2565). เข้าถึงได้จาก <https://fineart.msu.ac.th/e-documents/myfile/ละครชุมชน.pdf>.

ลุ่มน้ำบางปะกง กรมทรัพยากรน้ำ. (2560). เข้าถึงได้จาก <http://rainmaking.royalrain.go.th/Data/Basin/detail/16>.

วิภาดา เพชรโชติ. 2553. **ตำราประกอบวิชาสุนทรียภาพทางศิลปะการแสดง**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

วารินทร์ ธนาสมหวัง. (2526). **การเลี้ยงปลาในกระชังในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: กรมประมง.

สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย **“การสื่อสารระหว่างบุคคล”** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/การสื่อสาร>.

สารานุกรมเสรีวิกิพีเดีย **“เพลงลูกกรุง”** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/เพลงลูกกรุง>.

Margaret A. Boden. 2004. **Creativity in a nutshell**. เข้าถึงได้จาก File:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Creativity_in_a_nutshell.pdf.

Martin Fautley. (2010). **Assessment in music Education**. New York: Oxford University Press.